

UTBILDNINGSTYRELSEN

Sunda lokaler 2028: Utredning av nuläget för lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken

Utredning

Innehåll

1	Inledning.....	1
1.1	Precisering av uppgiftsområdet	1
1.2	Utredningens struktur	2
1.3	Anordnande av småbarnspedagogik i lagen om småbarnspedagogik (540/2018)	3
1.4	Lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken i grunderna för planen för småbarnspedagogik.....	4
1.5	Centrala begrepp inom småbarnspedagogiken	5
2	Anordnande av småbarnspedagogik i Finland.....	8
2.1	Barn som deltog i småbarnspedagogiken 2021	8
2.1.1	Fördelning av småbarnspedagogiken enligt anordnande och form 2021.....	11
2.2	Kvantitativ granskning av verksamhetsställena inom småbarnspedagogiken.....	14
3	Lokaler och byggnader för småbarnspedagogik och förskoleundervisning i Finland	21
3.1	Byggnader för verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken	21
3.2	Byggnader som till sitt huvudsakliga användningsändamål är byggnader för småbarnspedagogik (081).....	27
3.3	Byggnadssättet för byggnader inom småbarnspedagogiken	32
3.4	Byggnader för förskoleundervisning	38
4	Anvisningar och bestämmelser för planeringen	42
4.1	Lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken i lagstiftningen	42
4.2	Lagstiftning som gäller byggnader och lokaler för småbarnspedagogik.....	44
4.2.1	Markanvändnings- och bygglag.....	44
4.2.2	Social- och hälsovårdsministeriets förordning om sanitära förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen.....	46
4.3	Föreskrifter och anvisningar om planering av byggnader som används inom småbarnspedagogiken.....	46
4.3.1	Bygginformationsstiftelsens RT-anvisningskort som stöd för planeringen	46
4.3.2	Övriga anvisningar och bestämmelser som stöder planeringen	47
4.3.3	Översikt över offentligt tillgängliga planeringsanvisningar	47
4.4	De styrande effekterna av författningar och anvisningar samt eventuella behov av författningsändringar och styrning.....	48
4.5	Byggnader som genomförts som ett resultat av KVR-konkurrensutsättning.....	51
5	Översikt över forsknings- och utvecklingsprojekt som gäller lärmiljöer och daghemsbyggnader inom småbarnspedagogiken.....	52
6	Översikt över utvecklingen av planeringen av daghemsbyggnader och -lokaler	55

6.1	Enkätens genomförande och respondenter.....	55
6.2	Lokaler och platser inom småbarnspedagogiken.....	56
6.2.1	Karaktern hos byggnader och lokaler för småbarnspedagogik samt deras administration	58
6.2.2	Bygglov som verksamheten förutsätter	60
6.2.3	Ägandet av byggnaderna inom den småbarnspedagogiska verksamheten	60
6.2.4	Byggnader som är tomma eller har tagits ur bruk	61
6.2.5	Kontrollsystem.....	63
6.3	Respondenternas bedömningar av de kvalitativa faktorerna i lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken.....	63
6.3.1	Synpunkter på lokalerna och byggnaderna inom småbarnspedagogiken hos dem som svarat på enkäten för användare av lokaler inom småbarnspedagogiken	64
6.3.2	Det finns behov av ändringar i lokalerna eller byggnaden	68
6.4	Anvisningar som styr planeringen och byggandet av byggnader inom småbarnspedagogiken	69
6.5	Nybyggnader inom småbarnspedagogiken	70
6.6	Goda och dåliga erfarenheter och observationer som plockats ur de öppna svaren	71
7	Slutsatser	73
7.1	Allmänna observationer	73
7.2	Kvantitativ och kvalitativ granskning av lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken.....	73
7.3	Sammanfattning av föreskrifter och anvisningar om planering och underhåll av lärmiljöerna och daghemsbyggnaderna inom småbarnspedagogiken.....	74
7.4	Nationell forskningsöversikt om byggnader och lokaler inom småbarnspedagogiken för forsknings- och utvecklingsprojekt som gäller lärmiljöer och daghemsbyggnader inom småbarnspedagogiken.....	75
7.5	Översikt över utvecklingen av planeringen av daghemsbyggnader och -lokaler.....	76
7.6	Till sist	76
7.7	Sammanfattning	78

Bilder	
Bild 1 Barn som deltagit i småbarnspedagogiken 2021 enligt ålder (Vipunen.fi 24.10.2022)	10
Bild 2 Den relativa fördelningen av barn som deltagit i småbarnspedagogiken enligt åldersgrupp 2021 (Vipunen.fi 24.10.2022)	10
Bild 3 Antalet barn som deltagit i småbarnspedagogiken 2021 enligt formen för anordnande av småbarnspedagogik (Vipunen.fi 24.10.2022).....	11
Bild 4 Barnens relativa fördelning 2021 enligt formen för anordnande av småbarnspedagogik (Vipunen.fi 24.10.2022).....	12
Bild 5 Den relativa fördelningen av barnens åldersgrupper enligt anordnandeform (Vipunen 24.10.2022) .	12

Bild 6 Antalet barn som deltagit i småbarnspedagogik som kommunen eller samkommunen ordnat, skaffat som köpt tjänst eller finansierat med servicesedlar 2021 indelat enligt barnets ålder (Vipunen.fi 24.10.2022)	13
Bild 7 Antalet barn som deltog i småbarnspedagogik som ordnats med stöd för privat vård eller i privat småbarnspedagogik utan stöd för privat vård 2021 indelat enligt barnets ålder (Vipunen 24.10.2022)	14
Bild 8 Fördelningen av kommunala daghems verksamhetsställen enligt antal i olika landskap 2021 (Vipunen.fi 25.20.2022)	16
Bild 9 Fördelningen av privata serviceproducenters verksamhetsställen enligt antal i olika landskap 2021 (Vipunen.fi 25.10.2022)	17
Bild 10 Fördelningen av de kommunala verksamhetsställena inom småbarnspedagogiken i Finland enligt verksamhetsform 2021 (Vipunen.fi 25.10.2022)	18
Bild 11 Den kvantitativa fördelningen av alla byggnader vid verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken (kommunala och privata) enligt det huvudsakliga användningsändamålet 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)	21
Bild 12 Den kvantitativa fördelningen av byggnader på de kommunala verksamhetsställena för småbarnspedagogik enligt det huvudsakliga användningsändamålet 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)	22
Bild 13 Den kvantitativa fördelningen av byggnader på privata serviceproducenters verksamhetsställen för småbarnspedagogik enligt det huvudsakliga användningsändamålet 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)	23
Bild 14 Kommuner med fler än 15 byggnader för kommunala verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken 31.12.2021, antal byggnader (Statistikcentralen 2022)	25
Bild 15 Byggnader för verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken enligt år för färdigställande, antal byggnader (Statistikcentralen 2022)	26
Bild 16 De privata serviceproducenternas verksamhetsställen enligt år för färdigställande, antal verksamhetsställen (Statistikcentralen 2022)	26
Bild 17 Antalet byggnader som till sitt huvudsakliga användningsändamål är kommunala byggnader för småbarnspedagogik enligt landskap 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)	27
Bild 18 Antalet byggnader som till sitt huvudsakliga användningsändamål är byggnader för småbarnspedagogik enligt landskap 31.12.2021, när byggnaden var en privat serviceproducenters verksamhetsställe för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022)	28
Bild 19 De sammanlagda genomsnittliga våningsytorna för byggnader inom den kommunala och privata småbarnspedagogiken. Byggnadernas sammanlagda våningsyta har dividerats med antalet byggnader.....	29
Bild 20 Genomsnittlig byggnadsstorlek (våningsyta m ²) enligt det år då byggnaden färdigställdes, kommunala och privata byggnader för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022)	32
Bild 21 Kommunala byggnader inom småbarnspedagogiken enligt byggnadssätt (Statistikcentralen 2022)	33
Bild 22 Privata byggnader inom småbarnspedagogiken enligt byggnadssätt (Statistikcentralen 2022)	33
Bild 23 Stommaterial i kommunala byggnader för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022)	34
Bild 24 Stommaterial i privata byggnader för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022)	34
Bild 25 Kommunala byggnader inom småbarnspedagogiken enligt stommaterial (våningsyta m ²) (Statistikcentralen 2022)	35
Bild 26 Kommunala byggnader inom småbarnspedagogiken enligt stommaterial (våningsyta m ²) (Statistikcentralen 2022)	35
Bild 27 Kommunala byggnader för småbarnspedagogik enligt byggnadsår, alla byggnader och byggnader med trä som stommaterial (Statistikcentralen 2022)	36
Bild 28 Privata byggnader för småbarnspedagogik enligt byggnadsår, alla byggnader och byggnader med trä som stommaterial (Statistikcentralen 2022)	37

Bild 29 Fasadmateriel för byggnader inom den kommunala småbarnspedagogiken (Statistikcentralen 2022)	37
Bild 30 Fasadmateriel för privata byggnader för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022)	38
Bild 31 Den kvantitativa fördelningen av byggnader på förskoleundervisningens verksamhetsställen enligt det huvudsakliga användningsändamålet 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)	39
Bild 32 Byggnader för förskoleundervisningens verksamhetsställen enligt år för färdigställande, antal byggnader (Statistikcentralen 2022)	39
Bild 33 Byggnader för förskoleundervisning enligt stommaterial (våningsyta m ²) (Statistikcentralen 2022)	40
Bild 34 Byggnader för förskoleundervisningens alla verksamhetsställen enligt byggnadsår, alla byggnader och byggnader med trä som stommaterial (Statistikcentralen 2022)	41
Bild 35 Fasadmateriel för byggnaderna inom förskoleundervisningen (Statistikcentralen 2022)	41
Bild 36 Fördelningen av platserna inom småbarnspedagogiken enligt anordnarform hos dem som svarat på enkäten för serviceproducenter inom småbarnspedagogiken och som ansvarar för och administrerar platserna	57
Bild 37 Använder serviceproducenten inom småbarnspedagogiken för närvarande byggnader som ursprungligen inte har planerats för småbarnspedagogiken? N=98, fördelning av svaren i procent	59
Bild 38 Bedöm den bygglovssituation som småbarnspedagogiken i de byggnader och lokaler ni använder förutsätter. N=95, fördelning av svaren i procent	60
Bild 39 Hur fördelas de hela byggnaderna inom småbarnspedagogiken (till exempel daghemsbyggnaden) som ni använder med tanke på ägande och innehav? N=94, fördelning i procent	61
Bild 40 Vilka är de vanligaste orsakerna till att en byggnad har tagits ur bruk? (Svaren i antal)	62
Bild 41 Vad har man för avsikt att göra med tomma/onödiga byggnader inom småbarnspedagogiken inom en femårsperiod? (Svaren i antal)	62
Bild 42 Använder ni kontrollsystem för byggnader och/eller lokaler inom småbarnspedagogiken? N=96, fördelning i procent	63
Bild 43 Serviceproducenternas bedömningar av egenskaperna hos de byggnader som är i bruk på verksamhetsställena och som kräver åtgärder inom fem år. N=91–95	64
Bild 44 Bedömningar av byggnadens egenskaper på det egna verksamhetsstället av respondenter med kommunal bakgrund som svarat på användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken. N=183–187, fördelning i procent	65
Bild 45 Bedömningar av byggnadens egenskaper på det egna verksamhetsstället av respondenter med företagsbakgrund som svarat på användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken. N=38–40, fördelning i procent	66
Bild 46 Bedömningar av byggnadens egenskaper på det egna verksamhetsstället av respondenter med förenings- eller stiftelsebakgrund som svarat på användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken. N=20–21, fördelning i procent	67
Bild 47 Svaren från dem som svarat på enkäten för serviceproducenter inom småbarnspedagogiken om de anvisningar som styr planeringen och byggandet av byggnader inom småbarnspedagogiken. N=92–94, fördelning i procent	70

Tabeller

Tabell 1 Antalet barn inom småbarnspedagogiken och deras relativa andel av barnen i åldersgruppen i fråga som bor i Finland enligt verksamhetsform 2021 (Vipunen.fi 25.10.2022)	9
Tabell 2 Kvantitativ fördelning av alla verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken för kommunala och privata serviceproducenter inom småbarnspedagogiken i Fastlandsfinland samt den relativa andelen av	

landskapets alla verksamhetsställen och serviceproducentens verksamhetsställen landskapsvis 2021 (Vipunen 25.10.2022)	15
Tabell 3 Antalet verksamhetsställen vid kommunala daghem, familjedagvård och gruppfamiljedaghem (en del av familjedagvården) enligt landskap och verksamhetsform 2021 (Vipunen.fi 25.10.2022).....	19
Tabell 4 Antalet verksamhetsställen vid privata serviceproducenters daghem, familjedagvård och gruppfamiljedaghem (en del av familjedagvården) enligt verksamhetsform 2021 (Vipunen.fi 25.10.2022) .	19
Tabell 5 Antalet verksamhetsställen för privata anordnare av småbarnspedagogik enligt anordnarform 2021 (Vipunen 25.10.2022)	20
Tabell 6 Antalet byggnader enligt byggnadsklassificeringen för kommunala verksamhetsställen för småbarnspedagogik och deras andel av byggnaderna 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022).....	23
Tabell 7 Byggnadsklassificering av privata serviceproducenters verksamhetsställen, antal byggnader och våningsyta enligt klassificeringen 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)	24
Tabell 8 Antalet byggnader inom den kommunala småbarnspedagogiken, den sammanlagda våningsytan och våningsytan dividerad med antalet byggnader, granskning på landskapsnivå	29
Tabell 9 Antalet byggnader för de privata serviceproducenterna inom småbarnspedagogiken, den sammanlagda våningsytan och våningsytan dividerad med antalet byggnader, granskning på landskapsnivå	30
Tabell 10 De som svarat på enkäten för serviceproducenter inom småbarnspedagogiken enligt organisation	55
Tabell 11 Det totala antalet respondenter i användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken (n=257) och fördelningen av respondenterna enligt serviceproducentorganisation	56
Tabell 12 Antal platser som uppgetts av dem som svarat på enkäten för serviceproducenter	57
Tabell 13 Antal byggnader som uppgetts av dem som svarat på enkäten för serviceproducenter	58
Tabell 14 Förverkligades lokalerna inom småbarnspedagogiken enligt era dimensioneringsprinciper?	71

*FCG Finnish Consulting Group Oy ("FCG") har utarbetat denna rapport enligt kundens ("Kunden") uppdrag och anvisningar. Denna rapport har utarbetats i enlighet med villkoren i avtalet mellan FCG och Kunden. **FCG ansvarar inte för denna rapport eller dess användning i förhållande till någon annan aktör än Kunden.***

Denna rapport kan helt eller delvis basera sig på uppgifter som tredje part lämnat till FCG eller på offentliga källor och därmed på uppgifter som FCG inte har haft möjlighet att påverka. FCG konstaterar uttryckligen att FCG inte har ansvar på grund av felaktiga eller bristfälliga uppgifter som lämnats till FCG.

Alla rättigheter (inklusive upphovsrätter) till denna rapport tillhör FCG, eller Kunden, om så har avtalats mellan FCG och Kunden. Denna rapport eller en del av den får inte redigeras eller återanvändas för ett annat ändamål utan skriftligt tillstånd från FCG.

1 Inledning

Flexibla, anpassningsbara, mångsidiga och trygga lokaler – utredningen av nuläget för lokaler och byggnader för småbarnspedagogiken är en del av statsrådets åtgärdsprogram Sunda lokaler 2028. Utredningen är en del av helheten ”Mot ett övergripande främjande av välfärden och beaktande av användarna i offentliga byggnader”. Syftet med åtgärdsprogrammet Sunda lokaler 2028 är att göra de offentliga byggnaderna sundare samt att effektivisera vården och rehabiliteringen av personer med symtom av inomhusluften.

Utbildningsstyrelsen genomför på uppdrag av undervisnings- och kulturministeriet en utredning om lokalerna och byggnaderna för småbarnspedagogiken samt om planeringen av dem. Utredningen ingår i åtgärden ”Flexibla, förändringsbara, mångsidiga och trygga lokaler” som omfattas av programmet Sunda lokaler 2028. Utredningen gäller inlärningsmiljöer inom småbarnspedagogiken och i huvudsak daghemsbyggnadernas lokaler och byggnader.

För utarbetandet av utredningen av nuläget för lokalerna och byggnaderna inom småbarnspedagogiken ansvarade FCG Finnish Consulting Group Oy:s experter FD, PeM Raila Oksanen, JM, TD Sanna Lehtonen, PM Marika Koramo, FM Juuso Ilmola, EM Riitta Ekuri och arkitekt (SAFA) Mikko Kaira (UKI-Arkitehdit Oy).

1.1 Precisering av uppgiftsområdet

Granskningarna görs i fråga om lokaler och byggnader som ägs av kommuner, kommunkoncerner och samkommuner samt i fråga om lokaler och byggnader som ägs av privata serviceproducenter inom småbarnspedagogiken till den del det finns uppgifter om de senare.

Granskningen riktas till verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken som verkar i separata byggnader. Som separata frågor utreds hur många kommuner det finns med ett verksamhetsställe för småbarnspedagogik, och i vilken utsträckning man inom småbarnspedagogiken använder lokaler vars ursprungliga användningsändamål inte har varit småbarnspedagogik.

Föremål för granskningen är kommunala daghem (kommun, kommunkoncern eller samkommun) och familjedagvård vars verksamhet ordnas i en kommuns, kommunkoncerns eller samkommuns, en privat aktörs eller annan offentlig aktörs (t.ex. ett religiöst samfund) eller ett företags lokaler samt privata serviceproducenters daghem vars verksamhet ordnas i en kommuns, samkommuns eller kommunkoncerns lokaler, i en annan offentlig aktörs (t.ex. religiösa samfund) lokaler eller i företagets lokaler.

Lokalerna för förskoleundervisning, skiftesvård och familjedagvård granskas till den del de är belägna som separata enheter från daghemmet eller skolan, utgör kommunens enda enhet för småbarnspedagogik och lokalerna ägs antingen av kommunen eller ett företag.

Granskningen har begränsats så att utgångspunkten är att familjedagvårdare, den privata familjedagvården och serviceproducenter inom småbarnspedagogiken som fungerar som privatpersoner inte omfattas av granskningen. Även de kommunala och privata daghem och lokaler för familjedagvård som ägs av privatpersoner, organisationer och stiftelser lämnas utanför granskningen. Man granskar inte heller den öppna småbarnspedagogiska verksamheten eller de lokaler eller byggnader som den använder.

Utredningsuppdraget omfattar inte heller de lokaler inom förskoleundervisningen som är gemensamma med den grundläggande utbildningen (till exempel utrymmen för undervisning i sammansatt klass) eller som finns i byggnader för allmänbildande läroanstalter och är en del av lärmiljöhelheten inom den grundläggande utbildningen.

1.2 Utredningens struktur

Utredningen består av fyra huvudteman.

1) Kvantitativ och kvalitativ granskning av lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken

En kvantitativ och kvalitativ granskning av byggnaderna och lokalerna inom småbarnspedagogiken ger läsaren en uppfattning om nuläget för lokalerna och byggnaderna inom småbarnspedagogiken. Målet med beskrivningen av nuläget är att skapa en beskrivning av det befintliga byggnadsbeståndets omfattning och förnyelsen av byggnadsbeståndet.

Syftet med granskningen är att få svar på bl.a. följande frågor:

- Hur många byggnader för småbarnspedagogik finns det i Finland?
- Var finns byggnaderna för småbarnspedagogiken i Finland?
- Vem äger byggnaderna för småbarnspedagogiken?
- Hur stora är byggnaderna för småbarnspedagogiken (omfattningar och antal barn)?
- Hur gamla är byggnaderna för småbarnspedagogiken?

Som utgångsmaterial för beskrivningen av nuläget används i första hand Statistikcentralens och Utbildningsstyrelsens statistik.

2) Sammanfattning av föreskrifter och anvisningar om planering och underhåll av lärmiljöerna och daghemsbyggnaderna inom småbarnspedagogiken

I Sunda lokaler 2028 som utarbetades 2020: I utredningen av nuläget för de allmänbildande läroanstaltsbyggnaderna kartlades den centrala lagstiftningen, föreskrifterna och anvisningarna som styr skolbyggandet. I utredningen i fråga fanns också ett sammandrag av de RT-anvisningar som styr skolbyggandet. I denna utredning är det inte ändamålsenligt att på nytt granska samma bestämmelser och anvisningar.

I utredningen granskas lagstiftningen, föreskrifterna och anvisningarna om planeringen och underhållet av lärmiljöer och daghemsbyggnader inom småbarnspedagogiken till den del som den särskilda lagstiftningen om småbarnspedagogik styr planeringen och underhållet av lärmiljöer och daghemsbyggnader inom småbarnspedagogiken.

I kapitel 2 presenteras ett sammandrag av Bygginformationsstiftelsens anvisningskort där man med hjälp av exempel enligt god byggnadssed kan styra planeringen och byggandet av daghem. I kapitlet presenteras dessutom de egna anvisningarna hos anordnarna av småbarnspedagogik som exempel.

3) Översikt över forsknings- och utvecklingsprojekt som gäller lärmiljöer och daghemsbyggnader inom småbarnspedagogiken

Utredningens tredje del består av kartläggning av undersökningar och lärdomsprov som gäller lärmiljöer inom småbarnspedagogiken och daghemsbyggnader. Kartläggningen görs över lärdomsprov och undersökningar som gjorts inom pedagogikens och arkitekturens områden samt av lärdomsprov som gjorts vid yrkeshögskolor. I kartläggningen betonas den produktion som kommit till efter 2010-talet och särskilt efter 2015.

I arbetsskedet kartläggs också hurdana utvecklingsprojekt som har genomförts under de senaste åren gällande planering och underhåll av lärmiljöer och daghemsbyggnader. Utbildningsstyrelsens finansieringsbeslut om utveckling av lärmiljöerna har en central ställning i kartläggningen.

4) Översikt över utvecklingen av planeringen av daghemsbyggnader och -lokaler.

I översikten över planeringen av daghemsbyggnader och -lokaler kartläggs byggnadernas nuvarande tillstånd och de faktorer som styr planeringen av byggprojekt samt ägande och besittning. Utvecklingen av planeringen kartläggs bland annat genom att granska planerings- och dimensioneringsprinciperna, finansieringen och entreprenadformerna. Även lokalkoncepten och användarnas erfarenheter granskas.

Med hjälp av enkäterna söker man svar på bl.a. följande frågor:

- Dimensioneringsprincipen för lokaler inom småbarnspedagogiken
- Faktisk dimensionering
- Genomförande av koncept för lokaler/byggnader
- Anskaffning av nybyggnad (finansiering + ägande)
- Genomförd entreprenadform
- Daghemsbyggnadernas framtidsriktning (trender)
- Daghemsbyggnadens egenskapstyp
- Lokalernas och byggnadens lämplighet för användningsändamålet
- Upplevelsen av lokaler och byggnader

1.3 Anordnande av småbarnspedagogik i lagen om småbarnspedagogik (540/2018)

Med småbarnspedagogik avses en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas (lagen om småbarnspedagogik 540/2018, 2 §).

Rätten till småbarnspedagogik börjar vid ingången av den kalendermånad under vilken barnet fyller nio månader. Rätt till småbarnspedagogik har barn som ännu inte nått läropliktsåldern och, då särskilda omständigheter så kräver, även äldre barn.

Verksamhetsformerna inom småbarnspedagogiken är

- 1) daghemsverksamhet, som ordnas på daghem,
- 2) familjedagvård, som ordnas i familjedaghem,
- 3) öppen småbarnspedagogisk verksamhet, som ordnas på en plats som lämpar sig för sådan verksamhet.

Bestämmelser om förskoleundervisning finns i lagen om grundläggande utbildning ([628/1998](#)). Barnets möjlighet att delta i förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning ska ombesörjas. På förskoleundervisning som ordnas på daghem tillämpas daghemmets gruppstorlek och personaldimensionering enligt lagen om småbarnspedagogik.

I 10 § i lagen om småbarnspedagogik föreskrivs följande om den småbarnspedagogiska miljön:

Den småbarnspedagogiska miljön ska vara utvecklande, främja lärande och vara hälsosam och trygg med beaktande av barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Barnen ska skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Lokalerna och redskapen för verksamheten ska vara sunda, säkra och ändamålsenliga och tillgängligheten ska beaktas. (Lagen om småbarnspedagogik 2018/540, 10 §)

Daghemsverksamhet och familjedagvård får ordnas och tillhandahållas av kommuner, samkommuner och privata serviceproducenter.

1.4 Lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken i grunderna för planen för småbarnspedagogik

Grunderna för planen för småbarnspedagogik är en nationell föreskrift som utfärdats av Utbildningsstyrelsen, i enlighet med vilken de lokala planerna för småbarnspedagogik och barnens planer för småbarnspedagogik ska utarbetas och småbarnspedagogiken ska genomföras. Beredningen av Grunderna för planen för småbarnspedagogik styrs framför allt av lagen om småbarnspedagogik, som föreskriver om barnets rätt till småbarnspedagogik och om målen för småbarnspedagogiken.

Förskoleundervisningen, som regleras av lagen om grundläggande utbildning, är en del av småbarnspedagogiken. Förskoleundervisningen styrs av Grunderna för förskoleundervisningens läroplan som Utbildningsstyrelsen utfärdat som föreskrift.

Syftet med småbarnspedagogiken är att stödja barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet i enlighet med inkluderande principer. Till dessa principer hör alla barns lika rättigheter, jämlikhet, likabehandling, icke-diskriminering, värdesättning av mångfald samt social delaktighet och gemenskap. Inkludering är ett omfattande begrepp och gäller alla barn. Inkludering ska ses som en princip, en värdering och ett sätt att tänka som berör anordnandet av småbarnspedagogiken som helhet.

Inom småbarnspedagogiken är syftet att säkerställa en lärmiljö som är utvecklande, inkluderande, som främjar lärande och som är hälsosam och trygg samt tillgänglig. Med lärmiljöer avses lokaler, platser, gemenskaper, metoder, redskap och tillbehör som stöder barnens utveckling, lärande och kommunikation. Begreppet lärmiljö omfattar bland annat den fysiska, psykiska och sociala dimensionen. Lärmiljöerna ska utvecklas så att de mål som fastställs för småbarnspedagogiken kan uppnås och så att de stöder barnens sunda självkänsla och utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig. Lärmiljöerna ska utformas och utvecklas så att de är ergonomiska, ekologiska, trivsamma och tillgängliga. Belysningen, akustiken och inomhusluftens kvalitet ska också beaktas och utrymmena ska vara prydliga och rena (Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022, 35).

I Grunderna för planen för småbarnspedagogik (Utbildningsstyrelsens föreskrift 700/2022) föreskrivs om småbarnspedagogikens lärmiljö att den ska vara "utvecklande och främja lärandet samt vara hälsosam och trygg med hänsyn till barnets ålder och utveckling. Lokalerna och redskapen ska vara ändamålsenliga och tillgängliga." (Utbildningsstyrelsen 2022, 18).

I dokumentet Utbildningsstyrelsens föreskrift, OPH-700-2022 Grunderna för planen för småbarnspedagogik, föreskrivs följande om lärmiljöer inom småbarnspedagogiken (direkt citat):

3.2. Lärmiljöer inom småbarnspedagogiken

Lärmiljöerna ska planeras och utformas tillsammans med barnen. De ska stödja barnens naturliga nyfikenhet och vilja att lära sig. De ska locka barnen till fysisk aktivitet, till att leka, undersöka samt uppleva och uttrycka konst. Barnen ska ha möjlighet att utforska världen med alla sina sinnen och med hela kroppen. Lärmiljöerna ska erbjuda barnen olika möjligheter till meningsfull sysselsättning, mångsidiga och fartyllda fysiska aktiviteter, lekar och spel men också till vila samt lugn och ro. Barnens idéer, lekar samt deras alster och verk ska synas i lärmiljöerna.

Skillnaden jämfört med utvecklingen av lärmiljöerna inom den grundläggande utbildningen är att man inom småbarnspedagogiken starkt betonar en verksamhetskultur och lärmiljöer som uppmuntrar till lek. Lärmiljöerna inom småbarnspedagogiken ska också stöda uppnåendet av målen för barnets mångsidiga kompetens, vilket ska beaktas i utvecklingen av lärmiljöerna (Utbildningsstyrelsen 2022, 25). I föreskriften ges anvisningar om att man vid användningen av olika lärmiljöer ska beakta bland annat faktorer som begränsar leken och utveckla arbetssätt och lärmiljöer som främjar lek (Utbildningsstyrelsen 2022, 32). Med tanke på genomförandet av lokalerna är det mycket utmanande att "lärmiljöerna ska anpassas efter leken, eftersom leken inte nödvändigtvis håller sig inom det anvisade området" (Utbildningsstyrelsen 2022, 43).

I regel är utgångspunkterna för utvecklingen av lärmiljöerna inom den grundläggande utbildningen och småbarnspedagogiken likartade. I båda betonas anpassningen av lärmiljöerna till olika behov, gruppindelning och mångsidig pedagogisk verksamhet. I planeringen och utvecklingen av lärmiljöerna beaktas bland annat jämlikhet, kulturell mångfald, barnets åldersnivå, säkerheten, individuellt stöd och mångsidiga arbetssätt, såsom användning av teknologi.

Anordnaren av småbarnspedagogik ansvarar för att beskriva bland annat de lärmiljöer som används inom småbarnspedagogiken samt praxis för utvärderingen av dem och för att se till att varje verksamhetsenhet inom småbarnspedagogiken preciserar målen för utvecklingen av lärmiljöerna samt praxis för samarbetet. (UKM 2022, 22)

1.5 Centrala begrepp inom småbarnspedagogiken

Vid definitionen av de centrala begreppen inom småbarnspedagogiken har man utnyttjat undervisningsministeriets publikation 2021:10 "Undervisnings- och utbildningsordlista (OKSA)

2. upplagan" och lagen om småbarnspedagogik (540/2018).

Med **småbarnspedagogik** avses en systematisk och målinriktad helhet som består av fostran, undervisning och vård av barn och i vilken i synnerhet pedagogiken betonas. (Undervisnings- och kulturministeriet 2021, 26)

I **förskoleundervisningen** utnyttjas verksamhetssätt som är typiska för småbarnspedagogiken och man deltar i regel i den året innan läroplikten börjar. Målet med förskoleundervisningen är att främja barnets inlärningsförutsättningar. (Undervisnings- och kulturministeriet 2021, 35)

Med **verksamhetsställe för småbarnspedagogik** avses en fysisk helhet där en serviceproducent inom småbarnspedagogik bedriver verksamhet enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018). Verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken är till exempel ett daghem, ett familjedaghem eller ett gruppfamiljedaghem som verkar på en och samma adress. Till exempel utgör daghemmets filialer egna verksamhetsställen. (Undervisnings- och kulturministeriet 2021, 37). Verksamhetsstället kan också finnas någon annanstans än i en byggnad med byggnadsklassificeringen 081 byggnader för småbarnspedagogik som sitt huvudsakliga användningsändamål, till exempel i samband med en allmänbildande läroanstalt eller ett bostadshus. Begreppet **verksamhetsställe inom småbarnspedagogiken** är ett begrepp för verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken som används av Statistikcentralen.

Observera att ett verksamhetsställe inom småbarnspedagogiken inte är detsamma som småbarnspedagogikens administrativa enhet. Flera verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken kan vara underställda en och samma chef.

Ett **daghem** är ett verksamhetsställe inom småbarnspedagogiken där småbarnspedagogiken genomförs av personal med föreskriven behörighet. (Undervisnings- och kulturministeriet 2021, 37)

Ett **familjedaghem** är ett verksamhetsställe inom småbarnspedagogiken där småbarnspedagogiken genomförs av en person med föreskriven behörighet och där högst 4,5 barn är samtidigt närvarande. På ett familjedaghem ansvarar en familjedagvårdare för småbarnspedagogiken. (Undervisnings- och kulturministeriet 2021, 37)

Med **gruppfamiljedaghem** avses ett verksamhetsställe inom småbarnspedagogiken där småbarnspedagogiken genomförs av personal med föreskriven behörighet i en lokal som godkänts för ändamålet och där högst 12 barn är samtidigt närvarande. I ett gruppfamiljedaghem ansvarar två eller flera familjedagvårdare eller andra personer som hör till personalen inom den yrkesinriktade småbarnspedagogiken för genomförandet av småbarnspedagogiken. (Undervisnings- och kulturministeriet 2021, 38)

En **familjedagvårdare** är en person som arbetar inom småbarnspedagogiken i sitt eget hem, i barnets hem eller i ett gruppfamiljedaghem. (Undervisnings- och kulturministeriet 2021, 77)

Med **skiftesvård** avses småbarnspedagogik som ordnas på kvällar, nätter, veckoslut samt under söckenhelger och helger på daghem eller i familjedagvård. Skiftesvård ska ordnas i den utsträckning det är nödvändigt för barn som behöver detta på grund av en förälders eller annan vårdnadshavares arbete eller studier.

Den **småbarnspedagogiska miljön** är en helhet av fysisk, psykisk, social och digital miljö inom småbarnspedagogiken som är utvecklande, främjar lärandet samt är hälsosam och trygg. I den småbarnspedagogiska miljön ska barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter beaktas och den ska skydda mot våld, mobbning och andra former av trakasserier. Den småbarnspedagogiska miljön omfattar också gårdsområden och den övriga närmiljön. Lokalerna och redskapen för verksamheten ska vara ändamålsenliga och tillgängligheten ska beaktas. (Undervisnings- och kulturministeriet 2021, 222)

Servicedeln är ett sätt att ordna service som kommunen kan använda också i fråga om småbarnspedagogiken. Kommunen kan till exempel ordna småbarnspedagogik för barn genom att ge serviceanvändaren en servicedel. Kommunen förbinder sig då att betala de tjänster som serviceanvändaren skaffat av serviceproducenten upp till det värde som fastställts för sedeln. Kommunen fastställer

servicesedelns värde och godkänner de privata servicesedelproducenterna i systemet. Servicesedeln är förknippad med valfrihet. Kunden har rätt att bland de producenter som kommunen godkänt välja den serviceproducent vars tjänster hen vill använda för tjänsten i fråga. ([Småbarnspedagogik | Kommunförbundet.fi](#))

Privatvårdsstöd kan beviljas om en vårdare eller en privat producent av småbarnspedagogik har anställts för vården av barnet. Stöd kan inte beviljas om barnet deltar i den kommunala småbarnspedagogiken eller om det där har reserverats en plats för barnet eller om en servicesedel är i bruk inom den privata småbarnspedagogiken. Stöd beviljas för barn under skolåldern. ([www.kela.fi](#))

Med **privat småbarnspedagogik** avses sådan småbarnspedagogik som en enskild person, en sammanlutning eller en stiftelse eller ett affärsföretag som bildats av ett offentligt samfund tillhandahåller mot ersättning genom drivande av rörelse eller yrkesutövning. En privat serviceproducent ansvarar för att en sådan servicehelhet som på basis av ett avtal eller ett förvaltningsbeslut ordnas för en klient uppfyller de krav som ställs på den.

Platsantalet är det maximala antalet barn som samtidigt deltar i småbarnspedagogiken; grunden för dimensioneringen av daghemmets lokaler (RT-anvisningskort 103083).

Det **huvudsakliga användningsändamålet** är byggnadens huvudsakliga användningsändamål som angetts i bygglovet. När ett verksamhetsställe för småbarnspedagogik till exempel finns på bottenvåningen i ett bostadshus, är byggnadens huvudsakliga användningsändamål boende. Därför är det inte möjligt att utifrån bygglovsmaterialet skapa en förteckning över de verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken som utgör en del av byggnaderna.

081 Byggnader för småbarnspedagogik är i statens byggnadsklassificering ett nummer och begrepp som beskriver en byggnad inom småbarnspedagogiken. I talspråk avses med byggnad för småbarnspedagogik ofta en byggnad där det finns ett daghem.

Med **serviceproducent inom småbarnspedagogiken** avses i denna utredning alla producenter av/aktörer inom småbarnspedagogiktjänster (inkl. kommunala).

Den **pedagogiska planen** beskriver inlärningsprocessens faser, mål och innehåll samt de rumsliga, funktionella och tekniska lösningarna i anslutning till dem.

2 Anordnande av småbarnspedagogik i Finland

Kvantitativ och kvalitativ granskning av lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken

En kvantitativ och kvalitativ granskning av byggnaderna och lokalerna inom småbarnspedagogiken ger läsaren en uppfattning om nuläget för lokalerna och byggnaderna inom småbarnspedagogiken. Målet med beskrivningen av nuläget är att skapa en beskrivning av det befintliga byggnadsbeståndets omfattning och förnyelsen av byggnadsbeståndet. Syftet med granskningen är att få svar på bl.a. följande frågor:

- Hur många byggnader för småbarnspedagogik finns det i Finland?
- Var finns byggnaderna för småbarnspedagogiken i Finland?
- Vem äger byggnaderna för småbarnspedagogiken?
- Hur stora är byggnaderna för småbarnspedagogiken (omfattningar och antal barn)?
- Hur gamla är byggnaderna för småbarnspedagogiken?

Som utgångsmaterial för beskrivningen av nuläget användes i första hand Statistikcentralens och Utbildningsstyrelsens material.

2.1 Barn som deltog i småbarnspedagogiken 2021

Följande tabeller och bilder som granskar antalet barn som deltar i småbarnspedagogiken kan innehålla siffror som avviker något från varandra. I regel statistikförs barn som personer endast en gång. Barnet har dock **kunnat vara kund inom flera** olika former av anordnande eller hos flera serviceproducenter samtidigt: hen har kunnat vara i privat familjedagvård största delen av vardagarna, men samtidigt få skiftesvård vissa dagar eller veckoslut på ett kommunalt daghem. Då kan barnet registreras i informationsresursen för småbarnspedagogik Varda under flera former av anordnande.

I datalagret Varda ingår också barn i åldern 7 år och äldre som får småbarnspedagogik. Ur denna synvinkel är de i vardagsspråket etablerade begreppen "barn i småbarnsåldern" eller "barn under skolåldern" inexacta, eftersom de allmänt avser barn som är 6 år och yngre i vardagsspråket.

Barn som är 6 år eller äldre får förskoleundervisning, med vilket avses planmässig fostran och undervisning under året före läropliktens inträde. Barn som får förskoleundervisning har rätt till kompletterande småbarnspedagogik som största delen av 6-åringarna deltar i.

Tabell 1 Antalet barn inom småbarnspedagogiken och deras relativa andel av barnen i åldersgruppen i fråga som bor i Finland enligt verksamhetsform 2021 (Vipunen.fi 25.10.2022)

	Antalet barn i småbarnspedagogik	Barnens andel av hela befolkningens åldersgrupp
Under 3 år	50 229	35,4 %
Anordnad av kommun eller samkommun	38 805	27,3 %
Köptjänst, anordnad av kommun eller samkommun	699	0,5 %
Servicesedel, anordnad av kommun eller samkommun	8 607	6,1 %
Anordnad med privatvårdsstöd	2 235	1,6 %
Privat småbarnspedagogik utan privatvårdsstöd	27	0,0 %
3–5 år	133 224	86,4 %
Anordnad av kommun eller samkommun	108 054	70,1 %
Köptjänst, anordnad av kommun eller samkommun	1 785	1,2 %
Servicesedel, anordnad av kommun eller samkommun	18 714	12,1 %
Anordnad med privatvårdsstöd	5 445	3,5 %
Privat småbarnspedagogik utan privatvårdsstöd	87	0,1 %
6 år	43 875	77,2 %
Anordnad av kommun eller samkommun	38 802	68,2 %
Köptjänst, anordnad av kommun eller samkommun	333	0,6 %
Servicesedel, anordnad av kommun eller samkommun	3 591	6,3 %
Anordnad med privatvårdsstöd	1 434	2,5 %
Privat småbarnspedagogik utan privatvårdsstöd	15	0,0 %
7 år och över	1 368	0,6 %
Anordnad av kommun eller samkommun	1 023	0,4 %
Köptjänst, anordnad av kommun eller samkommun	12	0,0 %
Servicesedel, anordnad av kommun eller samkommun	72	0,0 %
Anordnad med privatvårdsstöd	255	0,1 %
Privat småbarnspedagogik utan privatvårdsstöd	12	0,0 %
Sammanlagt	228 699	38,3 %

År 2021 deltog 228 699 barn i småbarnspedagogiken. Om granskningen görs enligt anordnandeform stiger antalet barn till 230 007 på grund av överlappande statistikföring. Denna siffra omfattar

- barn som deltagit i småbarnspedagogik som ordnas av kommunen eller samkommunen
- barn som deltagit i småbarnspedagogik som kommunen eller samkommunen ordnar i form av köpta tjänster
- barn som deltagit i småbarnspedagogik som ordnats av en privat producent av småbarnspedagogik med stöd av kommunens eller samkommunens servicesedel
- barn som deltagit i småbarnspedagogik som ordnats med stöd för privat vård

- barn som deltagit i privat småbarnspedagogik utan stöd för privat vård.

Bild 1 visar uppgifter om antalet barn i åldern 0–9 år som deltog i småbarnspedagogiken 2021. Enligt databasen Vipunen.fi (17.10.2022) deltog dessutom några 10-åriga barn i småbarnspedagogiken 2021.

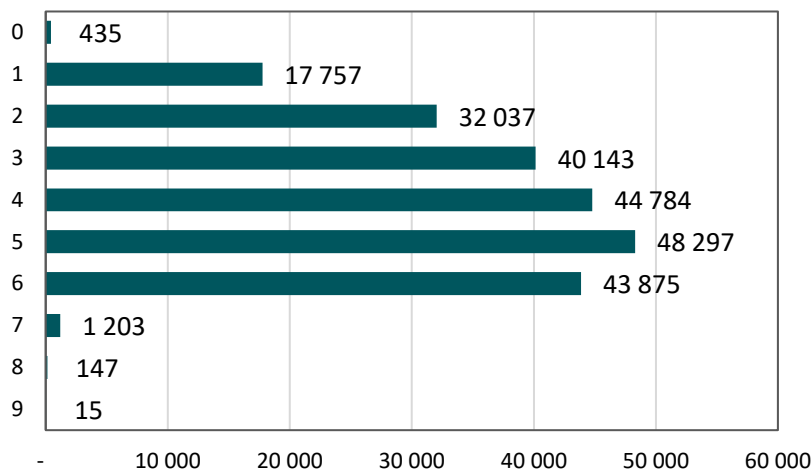

Bild 1 Barn som deltagit i småbarnspedagogiken 2021 enligt ålder (Vipunen.fi 24.10.2022)

Andelen barn under 3 år (bild 2) av de barn som deltog i småbarnspedagogiken var en dryg femtedel (21,9 %). 3–5-åringarna utgjorde den största gruppen (58,3 %). Andelen 6-åringar var under en femtedel 19,2 % och andelen personer över 7 år 0,6 %.

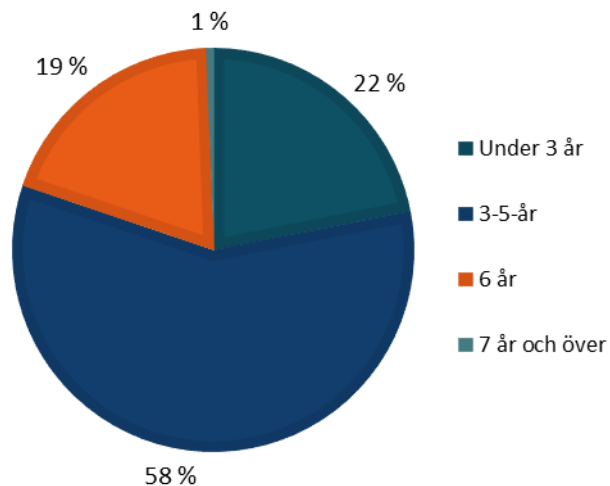

Bild 2 Den relativa fördelningen av barn som deltagit i småbarnspedagogiken enligt åldersgrupp 2021 (Vipunen.fi 24.10.2022)

2.1.1 Fördelning av småbarnspedagogiken enligt anordnande och form 2021

Över 220 000 barn deltog i småbarnspedagogik som kommunen eller samkommunen ordnade, som kommunen skaffade som köpta tjänster eller som finansierades med servicesedel. Nästan 10 000 barn deltog i service som ordnades av en serviceproducent inom den privata småbarnspedagogiken med stöd för privat vård eller utan stöd.

När man granskar fördelningen av barn enligt anordnare av småbarnspedagogik och form för ordnande av småbarnspedagogik 2021 observerar man att den småbarnspedagogik som kommunen eller samkommunen ordnar är den överlägset största sett till antalet barn (bild 3).

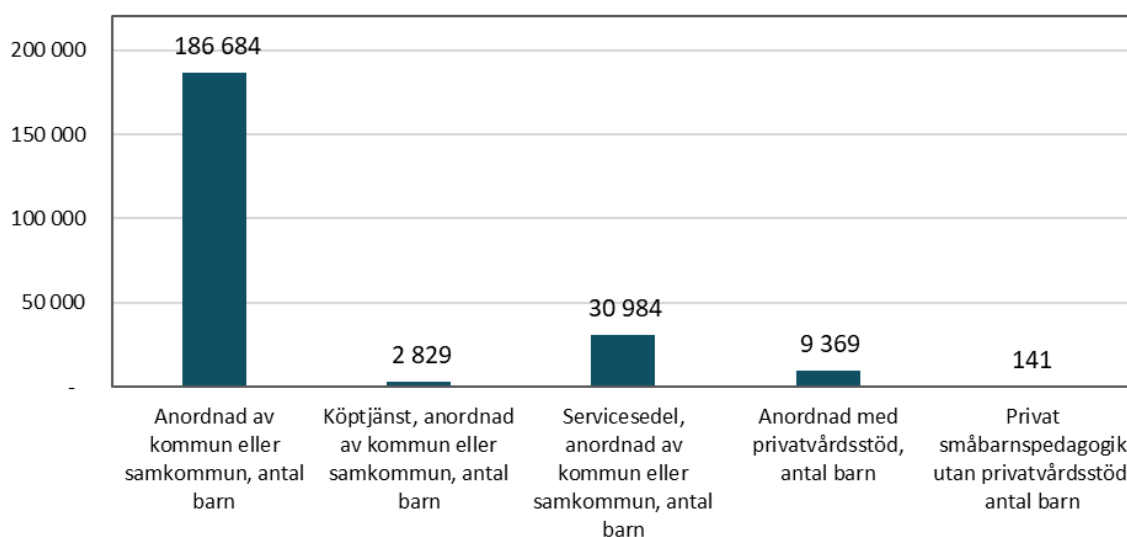

Bild 3 Antalet barn som deltagit i småbarnspedagogiken 2021 enligt formen för anordnande av småbarnspedagogik (Vipunen.fi 24.10.2022)

Av barnen som deltog i småbarnspedagogik 2021 deltog 81,2 procent i småbarnspedagogik som ordnades av kommunen eller samkommunen (bild 4). När man granskar småbarnspedagogik som ordnas med kommunal finansiering och slår ihop den med småbarnspedagogik som ordnas av kommunen eller samkommunen, som anskaffas som köpt tjänst eller som finansieras genom servicesedelsystemet, stiger andelen barn till 95,6 procent. Av de barn som deltog i småbarnspedagogiken, deltog endast 4,13 procent i småbarnspedagogik med privatvårdsstöd eller i privat småbarnspedagogik utan privatvårdsstöd.

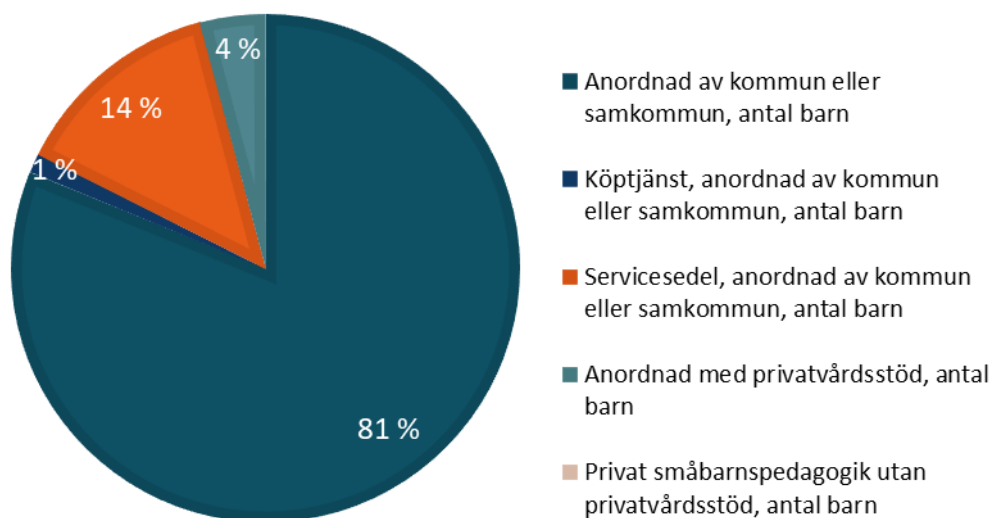

Bild 4 Barnens relativa fördelning 2021 enligt formen för anordnande av småbarnspedagogik (Vipunen.fi 24.10.2022)

Åldern på ett barn som deltar i småbarnspedagogiken har betydelse för lokalerna och byggnaderna inom småbarnspedagogiken, eftersom både daghemmets och familjedagvårdens personaldimensionering styrs genom lagstiftning (förordning). Personaldimensioneringen styr bildandet av grupper inom småbarnspedagogiken så att småbarnspedagogiken för barn under 3 år ordnas i mindre grupper än småbarnspedagogiken för äldre barn.

På bild 6 kan man observera att användningen av privatvårdsstöd är större för 3–5-åringarna än för andra åldersgrupper som använder verksamhetsformen i fråga. I fråga om köpta tjänster verkar åldern inte ha någon betydelse. Däremot är användningen av servicesedlar aktivare för yngre åldersgrupper än för äldre åldersgrupper.

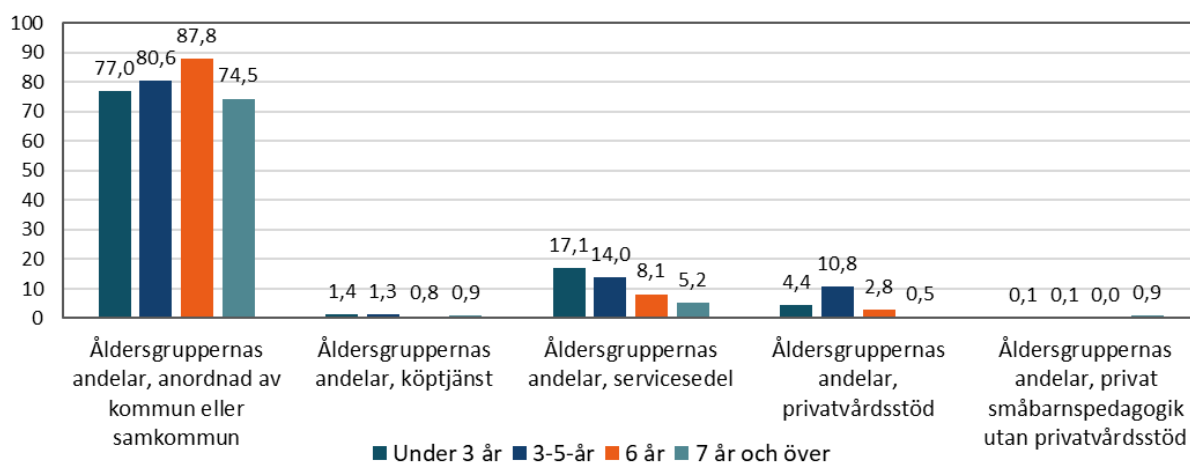

Bild 5 Den relativa fördelningen av barnens åldersgrupper enligt anordnandeform (Vipunen 24.10.2022)

På bilderna 6 och 7 har granskningen av barnens åldersgrupper kombinerats med serviceproducenten inom småbarnspedagogiken. De relativa andelarna barn som deltar i småbarnspedagogik inom den kommunala och privata serviceproduktionen går i samma riktning (bild 6 och 7).

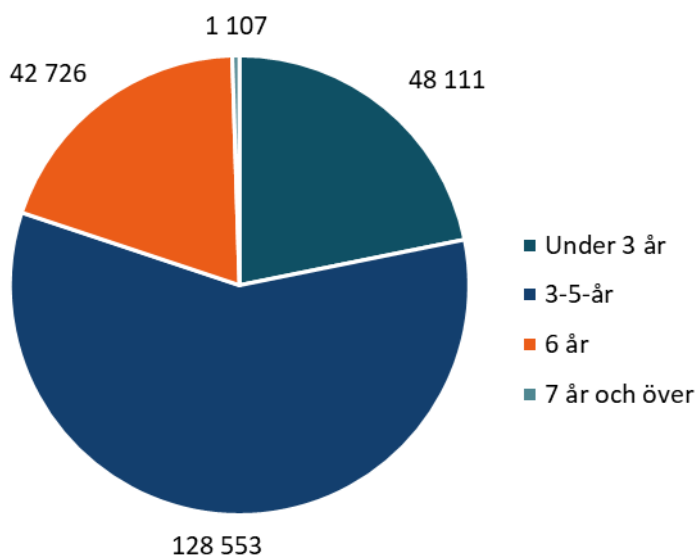

Bild 6 Antalet barn som deltagit i småbarnspedagogik som kommunen eller samkommunen ordnat, skaffat som köpt tjänst eller finansierat med servicesedlar 2021 indelat enligt barnets ålder (Vipunen.fi 24.10.2022)

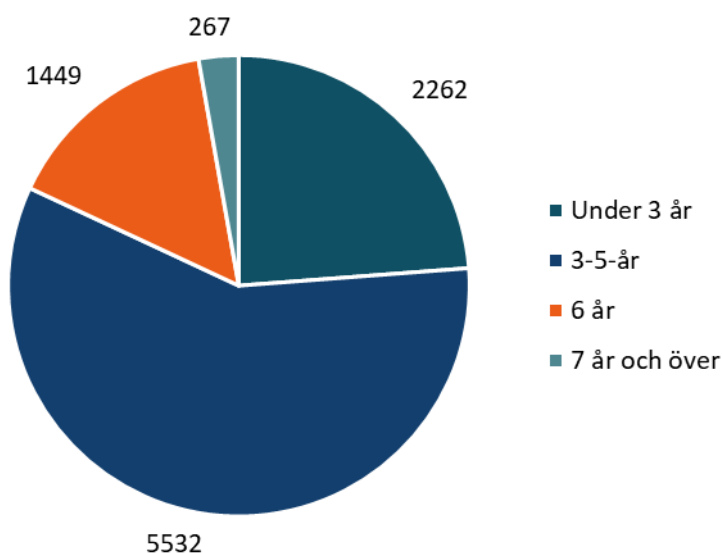

Bild 7 Antalet barn som deltog i småbarnspedagogik som ordnats med stöd för privat vård eller i privat småbarnspedagogik utan stöd för privat vård 2021 indelat enligt barnets ålder (Vipunen 24.10.2022)

2.2 Kvantitativ granskning av verksamhetsställena inom småbarnspedagogiken

Enligt informationsresursen inom småbarnspedagogiken Varda (Vipunen 25.10.2022) fanns det 8 073 verksamhetsställena inom småbarnspedagogiken i Fastlandsfinland 2021 (tabell 2). Denna siffra omfattar verksamhetsställena för **alla** verksamhetsformer inom småbarnspedagogiken (daghem, familjedagvård, öppen småbarnspedagogik).

Andelen kommunala verksamhetsställena var 76,1 procent (6 144 verksamhetsställena) och de privata serviceproducenternas andel (1 929 verksamhetsställena) utgjorde 23,9 procent av alla verksamhetsställena inom småbarnspedagogiken.

Flest kommunala verksamhetsställena fanns det i Nyland (1 452 verksamhetsställena), där det också fanns flest verksamhetsställena med privata serviceproducenter (552 verksamhetsställena). I Nyland var den relativa andelen av verksamhetsställena för båda typerna av serviceproducenter (kommunala och privata) störst i den egna gruppen enligt anordnartyp. I Kajanaland fanns det minst kommunala verksamhetsställena (60 st) och i Mellersta Österbotten minst privata verksamhetsställena (9 st).

Tabell 2 Kvantitativ fördelning av alla verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken för kommunala och privata serviceproducenter inom småbarnspedagogiken i Fastlandsfinland samt den relativa andelen av landskapets alla verksamhetsställen och serviceproducentens verksamhetsställen landskapsvis 2021 (Vipunen 25.10.2022)

Landskap	Antal kommunala verksamhetsställen	% av verksamhetsställena i landskapet	% av de kommunala verksamhetsställena	Antal privata verksamhetsställen	% av verksamhetsställena i landskapet	% av de privata verksamhetsställena	Sammanlagt	%
Södra Karelen	72	63,2	1,2	42	36,8	2,2	114	1,4
Södra Österbotten	393	94,9	6,4	21	5,1	1,1	414	5,1
Södra Savolax	135	75,0	2,2	45	25,0	2,3	180	2,2
Kajanaland	60	66,7	1,0	30	33,3	1,6	90	1,1
Egentliga Tavastland	222	78,7	3,6	60	21,3	3,1	282	3,5
Mellersta Österbotten	108	92,3	1,8	9	7,7	0,5	117	1,4
Mellersta Finland	297	69,7	4,8	129	30,3	6,7	426	5,3
Kymmenedalen	183	83,6	3,0	36	16,4	1,9	219	2,7
Lappland	222	86,0	3,6	36	14,0	1,9	258	3,2
Birkaland	474	66,1	7,7	243	33,9	12,6	717	8,9
Österbotten	297	93,4	4,8	21	6,6	1,1	318	3,9
Norra Karelen	306	91,1	5,0	30	8,9	1,6	336	4,2
Norra Österbotten	525	72,3	8,5	201	27,7	10,4	726	9,0
Norra Savolax	315	77,2	5,1	93	22,8	4,8	408	5,1
Päijänne-Tavastland	174	63,0	2,8	102	37,0	5,3	276	3,4
Satakunta	315	83,3	5,1	63	16,7	3,3	378	4,7
Nyland	1 452	72,5	23,6	552	27,5	28,6	2 004	24,8
Egentliga Finland	588	72,9	9,6	219	27,1	11,4	807	10,0
Sammanlagt	6 144	76,1	100,0	1 929	23,9	100,0	8 073	100,0

I Södra Österbotten var de kommunala verksamhetsställenas relativa andel av landskapets alla verksamhetsställen högst (94,9 procent) och på motsvarande sätt var de kommunala verksamhetsställenas relativa andel av landskapets verksamhetsställen lägst i Päijänne-Tavastland (63 procent). Den relativa andelen privata serviceproducenter inom småbarnspedagogiken av landskapets alla verksamhetsställen var minst i Södra Österbotten (5,1 procent) och störst i Päijänne-Tavastland (37 procent). I Södra Karelen var den relativa andelen nästan densamma som i Päijänne-Tavastland, 36,8 procent.

Antalet verksamhetsställen vid kommunala daghem var minst i Södra Karelen (45), Södra Savolax (60), Kajanaland (30) och Mellersta Österbotten (60) (bild 9). Flest kommunala verksamhetsställen finns i landskapet Nyland (1 050). Över 200 verksamhetsställen finns i landskapen Birkaland, Egentliga Finland och Norra Österbotten.

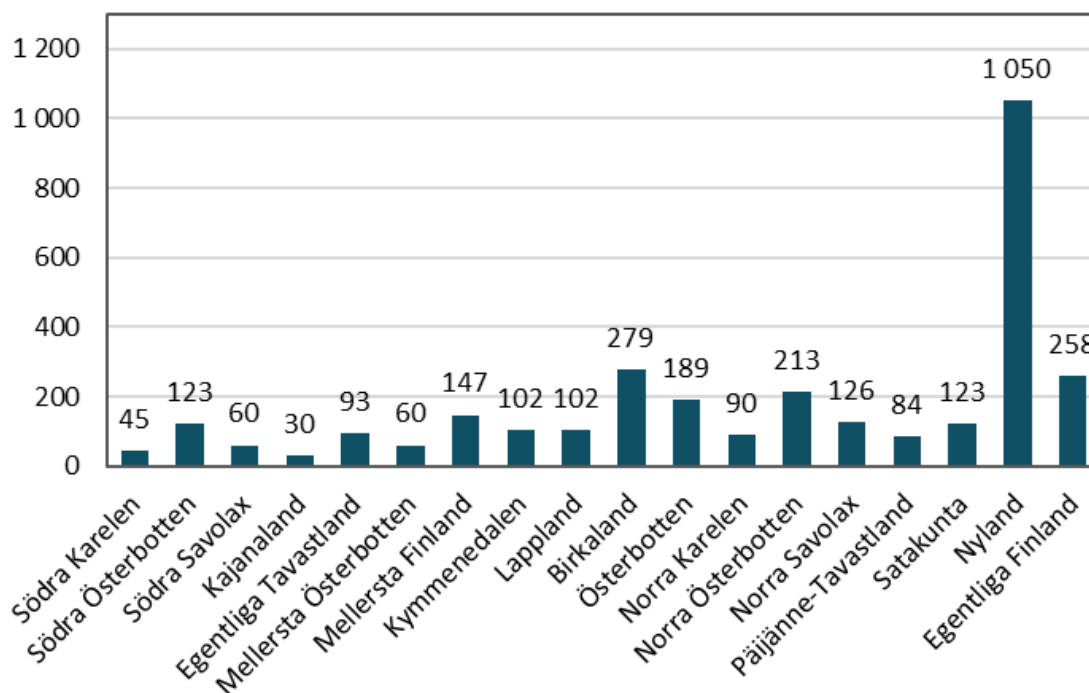

Bild 8 Fördelningen av kommunala daghems verksamhetsställen enligt antal i olika landskap 2021 (Vipunen.fi 25.20.2022)

Fördelningen av verksamhetsställen för privata serviceproducenter inom småbarnspedagogiken följer i regel antalen i de kommunala daghemmen. I alla landskap i Österbotten är antalet verksamhetsställen för privata serviceproducenter anmärkningsvärt litet (bild 9).

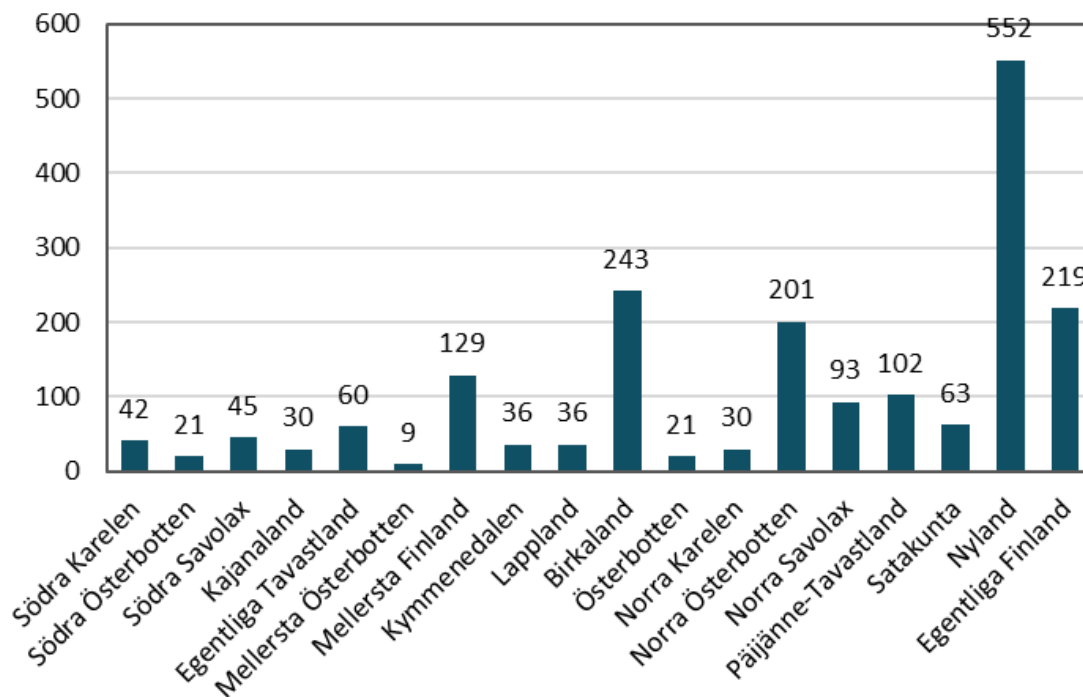

Bild 9 Fördelningen av privata serviceproducenters verksamhetsställen enligt antal i olika landskap 2021 (Vipunen.fi 25.10.2022)

På den privata sidan kan ett verksamhetsställe ha fler än en form av anordnande, varvid antalet verksamhetsställen granskat enligt form av anordnande är större än det totala antalet granskat enligt verksamhetsställe (jfr tabell 3, 4 och 5).

Om man ser till situationen 2021 var antalet verksamhetsställen vid de kommunala daghemmen inom småbarnspedagogiken 3 168, vilket är något över hälften av alla kommunala verksamhetsställen (bild 10). Verksamhetsställena för gruppfamiljedaghem utgjorde cirka 5 procent av de kommunala verksamhetsställena och familjedagvårdens verksamhetsställen över 43 procent. I denna utredning kommer vi att koncentrera oss på daghemmens verksamhetsställen och byggnader. Familjedagvårdarna arbetar i allmänhet i sina egna hem. Familjedagvårdens verksamhetsställen omfattas inte av denna utredning.

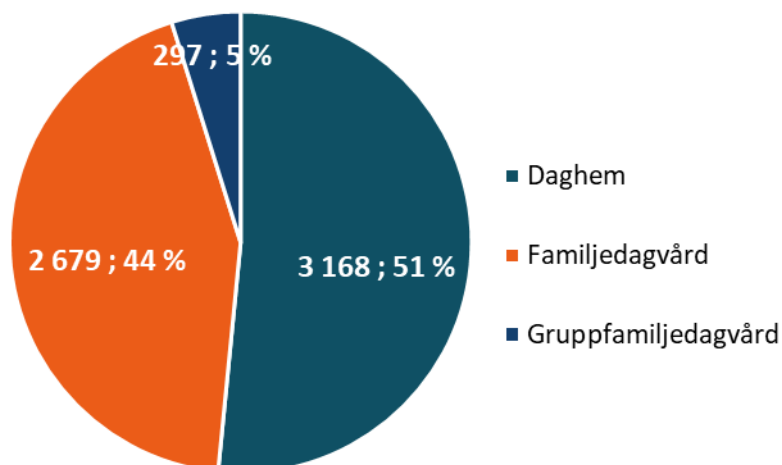

Bild 10 Fördelningen av de kommunala verksamhetsställena inom småbarnspedagogiken i Finland enligt verksamhetsform 2021 (Vipunen.fi 25.10.2022)

I tabell 3 presenteras antalet verksamhetsställen i kommunala daghem, familjedagvård och gruppfamiljedaghem per landskap 2021 och den relativa andelen verksamhetsställen i landskapet i fråga av antalet verksamhetsställen inom motsvarande verksamhetsform i hela landet.

Tabell 3 Antalet verksamhetsställen vid kommunala daghem, familjedagvård och gruppfamiljedaghem (en del av familjedagvården) enligt landskap och verksamhetsform 2021 (Vipunen.fi 25.10.2022)

Antal kommunala verksamhetsställen	Daghem	%-andel av antalet verksamhetsställen för de kommunala daghemmen	Familjedagvård	%-andel av antalet verksamhetsställen för familjedagvården	Gruppfamiljedagvård	%-andel av antalet verksamhetsställen för gruppfamiljedagvården	Sammanlagt
Södra Karelen*	45	1,4	24	0,9	2	0,7	71
Södra Österbotten	123	3,9	234	8,7	36	12,1	393
Södra Savolax	60	1,9	63	2,4	12	4,0	135
Kajanaland*	30	0,9	27	1,0	2	0,7	59
Egentliga Tavastland*	93	2,9	129	4,8	2	0,7	224
Mellersta Österbotten	60	1,9	42	1,6	9	3,0	111
Mellersta Finland	147	4,6	129	4,8	21	7,1	297
Kymmenedalen	102	3,2	81	3,0	0	0,0	183
Lapland	102	3,2	93	3,5	27	9,1	222
Birkaland	279	8,8	183	6,8	12	4,0	474
Österbotten	189	6,0	96	3,6	15	5,1	300
Norra Karelen	90	2,8	204	7,6	12	4,0	306
Norra Österbotten	213	6,7	270	10,1	42	14,1	525
Norra Savolax	126	4,0	177	6,6	12	4,0	315
Päijänne-Tavastland	84	2,7	84	3,1	6	2,0	174
Satakunta	123	3,9	177	6,6	15	5,1	315
Nyland	1 050	33,1	351	13,1	51	17,2	1 452
Egentliga Finland	258	8,1	312	11,6	21	7,1	591
Sammanlagt	3 168	100	2 679	100	297	100	6 144

*för att fastställa den relativa andelen har dessa landskap här fått värdet 2

År 2021 fanns det sammanlagt 1 929 verksamhetsställen för privata anordnare av småbarnspedagogik (tabell 4). På den privata sidan fanns det över tusen (1 011) verksamhetsställen för daghem. Daghemmen har flest platser inom småbarnspedagogiken. I gruppfamiljedaghemmen fanns det 1 314 platser inom småbarnspedagogiken. Från och med nu lämnas även granskningen av privata verksamhetsställen inom familjedagvården utanför utredningen.

Tabell 4 Antalet verksamhetsställen vid privata serviceproducenters daghem, familjedagvård och gruppfamiljedaghem (en del av familjedagvården) enligt verksamhetsform 2021 (Vipunen.fi 25.10.2022)

Verksamhetsform	Verksamhetsställes antal	Platser inom småbarnspedagogik	Platser inom småbarnspedagogiken
Daghem	1 011	52 239	52
Familjedagvård	792	3 183	4
Gruppfamiljedagvård	126	1 314	10
Sammanlagt	1 929	56 736	29

Kalkylmässigt hade de privata daghemmen inom småbarnspedagogiken 52 platser för småbarnspedagogik per verksamhetsställe. År 2021 omfattades cirka 43 000 barn av den privata småbarnspedagogiken (inkl. köpta tjänster och servicesedlar som ordnats av kommunen eller samkommunen samt småbarnspedagogik som ordnats med eller utan privatvårdsstöd). Kalkylmässigt finns det cirka 57 000 platser inom småbarnspedagogiken, vilket beror på att 0–2-åringar i allmänhet beräknas ta 1,75 platser inom småbarnspedagogiken.

Tabell 5 Antalet verksamhetsställen för privata anordnare av småbarnspedagogik enligt anordnarsform 2021 (Vipunen 25.10.2022)

Form av anordnande	Antal verksamhetsställen
Köptjänst, anordnad av kommun eller samkommun	264
Servicesedel, anordnad av kommun eller samkommun	1 086
Privat småbarnspedagogik utan privatvårdsstöd	1 035
Anordnad med privatvårdsstöd	66
Sammanlagt*	1 929

*Ett verksamhetsställe kan innehålla flera former av anordnande, varvid verksamhetsstället ska statistikföras i de olika formerna av anordnande. Detta har beaktats i helhetsantalet.

De privata serviceproducenterna inom småbarnspedagogiken fördelades 2021 så att den största gruppen inom företagsformerna utgjordes av enskilda näringsidkare. De utgjorde cirka 62 procent av alla privata aktörer inom småbarnspedagogiken. Det fanns 309 företag och 192 föreningar och stiftelser. Företagen hade flest platser inom småbarnspedagogiken (44 844 platser inom småbarnspedagogiken) (Vipunen.fi 25.10.2022).

3 Lokaler och byggnader för småbarnspedagogik och förskoleundervisning i Finland

I slutet av 2021 fanns det 2 961 byggnader för verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken i Finland. Antalet grundar sig på byggnadsklassificeringen från 2018, där byggnaderna på verksamhetsställen för småbarnspedagogik har klassificerats i fyra klasser enligt sitt huvudsakliga användningsändamål:

- Byggnader för småbarnspedagogik
- Byggnader för allmänbildande läroanstalter och yrkesläroanstalter
- Bostadshus
- Övriga byggnader

3.1 Byggnader för verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken

I figurerna 11–13 granskas andelen byggnader på verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken enligt byggnadsklass. Byggnadernas relativa andelar beskriver inte verksamhetens volymer, såsom antalet platser eller barn.

Drygt hälften (52 procent) av byggnaderna för verksamhetsställen för småbarnspedagogik hörde på basis av sitt användningsändamål till byggnaderna för småbarnspedagogik (bild 11). Knappt en tredjedel av byggnaderna inom småbarnspedagogiken hade klassificerats som antingen bostadshus (19 procent) eller andra byggnader (13 procent). Läroanstalternas byggnader utgjorde 16 procent av byggnaderna på verksamhetsställen för småbarnspedagogik.

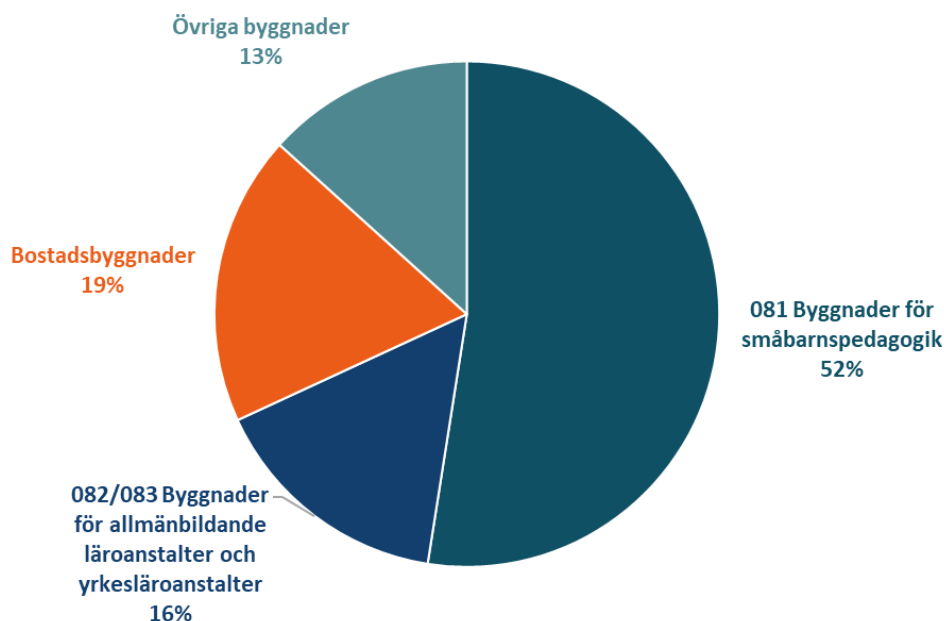

Bild 11 Den kvantitativa fördelningen av alla byggnader vid verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken (kommunala och privata) enligt det huvudsakliga användningsändamålet 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)

Det fanns 2 195 byggnader för kommunala verksamhetsställen för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022). Endast drygt hälften (56 procent) av byggnaderna för verksamhetsställen för småbarnspedagogik hade till sitt användningsändamål klassificerats som byggnader för småbarnspedagogik (bild 12). En femtedel (19 procent) av byggnaderna för verksamhetsställen för småbarnspedagogik hade till sitt huvudsakliga användningsändamål klassificerats som byggnader för allmänbildande och yrkesläroanstalter. Nästan var fjärde (24 procent) byggnad var till sitt huvudsakliga användningsändamål en bostadsbyggnad eller annan byggnad.

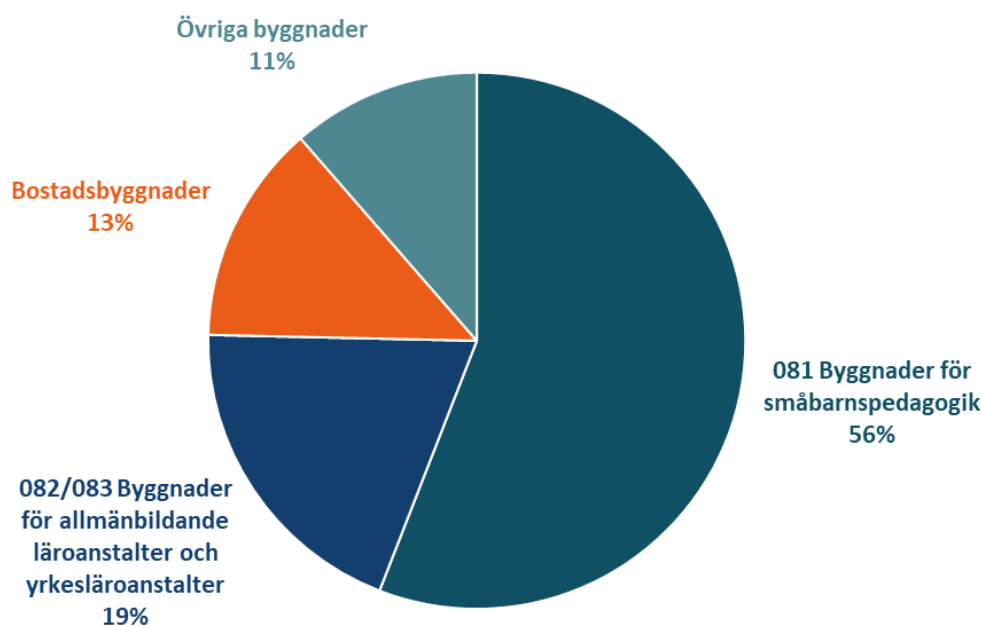

Bild 12 Den kvantitativa fördelningen av byggnader på de kommunala verksamhetsställena för småbarnspedagogik enligt det huvudsakliga användningsändamålet 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)

I slutet av 2021 fanns det 766 byggnader för privata serviceproducenters verksamhetsställen för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022). Cirka hälften (48 procent) av verksamhetsställena för småbarnspedagogik hade klassificerats som byggnader för småbarnspedagogik eller byggnader för allmänbildande och yrkesläroanstalter (bild 13).

En tredjedel (34 procent) av de privata verksamhetsställena inom småbarnspedagogiken fanns i bostadshus och nästan en femtedel (19 procent) i byggnader med något annat huvudsakligt användningsändamål. Över hälften av byggnaderna för de privata verksamhetsställena för småbarnspedagogik på den privata sidan hade klassificerats som något annat än byggnader för småbarnspedagogik och allmänbildande eller yrkesläroanstalter.

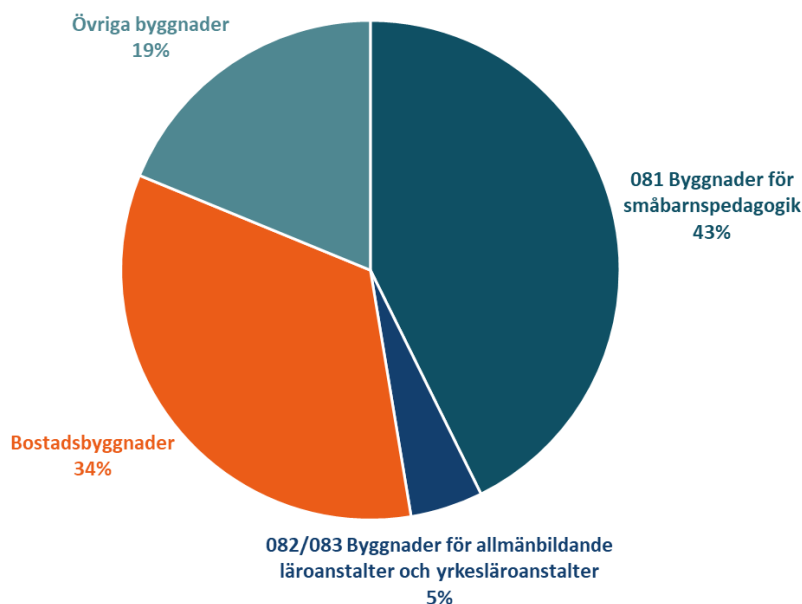

Bild 13 Den kvantitativa fördelningen av byggnader på privata serviceproducenters verksamhetsställen för småbarnspedagogik enligt det huvudsakliga användningsändamålet 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)

Den sammanlagda omfattningen av våningsytan vid de kommunala verksamhetsställena för småbarnspedagogik, vars huvudsakliga användningsändamål är småbarnspedagogik och som klassificeras som 081 byggnader för småbarnspedagogik, är 1 169 329 m².

När man granskar fördelningen av de kommunala verksamhetsställena för småbarnspedagogik utifrån byggnadens huvudsakliga användningsändamål och byggnadernas omfattning (våningsyta) (tabell 6), upptäcker man att byggnaderna enligt byggnadsklassificeringen 081 Byggnader för småbarnspedagogik är den till antalet största gruppen på den kommunala sidan. 56 procent av verksamhetsställena finns i en byggnad för småbarnspedagogik.

Ett verksamhetsställe för småbarnspedagogiken kan finnas i stora läroanstaltsbyggnader eller bostadsbyggnader. I statistiken över byggnadsklassificeringen kan man inte urskilja hur stor del av lokalerna i byggnader för andra användningsändamål som används av småbarnspedagogiken.

Tabell 6 Antalet byggnader enligt byggnadsklassificeringen för kommunala verksamhetsställen för småbarnspedagogik och deras andel av byggnaderna 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)

Byggnadsklassificering	Antal byggnader	%-andel av byggnaderna
081 Byggnader för småbarnspedagogik	1 227	55,9
082/083 Byggnader för allmänbildande läroanstalter och	427	19,5
Bostadsbyggnader	291	13,3
Övriga byggnader	250	11,4
Alla totalt	2 195	100,0

De privata serviceproducenternas verksamhetsställen fördelas utifrån byggnadernas huvudsakliga användningsändamål på ett annat sätt än de kommunala byggnaderna (tabell 7). Även om det största antalet verksamhetsställen för privata serviceproducenter hör till byggnadsklassen 081 Byggnader för småbarnspedagogik, utgör bostadsbyggnader och övriga byggnader tillsammans det största totala antalet byggnader.

Tabell 7 Byggnadsklassificering av privata serviceproducenters verksamhetsställen, antal byggnader och våningsyta enligt klassificeringen 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)

Byggnadsklassificering	Antal byggnader	%-andel av byggnaderna
081 Byggnader för småbarnspedagogik	327	42,7
082/083 Byggnader för allmänbildande läroanstalter och yrkesläroanstalter	36	4,7
Bostadsbyggnader	259	33,8
Övriga byggnader	144	18,8
Allt total	766	100,0

I Finland fanns 60 kommuner där det 31.12.2021 endast fanns en byggnad för ett kommunalt verksamhetsställe för småbarnspedagogik. I 25 kommuner fanns det fler än 15 byggnader för verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken (bild 14).

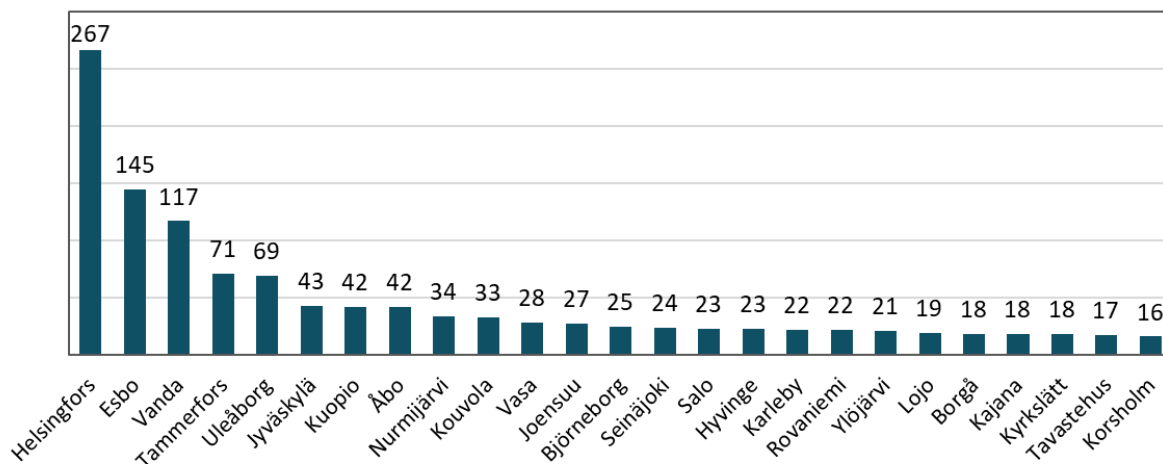

Bild 14 Kommuner med fler än 15 byggnader för kommunala verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken 31.12.2021, antal byggnader (Statistikcentralen 2022)

I Helsingfors var antalet byggnader på verksamhetsställena för småbarnspedagogik störst. I slutet av 2021 fanns det 267 kommunala byggnader för verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken i huvudstaden. I fem städer (Helsingfors, Esbo, Vanda, Tammerfors och Uleåborg) fanns det fler än 50 byggnader vars huvudsakliga användningsändamål var byggnad för småbarnspedagogik. I Helsingfors fanns det 135 byggnader som till sitt huvudsakliga användningsändamål var byggnader för småbarnspedagogik.

Av byggnaderna på de kommunala verksamhetsställena för småbarnspedagogik har 83,3 procent byggts före 2010 (bild 15). Ungefär en tredjedel (32,6 procent) av byggnaderna på de kommunala verksamhetsställena för småbarnspedagogik, dvs. 715 byggnader, färdigställdes åren 1980–1994.

Det fanns 367 byggnader för småbarnspedagogik som färdigställdes efter 2010, dvs. 16,7 procent av alla kommunala byggnader i denna byggnadsklass. Av de kommunala verksamhetsställena för småbarnspedagogik har 117 byggts före 1924.

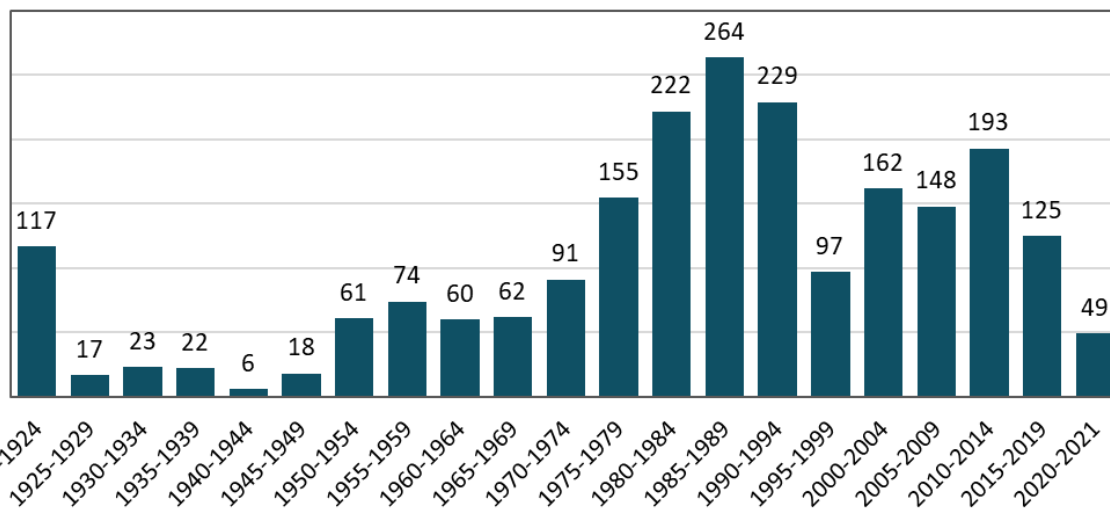

Bild 15 Byggnader för verksamhetsställen inom småbarnspedagogiken enligt år för färdigställande, antal byggnader (Statistikcentralen 2022)

Av de privata serviceproducenternas byggnader har 74 procent byggts före 2010 (bild 16). Ungefär en tredjedel (32,6 %), dvs. 250 byggnader, färdigställdes åren 1970–1994. Drygt en femtedel (26 %) av byggnaderna inom den privata småbarnspedagogiken, 199 till antalet, har färdigställts 2010 eller senare. De privata serviceproducenterna använder 59 byggnader som byggts före 1924.

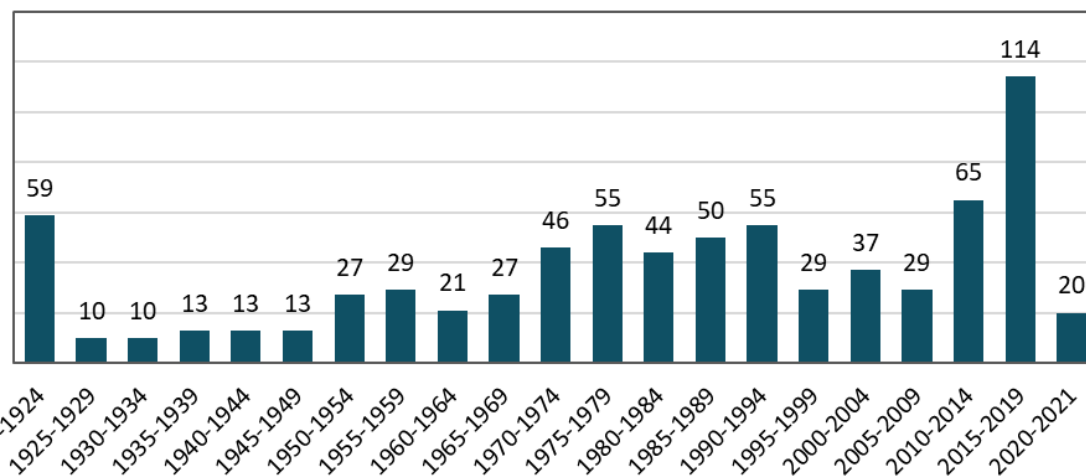

Bild 16 De privata serviceproducenternas verksamhetsställen enligt år för färdigställande, antal verksamhetsställen (Statistikcentralen 2022)

3.2 Byggnader som till sitt huvudsakliga användningsändamål är byggnader för småbarnspedagogik (081)

Vi övergår till att närmare granska byggnaderna som till sitt huvudsakliga användningsändamål är byggnader för småbarnspedagogik. I slutet av 2021 omfattade denna byggnadsklass (081) 1554 byggnader. Antalet kommunala byggnader för småbarnspedagogiken var 1227 och de privata serviceproducenternas byggnader var 327 till antalet. Cirka 35 procent av de kommunala byggnaderna inom småbarnspedagogiken, dvs. 436 byggnader, fanns i landskapet Nyland (bild 17).

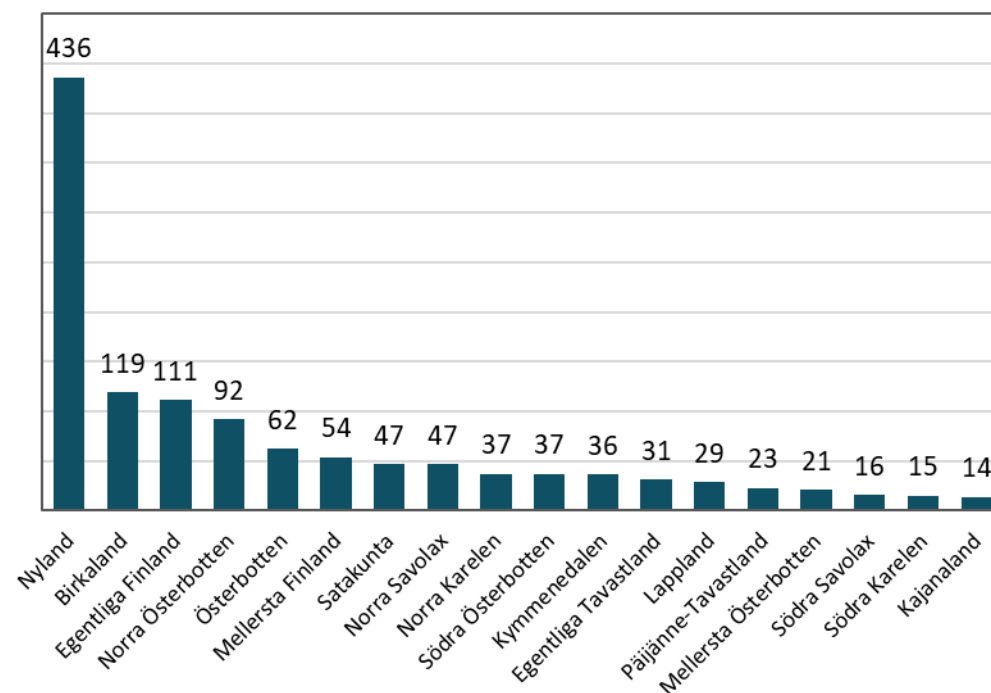

Bild 17 Antalet byggnader som till sitt huvudsakliga användningsändamål är kommunala byggnader för småbarnspedagogik enligt landskap 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)

Också i fråga om de privata serviceproducenternas byggnader var Nylands andel störst, 91 byggnader. Näst flest byggnader fanns i landskapet Norra Österbotten, hela 50 byggnader för småbarnspedagogik (bild 18).

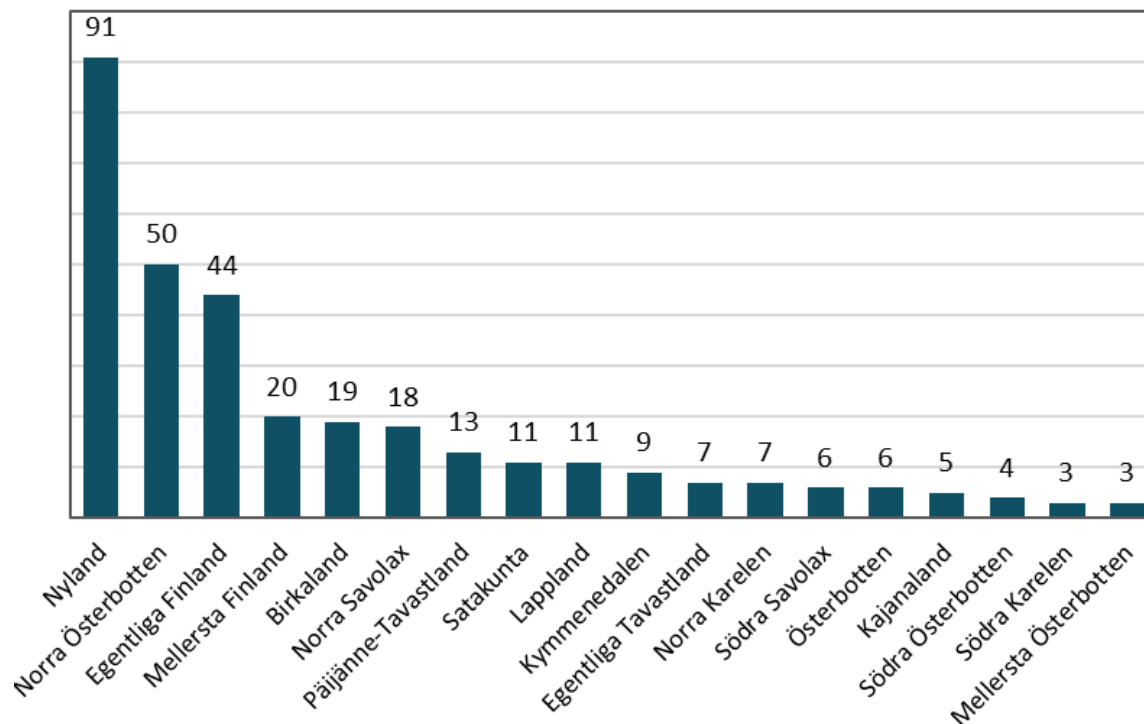

Bild 18 Antalet byggnader som till sitt huvudsakliga användningsändamål är byggnader för småbarnspedagogik enligt landskap 31.12.2021, när byggnaden var en privat serviceproducenters verksamhetsställe för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022)

I tabellerna 8 och 9 granskas antalet byggnader inom småbarnspedagogiken och den sammanlagda våningsytan landskapsvis. Den genomsnittliga storleken på byggnaden har fåtts genom att dividera den sammanlagda våningsytan för landskapets byggnader med antalet byggnader inom landskapets småbarnspedagogik.

När man granskar byggnadsbeståndets våningsyta för hela landskapets småbarnspedagogik (kommunala och privata byggnader för småbarnspedagogik) och delar den med det totala antalet byggnader för småbarnspedagogik, upptäcker man att, granskat på detta sätt, de största byggnaderna för småbarnspedagogik finns i Södra Savolax och de minsta byggnaderna finns i Lappland. Skillnaden mellan den största och den minsta är 617 m² (bild 19).

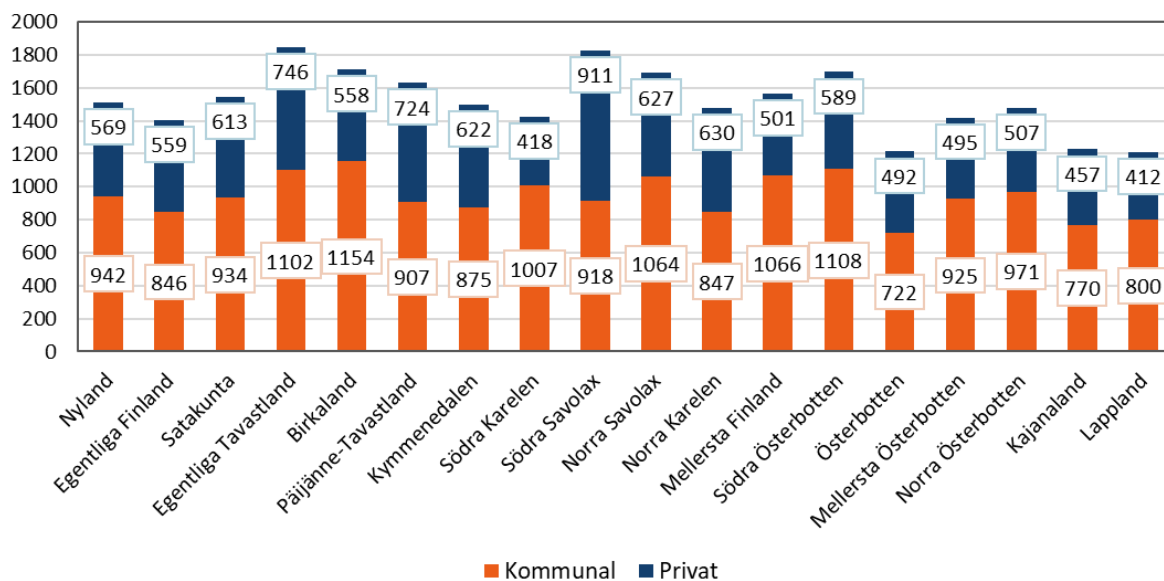

Bild 19 De sammanlagda genomsnittliga våningsytorna för byggnader inom den kommunala och privata småbarnspedagogiken. Byggnadernas sammanlagda våningsyta har dividerats med antalet byggnader.

Den genomsnittliga våningsytan för byggnaderna inom den kommunala småbarnspedagogiken är 953 kvadratmeter. De kommunala byggnaderna inom småbarnspedagogiken i Birkaland är till sin genomsnittliga omfattning de största och byggnaderna i landskapet Österbotten de minsta (tabell 8).

Tabell 8 Antalet byggnader inom den kommunala småbarnspedagogiken, den sammanlagda våningsytan och våningsytan dividerad med antalet byggnader, granskning på landskapsnivå

Landskap	Våningsyta, m ²	Byggnadernas antal	Våningsyta, m ² /byggnadernas antal
Nyland	410494	436	942
Egentliga Finland	93899	111	846
Satakunta	43912	47	934
Egentliga Tavastland	34149	31	1102
Birkaland	137331	119	1154
Päijänne-Tavastland	20852	23	907
Kymmenedalen	31506	36	875
Södra Karelen	15109	15	1007
Södra Savolax	14687	16	918
Norra Savolax	50023	47	1064
Norra Karelen	31347	37	847
Mellersta Finland	57550	54	1066
Södra Österbotten	40983	37	1108
Österbotten	44758	62	722
Mellersta Österbotten	19435	21	925
Norra Österbotten	89324	92	971
Kajanaland	10784	14	770
Lappland	23186	29	800
Sammanlagt	1169329	1227	953

Motsvarande granskning av de privata serviceproducenternas byggnader visar (tabell 9) att de privata serviceproducenternas byggnader för småbarnspedagogik i genomsnitt är mindre än de kommunala byggnaderna i hela Finland. De privata byggnaderna för småbarnspedagogik omfattar i genomsnitt 569 kvadratmeter.

I en granskning på landskapsnivå finns det nästan lika många byggnader för småbarnspedagogik i Södra Karelen och Kajanaland, men i Södra Karelen har 15 byggnader den största genomsnittliga storleken (1 007 m²) och i Kajanaland den minsta (770 m²). Skillnaden är 237 m², medan motsvarande skillnad på den kommunala sidan var hela 432 m².

Tabell 9 Antalet byggnader för de privata serviceproducenterna inom småbarnspedagogiken, den sammanlagda våningsytan och våningsytan dividerad med antalet byggnader, granskning på landskapsnivå

Landskap	Våningsyta, m ²	Byggnadernas antal	Våningsyta, m ² /byggnadernas antal
Nyland	50826	91	559
Egentliga Finland	26971	44	613
Satakunta	8210	11	746
Egentliga Tavastland	3903	7	558
Birkaland	13753	19	724
Päijänne-Tavastland	8088	13	622
Kymmenedalen	3765	9	418
Södra Karelen	2732	3	911
Södra Savolax	3762	6	627
Norra Savolax	11344	18	630
Norra Karelen	3507	7	501
Mellersta Finland	11772	20	589
Södra Österbotten	1967	4	492
Österbotten	2969	6	495
Mellersta Österbotten	1520	3	507
Norra Österbotten	22829	50	457
Kajanaland	2060	5	412
Lappland	6231	11	566
Alla totalt	186209	327	569

Bild 20 visar den genomsnittliga våningsytan för kommunala och privata byggnader inom småbarnspedagogiken enligt det år de färdigställdes. De kommunala byggnaderna inom småbarnspedagogiken har i regel varit ungefär dubbelt så stora som de privata. Sedan 1994 har storleken på byggnaderna inom den kommunala småbarnspedagogiken ökat mycket, nästan fördubblats. Åren 2005–2009 var den genomsnittliga våningsytan 946 m² och åren 2015–2019 redan 1 341 m². Storleken på byggnaderna inom den privata småbarnspedagogiken har inte ökat lika mycket, men även i dem har det efter 2009 skett en ganska jämn ökning.

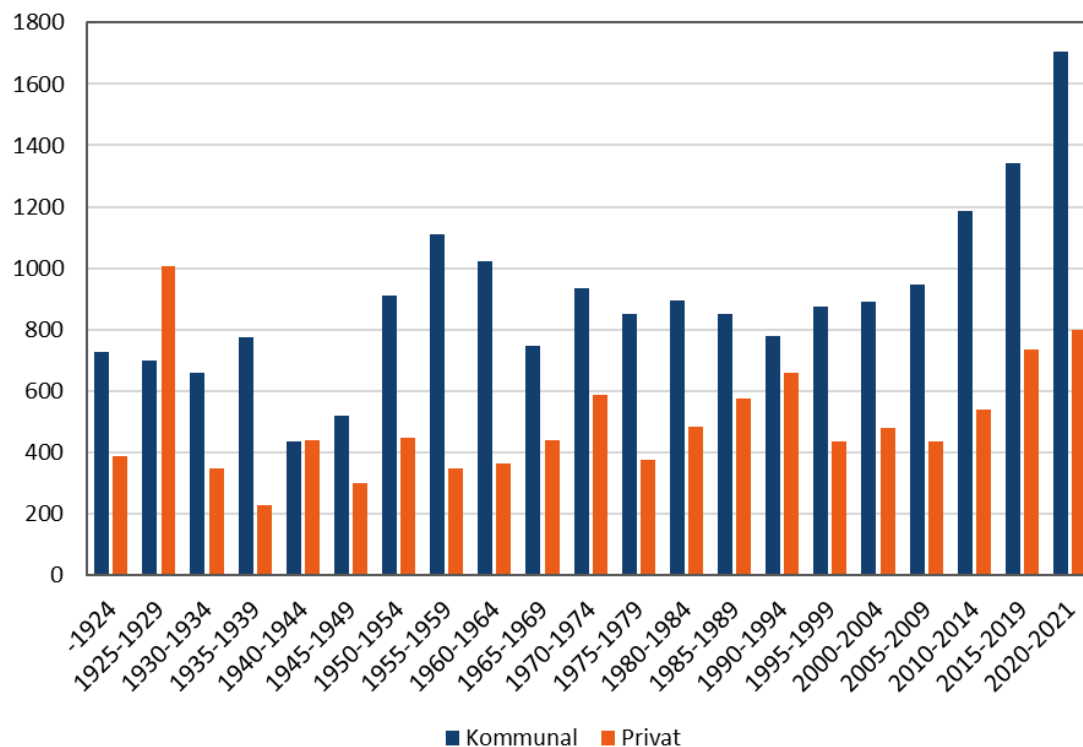

Bild 20 Genomsnittlig byggnadsstorlek (våningsyta m²) enligt det år då byggnaden färdigställdes, kommunala och privata byggnader för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022)

3.3 Byggnadssättet för byggnader inom småbarnspedagogiken

De kommunala och privata byggnaderna för småbarnspedagogik skiljer sig från varandra enligt byggnadssättet (bilderna 21–23). Största delen (69 %) av byggnaderna inom den kommunala småbarnspedagogiken har byggts på plats (bild 21). Element som byggnadssätt förekommer endast i en knapp fjärdedel (24 %) av de kommunala byggnaderna.

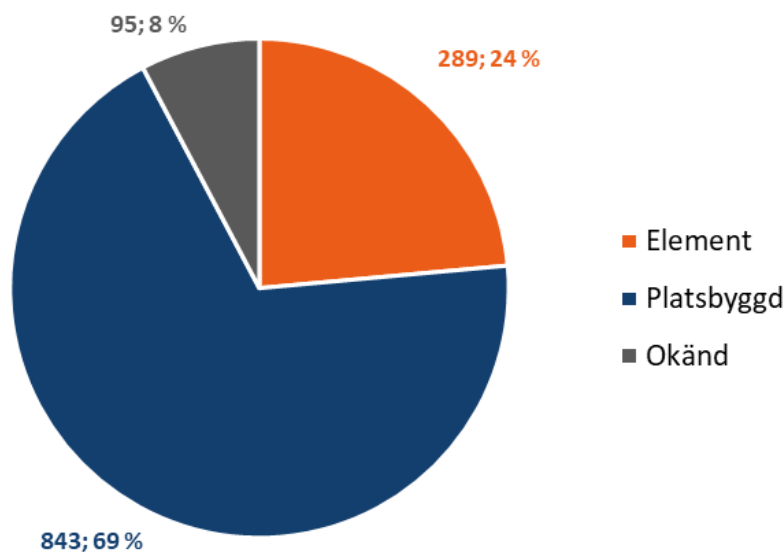

Bild 21 Kommunala byggnader inom småbarnspedagogiken enligt byggnadssätt (Statistikcentralen 2022)

Byggnadssättet för byggnader inom den privata småbarnspedagogiken fördelas jämnare mellan olika byggnadssätt, eftersom byggnadssätten med element (40 procent) och platsbyggt (42 procent) har varit nästan lika vanliga (bild 22).

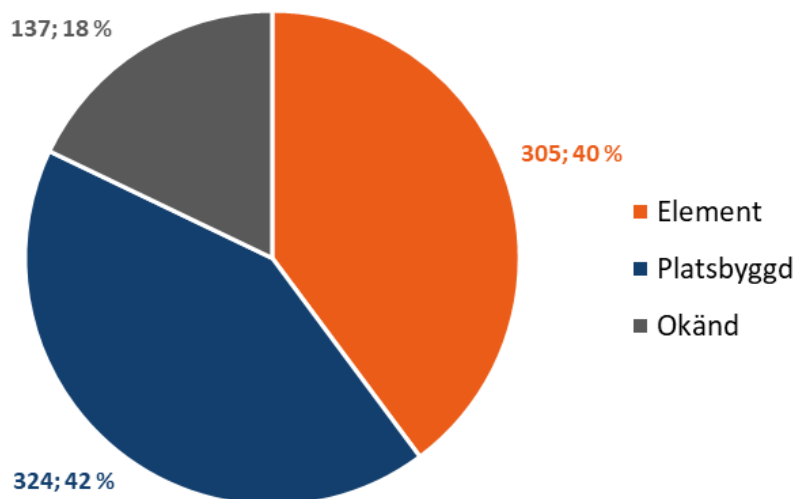

Bild 22 Privata byggnader inom småbarnspedagogiken enligt byggnadssätt (Statistikcentralen 2022)

I kommunala byggnader för småbarnspedagogik är trä det överlägset mest använda stommaterialet (70 procent) (bild 23). En femtedel av byggnaderna (19 %) har betongstomme. Tegel finns i drygt hundra (8 %) byggnader och stål endast i tio (1 %).

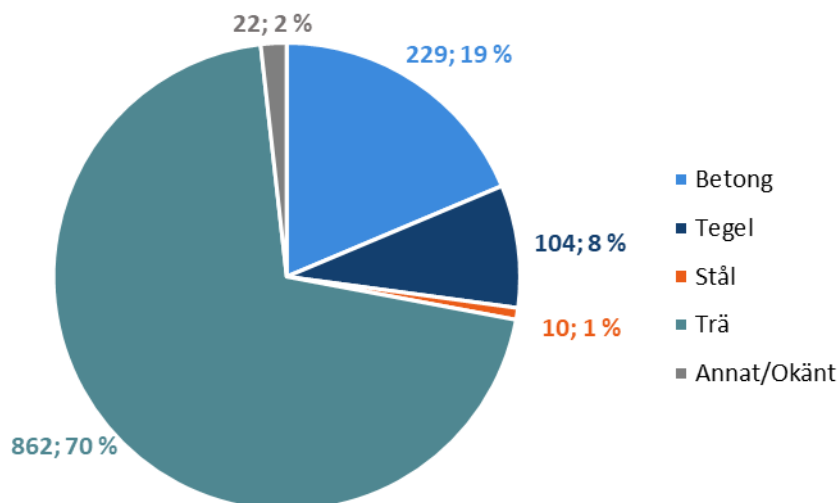

Bild 23 Stommateriäl i kommunala byggnader för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022)

De privata byggnaderna inom småbarnspedagogiken har också till största delen trästomme, hela 80 procent av byggnaderna. Betong är stommateriäl i endast 10 procent av byggnaderna och tegel och stål i ännu färre (bild 24).

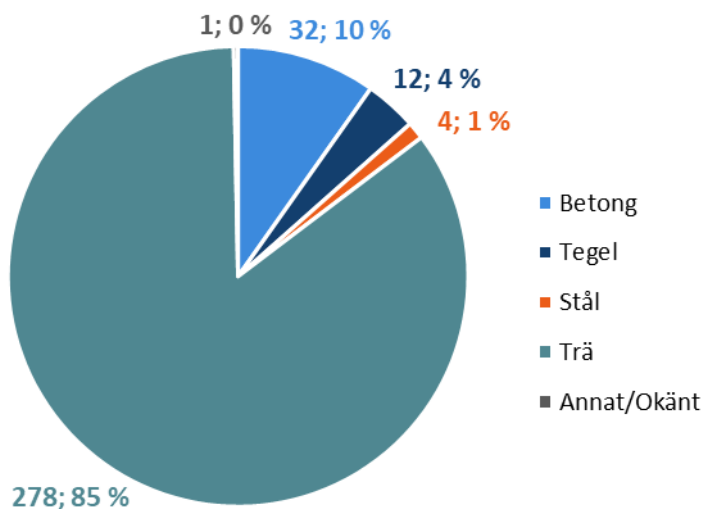

Bild 24 Stommateriäl i privata byggnader för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022)

Bild 25 visar stommateriälet i de kommunala byggnaderna för småbarnspedagogik i förhållande till byggnadernas våningsyta. Granskat på detta sätt utgör trä den största gruppen i fråga om våningsyta, men en något mindre grupp sett till antalet. Den relativa andelen byggnader i betong är större än i den kvantitativa granskningen av byggnader.

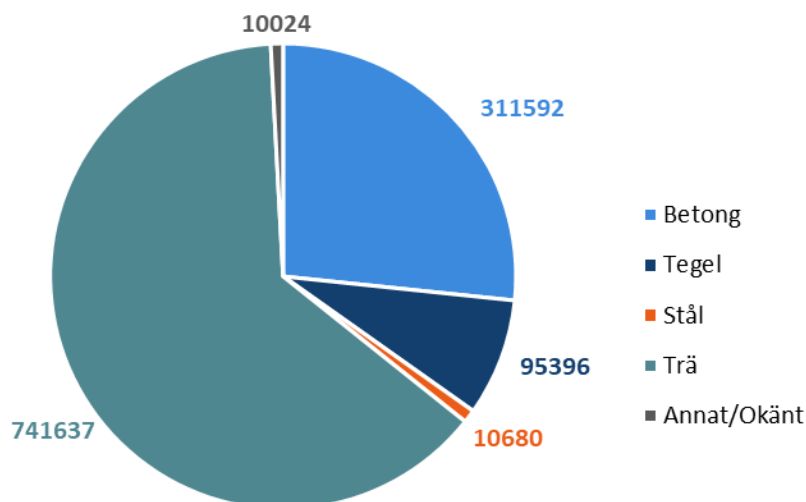

Bild 25 Kommunala byggnader inom småbarnspedagogiken enligt stommaterial (våningsyta m²) (Statistikcentralen 2022)

I fråga om byggnader inom den privata småbarnspedagogiken kan en motsvarande skillnad inte observeras (bild 26).

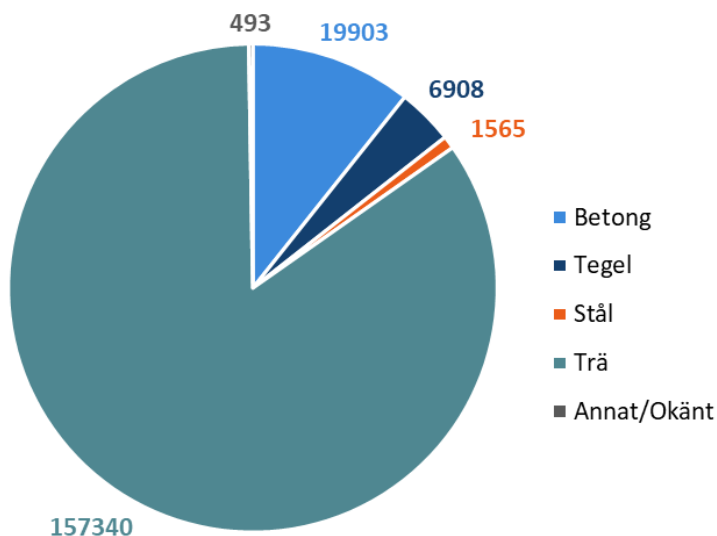

Bild 26 Kommunala byggnader inom småbarnspedagogiken enligt stommaterial (våningsyta m²) (Statistikcentralen 2022)

Byggnader med trästomme (bild 27) har byggts särskilt på 1980–1990-talen, då flest byggnader för kommunal småbarnspedagogik har byggts. På bild 28 beskriver de orange stolparna de kommunala byggnader inom småbarnspedagogiken som färdigställt under perioden i fråga och den gröngrå stolpen beskriver antalet byggnader som haft trä som stommaterial.

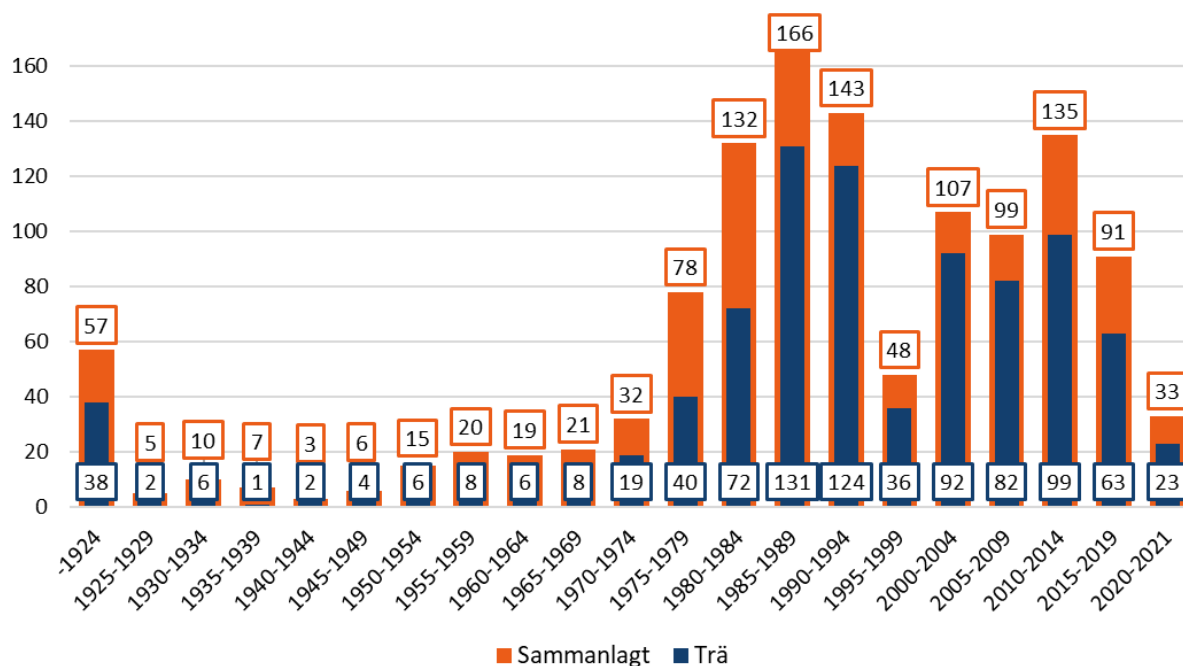

Bild 27 Kommunala byggnader för småbarnspedagogik enligt byggnadsår, alla byggnader och byggnader med trä som stommaterial (Statistikcentralen 2022)

Bild 28 visar motsvarande uppgifter om privata byggnader inom småbarnspedagogiken.

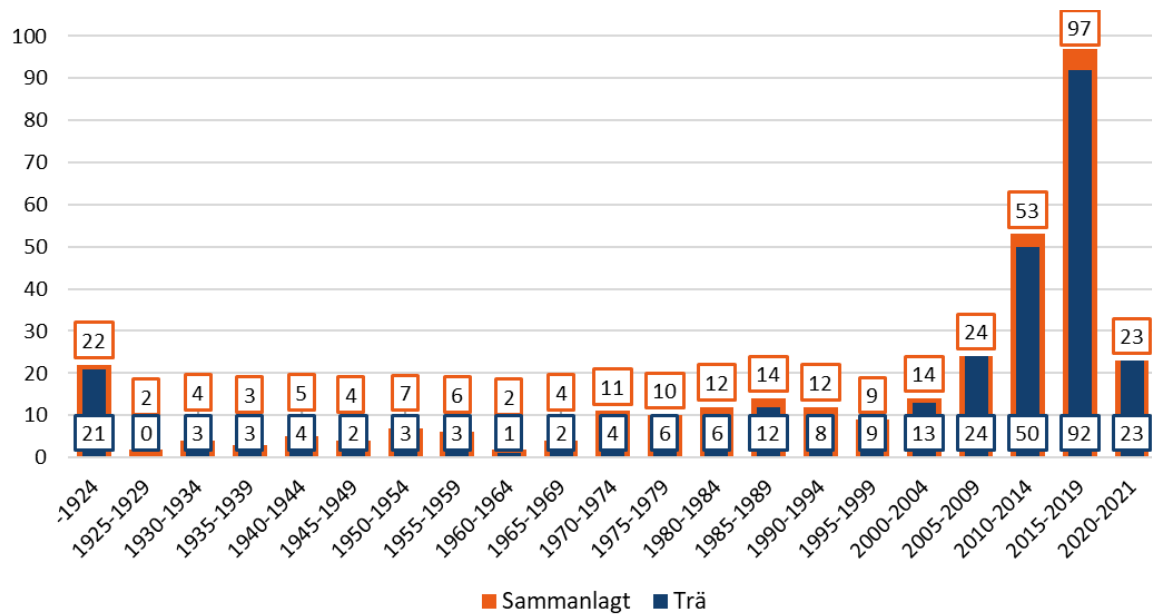

Bild 28 Privata byggnader för småbarnspedagogik enligt byggnadsår, alla byggnader och byggnader med trä som stommaterial (Statistikcentralen 2022)

Som fasadmateriäl är trä det vanligaste på både den kommunala och den privata sidan. På den kommunala sidan stiger andelen tegel så den blir betydande, och finns i cirka en tredjedel av byggnaderna (bild 29).

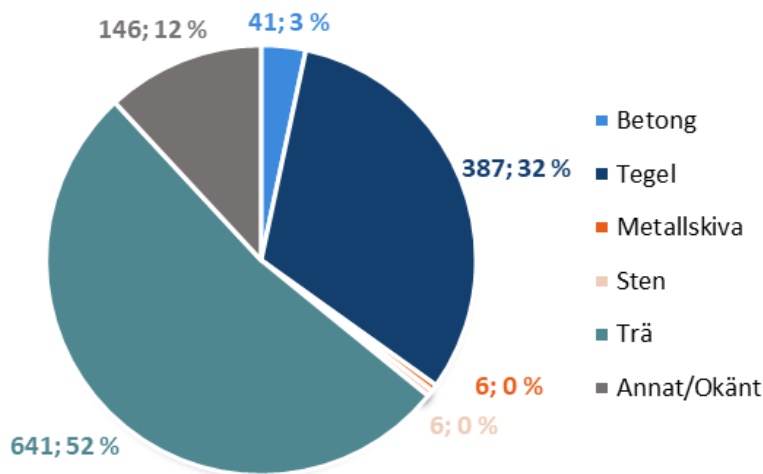

Bild 29 Fasadmateriäl för byggnader inom den kommunala småbarnspedagogiken (Statistikcentralen 2022)

För fasader i privata byggnader för småbarnspedagogik används mest trä, 72 % av byggnaderna. Andelen tegel blir inte lika betydande som i kommunala byggnader (bild 30).

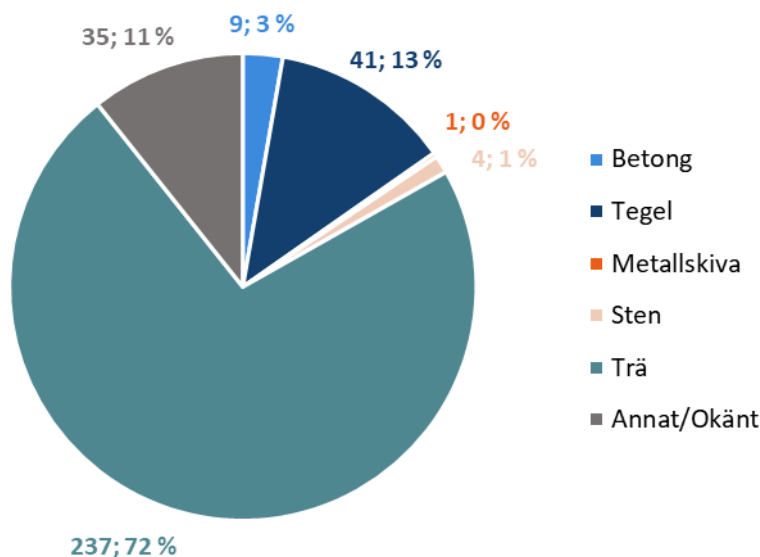

Bild 30 Fasadmaterial för privata byggnader för småbarnspedagogik (Statistikcentralen 2022)

3.4 Byggnader för förskoleundervisning

I slutet av 2021 fanns det 296 byggnader för förskoleundervisningens verksamhetsställen (Statistikcentralen 2022). En stor majoritet (79 %) av verksamhetsställena hade klassificerats som byggnader för allmänbildande läroanstalter och yrkesläroanstalter. Endast 8 procent, dvs. 24 byggnader, klassificerades som byggnader inom småbarnspedagogiken. I bostadshus eller andra byggnader fanns sammanlagt 13 procent av byggnaderna (bild 31). I utgångsstatistiken ingick endast kommunala verksamhetsställen för förskoleundervisningen.

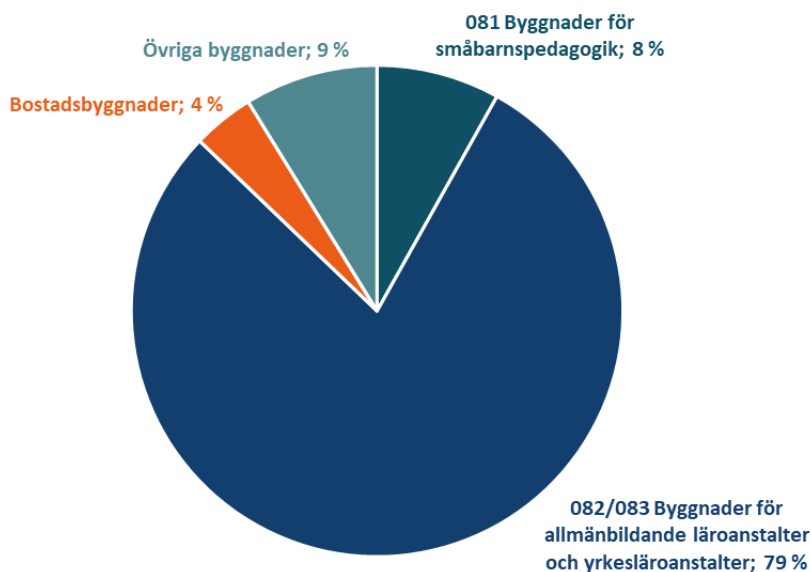

Bild 31 Den kvantitativa fördelningen av byggnader på förskoleundervisningens verksamhetsställen enligt det huvudsakliga användningsändamålet 31.12.2021 (Statistikcentralen 2022)

Av byggnaderna för förskoleundervisningens verksamhetsställen har 87 procent byggts före 2010 (bild 32). Drygt en fjärdedel (28 %), dvs. 84 byggnader, färdigställdes åren 1970–1994. 13 procent av byggnaderna på förskoleundervisningens verksamhetsställen, 39 till antalet, har färdigställts 2010 eller senare. Bland förskoleundervisningens verksamhetsställen finns 12 byggnader som byggts före 1924.

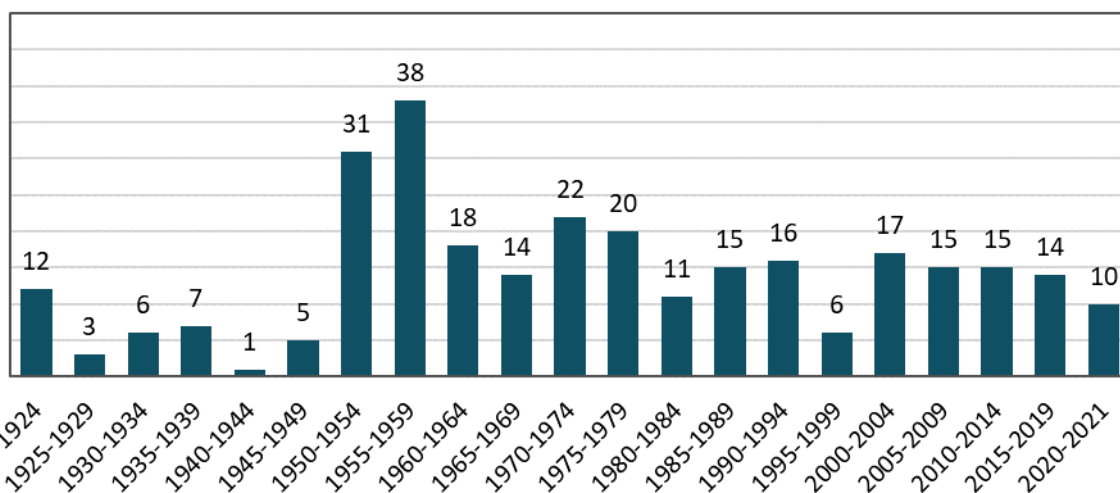

Bild 32 Byggnader för förskoleundervisningens verksamhetsställen enligt år för färdigställande, antal byggnader (Statistikcentralen 2022)

Stommaterialet i byggnaderna vid förskoleundervisningens verksamhetsställen (bild 33) är oftast betong (cirka 70 %). Drygt en tiondel av byggnaderna har trästomme, detsamma gäller tegelstomme.

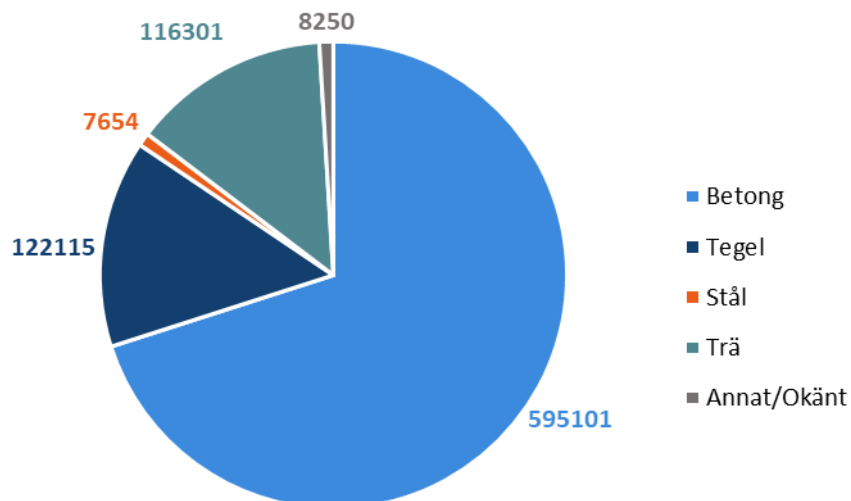

Bild 33 Byggnader för förskoleundervisning enligt stommateriäl (våningsyta m²) (Statistikcentralen 2022)

Stommaterialet för förskoleundervisningens verksamhetsställen har under de flesta år varit något annat än trä. Detta beror på att endast en liten del av förskoleundervisningens verksamhetsställen finns i byggnader för småbarnspedagogik, medan den största byggnadsklassen utgörs av byggnader för allmänbildande eller yrkesläroanstalter. Andelen trä som stommateriäl har varit som störst 1990–2010 (bild 34), då cirka hälften av byggnaderna hade trä som stommateriäl.

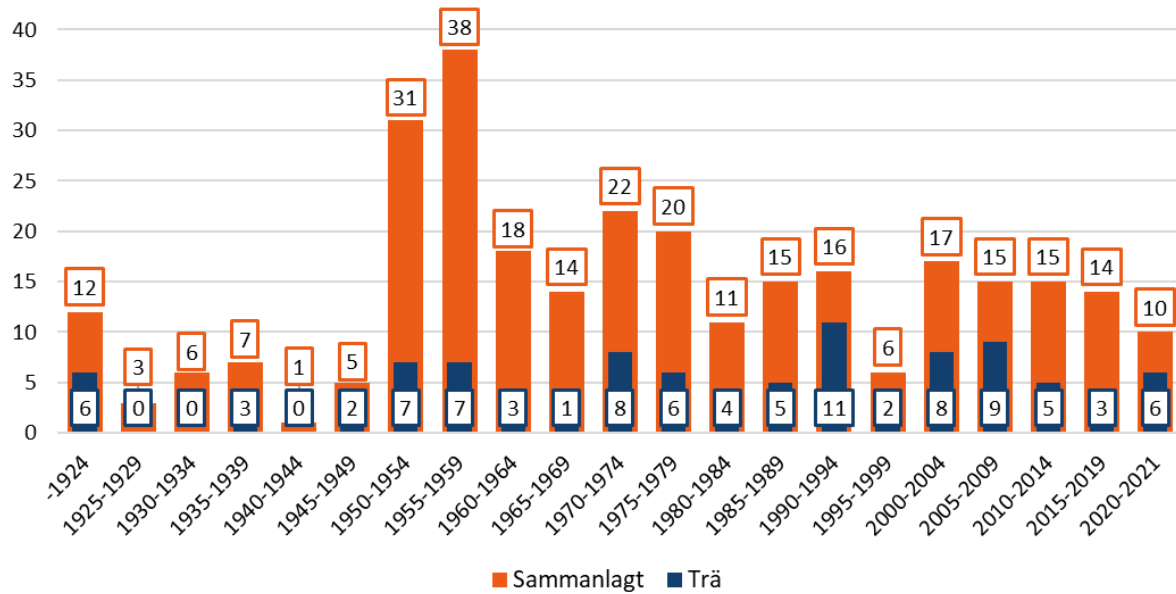

Bild 34 Byggnader för förskoleundervisningens alla verksamhetsställen enligt byggnadsår, alla byggnader och byggnader med trä som stommaterial (Statistikcentralen 2022)

Det vanligaste fasadmaterialet i byggnaderna vid förskoleundervisningens verksamhetsställen var tegel (38 %). Cirka en fjärdedel av byggnaderna utnyttjade trä som fasadmateriale (bild 35). Betong var också ett ganska vanligt fasadmateriale (12 %). I en knapp fjärdedel av byggnaderna är fasadmaterialet antingen något annat eller okänt.

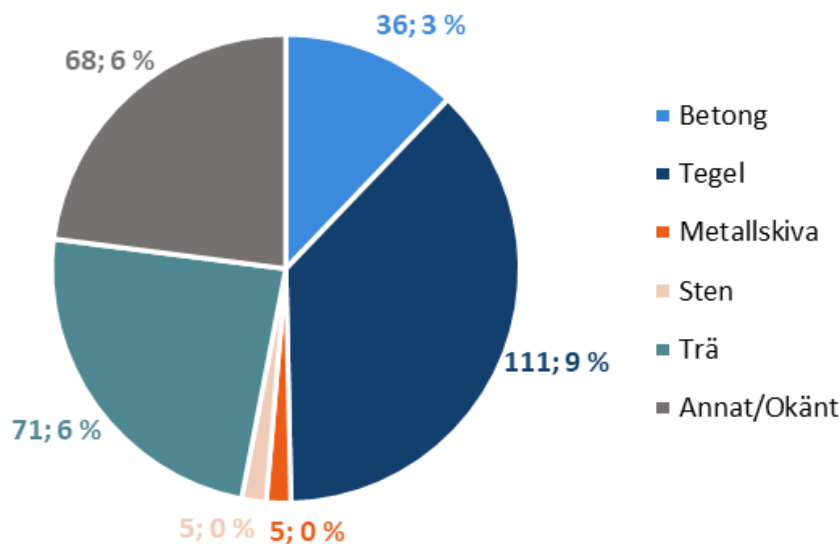

Bild 35 Fasadmateriale för byggnaderna inom förskoleundervisningen (Statistikcentralen 2022)

4 Anvisningar och bestämmelser för planeringen

I denna rapport har man för avsikt att granska bestämmelser och anvisningar om planering och underhåll av lokaler för småbarnspedagogik och daghem, inklusive:

- lagstiftning¹, föreskrifter och anvisningar
- Bygginformationsstiftelsens RT-kartotek
- kommunernas och städernas egna anvisningar

till den del som den särskilda lagstiftningen om småbarnspedagogik styr planeringen och underhållet av lärmiljöer och daghemsbyggnader inom småbarnspedagogiken.

I Sunda lokaler 2028: Utredning av nuläget för de allmänbildande läroanstaltsbyggnaderna som utarbetades 2020 kartlades den centrala lagstiftningen, föreskrifterna och anvisningarna som styr skolbyggandet. I utredningen i fråga finns också ett sammandrag av de RT-anvisningar som styr skolbyggandet. I denna utredning är det inte ändamålsenligt att på nytt granska samma bestämmelser och anvisningar, men för att underlätta läsningen har man i utredningen sammanställt hänvisningar från den större helheten i utredningen av de allmänbildande läroanstaltsbyggnaderna.

4.1 Lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken i lagstiftningen

Småbarnspedagogiken kan ordnas på daghem, i familjedagvård eller som öppen småbarnspedagogik, till exempel som klubb- och lekverksamhet. Varje barn under skolåldern har rätt till småbarnspedagogisk verksamhet. I lagen om småbarnspedagogik föreskrivs att den småbarnspedagogiska miljön ska vara utvecklande, främja lärande och vara hälsosam och trygg med beaktande av barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter. Barnen ska skyddas från våld, mobbning och andra former av trakasserier. Lokalerna och redskapen för verksamheten ska vara sunda, säkra och ändamålsenliga och tillgängligheten ska beaktas. I planeringen av lokalerna för småbarnspedagogik betonas såväl barnens som arbetstagarnas säkerhet (lagen om småbarnspedagogik 540/2018).

Den lagstiftningsmässiga bakgrunden till bestämmelserna om en sund miljö i lokalerna för småbarnspedagogik sträcker sig till Finlands grundlag (11.6.1999/731), där det i 20 § 2 mom. föreskrivs att *”det allmänna skall verka för att alla tillförsäkras en sund miljö”*. Lagen om grundläggande utbildning (21.8.1998/628) tillämpas också på förskoleundervisningen. I 29 § i lagen om grundläggande utbildning (30.12.2013/1267) föreskrivs om elevernas rätt till en trygg studiemiljö. I lagen konstateras dessutom att utbildningsanordnaren har rätt att meddela regler om *hur skolans egendom får hanteras, hur skolans lokaler ska hållas rena och om hur man får vistas och röra sig i skolbyggnaden och på skolområdet. (5 mom.)*

Innehållet i lagen om grundläggande utbildning har preciserats genom förordningen om grundläggande utbildning (852/1998) och statsrådets förordning (422/2012) om riksomfattande mål för ut-

¹ Lagstiftningen som granskats och hänvisats till i utredningen har sammanställts i **bilaga 1**.

bildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen. I synnerhet den senare innehåller också reglering som är relevant för definitionen av lärmiljöer. I förordningen (422/2012) föreskrivs följande om skolornas verksamhetskultur och lärmiljöer: *Skolans verksamhetskultur och inlärningsmiljöer ska vara trygga och hälsosamma, beakta elevernas individuella behov, stödja deras individuella och gemensamma utveckling, inläring och kommunikation. Verksamheten ska främja god arbetsro och en trygg inlärningsmiljö. [...]* (4 § 2 mom.) Motsvarande bestämmelse omfattar också småbarnspedagogikens verksamhetsmiljö.

Dessutom har personalens anmälningsskyldighet inkluderats i 57 a § i lagen om småbarnspedagogik. Personalen inom småbarnspedagogiken ska utan dröjsmål anmäla till sin chef om han eller hon i sina uppgifter upptäcker ett missförhållande eller en risk för ett uppenbart missförhållande vid genomförandet av småbarnspedagogiken för barnet. Anmälningsskyldigheten gäller också lokalernas säkerhet.

Även lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) innehåller hänvisningar till studiemiljön. Lagens tillämpningsområde omfattar även barn som omfattas av småbarnspedagogiken och som deltar i undervisning som avses i lagen om grundläggande utbildning. Enligt lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) 8 § 2 mom. 1 punkten ska man främja och följa välbefinnandet i läroanstalten samt en sund och trygg studiemiljö. Enligt förarbetena till lagen (RP 90/2010 rd):

”En sund och trygg studie- och arbetsmiljö uppstår genom goda fysiska, psykiska och sociala betingelser som skapar förutsättningar för att hela studiesamfundet ska må bra, studieförmågan bevaras och inläringen ge goda resultat”.

I förarbetena till lagen har man också tagit ställning till förutsättningarna för den fysiska studiemiljön:

”I en sund, trygg och i estetiskt hänseende trivsam läromiljö tryggas de fysiska betingelserna för studierna, nämligen en god kvalitet på inomhusluften, ett välorganiserat skolarbete samt en god stämning i skolsamfundet.”

Hälsa- och sjukvårdslagen (1326/2010) är kanske den lag som starkast reglerar fysiska lärmiljöer och skolbyggnader. Om förskoleundervisning enligt lagen om grundläggande utbildning ordnas på ett daghem eller familjedaghem som avses i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), tillämpas på förskoleundervisningen också lagen om småbarnspedagogik eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

I 7 § i lagen om småbarnspedagogik (540/2018) konstateras att på ett barns rätt att få stödåtgärder och service inom social- och hälsovården till stöd för sin utveckling och sitt välbefinnande tillämpas bl.a. hälsa- och sjukvårdslagen (1326/2010) och det som föreskrivs om social- och hälsovårdstjänster någon annanstans i lag. En anordnare eller producent av småbarnspedagogik ska samarbeta med de aktörer som ansvarar för social- och hälsovården för att bedöma, planera och genomföra den stöd- och servicehelhet som barnet behöver.

När förskoleundervisning ordnas i skolans lokaler eller i anslutning till skolan tillämpas också hälsa- och sjukvårdslagen, i vars förarbeten konstateras att

”för att övervaka att skolmiljön och skolsamfundet är sunda och trygga och att skolsamfundet mår bra ska skolmiljön undersökas regelbundet, åtminstone vart tredje år, i samarbete med företagshälsovården, arbetarskyddspersonalen och med andra relevanta instanser”

och

”åtgärdandet av brister i skolmiljön och skolsamfundet ska följas upp varje år i samband med beredningen av skolans årsberättelse, och till årsberättelsen kunde med fördel fogas en kort beskrivning av utvecklingen av arbetsförhållandena i skolan och genomförandet av korrigerande åtgärder”.

I förarbetena till hälso- och sjukvårdslagen finns också ett ställningstagande om planeringen av placeringen av skolbyggnader:

”för att möjliggöra samarbete också med lärarna ska skolhälsovårdens lokaler finnas i skolhuset eller i dess omedelbara närhet, och tjänsterna ska i regel stå till förfogande under skoldagen”. (RP 90/2010 rd, s. 112)

Till hälso- och sjukvårdslagstiftningens helhet hör också hälsoskyddslagen (19.8.1994/763). I denna lag stadgas om anmälningsskyldighet innan skolbyggnader tas i bruk. Verksamhetsutövaren ska senast 30 dygn innan verksamheten inleds göra en skriftlig anmälan till den kommunala hälsoskyddsmyndigheten om ibruktagande av ett daghem eller en klubb samt en läroanstalt som ordnar förskoleundervisning och en plats för ordnande av undervisning (13 §).

Enligt förarbetena till lagen är syftet med anmälningsskyldigheten att säkerställa att hälsoskyddsmyndigheterna får kännedom om verksamheter vars säkerhet behöver bedömas och övervakas och som myndigheterna kan behöva ge anvisningar eller meddela föreskrifter om för att ordna verksamheten på ett säkert sätt. Myndigheten bedömer också huruvida utrymmena är ändamålsenliga och t.ex. har tillräcklig ventilation med hänsyn till den berörda verksamheten och antalet besökare. Med hänsyn till hälsoriskerna bedöms också t.ex. utrymmenas och byggnadens skick, bullernivån och andra motsvarande faktorer. Förarbetena till hälsoskyddslagen ger således en antydning om vilka faktorer som i praktiken kan avses med sunda läroanstaltsbyggnader.

På andra ställen i lagstiftningen ingår konkreta krav för säkerhet och hälsa bland annat i statsrådets förordning om krav för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen (577/2003). Förordningen konkretiserar i stor utsträckning säkerhetskraven för den fysiska miljön och innehåller krav på bl.a. belysning och brandsäkerhet. Det är dock inte särskilt fråga om reglering av daghemsbyggnader, utan kraven gäller ovan nämnda byggnader av den anledningen att daghemsbyggnaderna är arbetsplatser för lärare inom småbarnspedagogik och för barnskötare.

Även arbetarskyddslagen (738/2002) förpliktar arbetsgivaren att sörja för arbetstagarnas säkerhet och hälsa. Arbetarskyddslagen tillämpas också på daghemmen och deras personal. I detta avseende ska arbetsgivaren beakta de omständigheter som hänför sig till arbetet, arbetsförhållandena och den övriga arbetsmiljön, liksom också till arbetstagarens individuella förutsättningar.

4.2 Lagstiftning som gäller byggnader och lokaler för småbarnspedagogik

4.2.1 Markanvändnings- och bygglag

Den viktigaste lagstiftningen om planering av lokaler i allmänhet – även i fråga om lärmiljöer – är markanvändnings- och bygglagen (nedan MBL) (132/1999), som är en allmän lag som styr områdes-

användningen och byggandet. Kraven i MBL ska naturligtvis också beaktas i planeringen och byggandet av lärmiljöer. Lagen eller dess förarbeten innehåller dock inte uttryckligen bestämmelser om inlärningsmiljöer.

Inte heller den övriga lagstiftningen om byggande eller planering innehåller några som helst observationer som uttryckligen gäller daghemsbyggande. Läroanstalter nämns några gånger i lagstiftningen om byggande, men även då är det inte endast fråga om reglering som gäller läroanstalterna, utan läroanstalterna nämns vid sidan av andra lokaler.

När det gäller placeringen av läroanstaltsbyggnader föreskrivs i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (309/2005) att

”Verksamhetsutövaren skall vid planeringen av platsen för en produktionsanläggning som tillverkar, hanterar eller lagrar farliga kemikalier eller explosiva varor beakta att produktionsanläggningen skall placeras på ett sådant avstånd från bosättningsområden, byggnader och områden som är i allmän användning, skolor [...] samt annan verksamhet utanför anläggningen att explosioner, bränder och kemikalieutsläpp som kan förutses inte medför fara för skador på person, miljön eller egendom i dessa objekt.”

Från bestämmelsen kan man också omvänt härleda en anvisning om att beakta placeringen av produktionsanläggningar som tillverkar, hanterar eller lagrar farliga kemikalier eller explosiva varor när placeringen av en byggnad som används inom småbarnspedagogiken planeras.

Det centrala målet med revideringen av Finlands byggbestämmelsesamling är att regleringen av byggandet ska vara tydlig samt att tillämpningen av den ska vara enhetlig och förutsägbar. I samband med revideringen minskades också regleringen.

Miljöministeriets förordningar om byggande innehåller enstaka omnämmanden av undervisningslokaler, till exempel i samband med inomhusklimatet och ventilationen eller ljudmiljön i en ny byggnad. Säkerheten och hälsosamheten i inomhusmiljön i lokaler för småbarnspedagogik behandlas också i social- och hälsovårdsministeriets förordning om sanitära förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen samt om kompetenskrav för utomstående sakkunniga (545/2015). I fråga om lärmiljöer gäller de viktigaste punkterna i förordningen tilluftsflöden från ventilationen i vistelseutrymmena, inomhusluftens temperatur och fuktighet samt ljudförhållandena. I förordningen presenteras tydliga mätbara gränsvärden för inomhusförhållanden, som är förpliktande och styr planeringen.

Byggandet och planeringen av lokaler som används som arbetsplatser är förknippade med mycket reglering och en del av regleringen av planeringen av daghemsbyggnader på lag- eller förordningsnivå ska tillämpas även på daghemsbyggnader uttryckligen på grund av att det är fråga om arbetsplatslokaler.

Det finns rikligt med allmänna bestämmelser om allt byggande i den inhemska lagstiftningen, och lagar och förordningar som reglerar allt byggande tillämpas naturligtvis även vid byggande och planering av lokaler för småbarnspedagogik. Planeraren ska känna till specialfall, såsom daghem med heldygnsvård, som klassificeras som vårdinrättningar. Av detta följer bestämmelser som avviker från övriga daghem, till exempel i fråga om den maximala längden för passager, sprinkler och brandsektionering i övernattningsutrymmen.

4.2.2 Social- och hälsovårdsministeriets förordning om sanitära förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen

Social- och hälsovårdsministeriet har med stöd av hälsoskyddslagen utfärdat en förordning (545/2015) om sanitära förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen. Med sanitära förhållanden avses fysikaliska (t.ex. temperatur, fukt, ventilation, buller), kemiska (t.ex. koldioxid, kolmonoxid, formaldehyd) och biologiska (t.ex. mikrobiell tillväxt) förhållanden i en bostad eller annat vistelseutrymme. Med boendehälsa avses sanitära förhållanden i bostäder, lokaler för småbarnspedagogik och skolor, läroanstalter, barnhem, ålderdomshem och andra motsvarande offentliga lokaler.

4.3 Föreskrifter och anvisningar om planering av byggnader som används inom småbarnspedagogiken

4.3.1 Bygginformationsstiftelsens RT-anvisningskort som stöd för planeringen

Bygginformationen förbereder och producerar anvisningar för byggbranschen, s.k. RT-kort. Syftet med anvisningarna har varit att publicera praxis för god byggnadssed och att i stor utsträckning utnyttja den i planeringen och byggandet. Vid sidan av RT-korten publicerar Bygginformationen även LVI-, Ratu-, KH- samt Infra-kartoteken och koordinerar RYL-publikationsserien med allmänna kvalitetskrav för byggande. RYL-böckerna är en skriftlig beskrivning av god byggnads- och fastighetshållningssed som branschen gemensamt kommit överens om.

Bygginformationens RT-kort har blivit den viktigaste anvisningen som styr planeringen i allmänhet och därmed även planeringen av daghem. RT-korten för planering av daghem bildar tillsammans med övriga RT-kort en omfattande anvisning för byggandet, som säkerställer att anvisningarna och lagstiftningen motsvarar varandra. Anvisningarna innehåller förbindelsescheman som betjänar daghemets lokalplanering samt mått- och storlekstabeller som underlättar lokaldimensioneringen. Användningen av dem förutsätter att planeraren har grundläggande kunskaper i planering av daghem. Genom att tillämpa anvisningarna i RT-kartoteket säkerställer planeraren till dessa delar att planen är tekniskt genomförbar och att lösningarna är lagenliga. RT-kartoteket har alltså ingen tvingande styrande effekt.

I utredningen av nuläget för de allmänbildande läroanstaltsbyggnaderna (2020) har man i stor utsträckning behandlat RT-korten som styr byggandet av skolor och läroanstalter. De tillämpas i tillämpliga delar också på planeringen av byggnader och lokaler samt lärmiljöer inom småbarnspedagogiken. Följande RT-kort gäller lokalplaneringen, dimensioneringen, placeringen, lärmiljön och underhållet inom småbarnspedagogiken:

RT 103083 Päiväkotien suunnittelu

RT 103085 Päiväkodin ja perusopetuksen tilat. Turvallisuuden suunnittelu

RT 103079 Perusopetuksen tilat. Rakennushankkeen valmistelun lähtökohtia

RT 94-11254 Ammattikeittiöt

RT 103294 Päiväkodin ja perusopetuksen tilat. Ulkotilojen suunnittelu

RT 103563 Ulkoleikkipaikat

RT 103082 Perusopetuksen tilat. Sisustussuunnittelu

4.3.2 Övriga anvisningar och bestämmelser som stöder planeringen

- Brandföreskrifter: Brandföreskrifterna och anvisningarna reglerar allt byggande
- Det kommunala handikapprådet och dess instruktioner: anvisningar och rådgivning om tillgänglighet
- Sisäilmayhdistys: Klassificering av inomhusluft och anvisningar för planering av ventilation
- Sähkötarkastusyhdistys: Anvisningar för elplanering

4.3.3 Översikt över offentligt tillgängliga planeringsanvisningar

I denna utredning har man granskat tjugo kommuners och städers egna anvisningar som styr daghemsplaneringen. Anvisningarna har delats in i fyra olika kategorier enligt anvisningens innehåll:

1. de krav som lagen och förordningarna förutsätter i projektets inledningsskede,
2. anvisningar och definitioner på konceptnivå i projektets inledningsskede,
3. motiveringar till byggbehovet i projektets inledningsskede och anvisningar för genomförandet
4. de egentliga planeringsanvisningarna för arkitekten.

Det finns anvisningar både i form av omfattande planeringsanvisningar i de stora städerna och som kompakta checklistor i de mindre kommunerna om lagstadgade frågor kring säkerhet och hälsosamhet. I projektbeskrivningarna betonas de pedagogiska målen samt temana sundhet och säkerhet. De noggrannaste projektbeskrivningarna ligger på samma nivå som fastställandet av gruppstorlekarna och beskrivningen av den pedagogiska planen. I anvisningarna betonas särskilt daghemmets gårdsplan och dess hälsosamhet samt säkerhetsaspekter. Bestämmelserna som styr planeringen är dock på en mycket allmän nivå och förutsätter dessutom att planeraren använder RT-planeringsanvisningarna och har allmän erfarenhet av daghemsplanering.

Det finns också anvisningar som styr den egentliga arkitektplaneringen. Dessa anvisningar är högklassiga planeringsanvisningar som omfattar hela planeringsskedet ända från konceptskedet samt beskrivningar som innehåller exakta egenskaper och storlekar för lokalerna. I dem syns tydligt beställarens och användarens önskemål och anvisningarna är till sin karaktär inlevelserika och kommer från barnets värld. Med dessa anvisningar kan även en lite oerfaren planerare uppnå en lösning som tillfredsställer alla parter. Sådana anvisningar finns till exempel i Helsingfors, Åbo stad och Kuopio stad.

En del av de kommunala anvisningarna är endast utrustnings- och apparatlistor i textform samt minneslistor för planeringsskedet om lokalernas storlek och antal samt de funktionella förbindelserna. Få kommuner eller städer har i anvisningarna diagram eller exempellösningar som underlättar lösningen av problem, men det finns också sådana, till exempel i Helsingfors och Kuopios anvisningar.

Kommunspecifik klassificering i **bilaga 2**.

4.4 De styrande effekterna av författningar och anvisningar samt eventuella behov av författningsändringar och styrning

En författning är en ensidig, förpliktande och skriftlig viljeyttring, dvs. ett förordnande, som ges av ett organ som utövar offentlig makt. Sådana utövare av offentlig makt är i Finland Europeiska unionen, staten, kommunerna eller självstyrande samfund. Författningar är till exempel lagar, förordningar, direktiv och bestämmelser, t.ex. byggnadsordningar och miljöskyddsbestämmelser.

Utöver byggnadslagen och detaljplanebestämmelserna finns det i Finland mycket få förpliktande bestämmelser som styr arkitektplaneringen. Markanvändnings- och bygglagen MBL skapar allmänna ramar för byggande och planering och den är förpliktande. Däremot *är avsikten att tillämpningen av Byggbestämmelsesamlingen ska vara så flexibel som möjligt med beaktande av en byggnads egenskaper och särdrag. (Miljöministeriet 2023)*

I många kommuner har man därför velat skriva in planeringsmålen för tekniska detaljer i en form som styr planerarna. Sådana kan vara till exempel noggranna anvisningar om takfoten, sockeln, VVS-tekniken eller takets form, vars styreffekt i planeringen kan vara stor.

Som exempel på kommunens anvisningar presenteras här en innehållsförteckning från en checklista för det inledande skedet av ett kommunalt daghemsprojekt. Listan är avsedd för planerarna redan innan planeringen inleds. Innehållet visar tydligt de bestämmelser och krav på hälsa och säkerhet som ställs på daghemsbyggandet i lagen och förordningarna. Anvisningarna innehåller verbala mål för arkitektplaneringen, där de tekniska detaljer som beställaren funderar på har behandlats under rubriker enligt ämne. På motsvarande sätt motsvaras rubrikerna i texten av kortfattade verbala planeringsanvisningar. De korta anvisningarna för varje punkt i innehållsförteckningen är föreskriftliknande och avsedda att vara förpliktande för planeraren. Ett bra exempel på detta är punkt 4.3.2 i innehållsförteckningen, "Synvinklar på och erfarenheter av den moderna skolan", där den egentliga texten innehåller en kortfattad anvisning avsedd för arkitektplaneringen: "Inget onödigt snack".

INNEHÅLL

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

1.2 Mål

1.3 Avgränsning av ämnesområdet

2 DET KOMMUNALA BYGGPROJEKTETS SKEDEN

2.1 Projektplanering

2.1.1 Behovsutredning

2.1.2 Förplanering

2.1.3 Utkastplanering

2.1.4 Genomförandeplan

2.2 Förberedelse av byggandet

2.3 Genomförande

2.4 Ibruktagande och efterhandsbedömningar

3 BEAKTANDE AV BYGGNADSARBETET I PLANERINGSSKEDET

3.1 Tidtabell för byggarbetet

3.1.1 Tidpunkten för byggarbetets inledningsskede

3.1.2 Tidpunkt och uppgifter för överlåtelseskedet

3.2 Beaktande av arbetssäkerheten

-
- 3.2.1 *Säkerhet under byggtiden*
 - 3.2.2 *Säkerhet under drift*
 - 3.2.3 *Säkerhetskrav vid val av planerare och i avtal*
 - 3.3 *Fukthanteringsplan*
 - 3.3.1 *Väderskyddets grunder*
 - 3.3.2 *Fördelarna med att beakta fukthantering i byggandet*
 - 3.3.3 *Omständigheter som ska beaktas i planeringsskedet*
 - 3.4 *Bekämpning av grå ekonomi*
 - 3.4.1 *Omvänd mervärdesbeskattning*
 - 3.4.2 *Anmälningförfarande för byggbranschen*
 - 3.4.3 *Beaktande av upphandlingslagstiftningen*

4 ANVISNING FÖR PLANERING AV SKOL- OCH DAGHEMSBYGGNADER

4.1 Utgångspunkter för planeringen

4.2 Beaktande av livscykelkostnader

4.3 Skolbyggnad

4.3.1 Skolbyggnadens lokaler

4.3.2 Synvinklar på och erfarenheter av den moderna skolan

4.3.3 Planering av skolbyggnadens lokaler

4.4 Planering av en daghemsbyggnad

4.4.1 Daghemmets lokaldimensionering

4.4.2 Daghemmets lokaler

4.5 Byggnadsteknik

4.5.1 Bottenbjälklagskonstruktioner

4.5.2 Ytterväggskonstruktioner

4.5.3 Vindsbjälklagskonstruktioner

4.5.4 Yttertak

4.6 Huseteknik

4.6.1 VVS-planering

4.6.2 Automationsplanering

4.6.3 Elplanering

Som tidigare konstaterats i denna utredning har RT-kartoteket ingen tvingande styrande effekt. Genom att beakta RT-anvisningarna kan planeraren säkerställa lämpligheten för ändamålet i fråga hos vilken plan som helst, så att allmänna bestämmelser, anvisningar och god byggnadssed beaktas. De styr inte till någon uttrycklig planeringslösning utan skapar en uppfattning om vilka faktorer som ska beaktas i god planering. Det har dock förekommit situationer där RT-korten har använts i strid med deras ursprungliga syfte. Planeraren kan direkt från exempelbilderna på RT-kortet ha hämtat bilderna på ett verkligt, redan genomfört projekt som lösning för sitt eget projekt – utan en djupare analys av egenskaperna hos tomten i projektet i fråga och andra faktorer som ska beaktas i planeringen. RT-korten är inte avsedda att användas på detta sätt, utan de ska fungera som exempel på en lösning enligt god byggnadssed.

Man kan göra några innehållsmässiga plock ur dessa anvisningskort. Det rekommenderas att man i början av projektet utarbetar en pedagogisk plan som beskriver den pedagogiska verksamheten i lokalerna och dess mål. Multifunktionalitet, anpassningsbarhet och hållbart byggande ingår i anvisningarna. I inredningsplaneringen inom småbarnspedagogiken fäster man särskild uppmärksamhet vid bland annat akustik, utrymmesgrupper och utrustning samt vid att ytmaterialen tål slitage, är lätta att rengöra och är lämpliga för sitt användningsändamål. I planeringen av säkerheten i daghemslokaler och lokaler inom den grundläggande utbildningen betonas en trygg byggnad med omgivning som stöder en trygg verksamhetskultur och reducerar farliga situationer och olyckor.

Slutligen kan det konstateras att man i RT-kortet också tangerar underhållet av skol-/daghemsbyggnader med betoning på hållbarhet och lättskötthet bland annat i fråga om material- och möbellösningar, samt på att man genom valen kan påverka anpassningsbarheten, omvandlingsflexibiliteten, underhållet och kostnaderna under livscykeln samt miljökonsekvenserna för småbarnspedagogikens byggnader.

RT-anvisningarna gäller också planeringen av daghemmens utomhusutrymmen och utomhuslekplatser. Under den senaste tiden har det i RT-anvisningarna lagts till omständigheter i anslutning till klimatförändringen, det varmare vädret och höjningen av havsnivån som ska tas i beaktande.

4.5 Byggnader som genomförts som ett resultat av KVR-konkurrensutsättning

Anordnaren av KVR-konkurrensutsättningen (kommunen eller staden) fastställer minimimål som utgör maximimål för kvaliteten hos dem som utarbetar anbuden. Deltagarna i KVR-konkurrensutsättningen försöker hitta alla kryphål som eventuellt kan finnas i anbudsfrågan, så att det egna anbudet ska bli billigare än de andra.

Urvalskriteriet för anbuden i KVR-konkurrensutsättningen är i regel det billigaste priset. Om man i anbudsfrågan kräver kvalitet, överskrider kvalitets betydelse i allmänhet inte prisets betydelse vid valet. Andra kvalitetskriterier kan vara t.ex. att byggnaden är lättskött samt underhålls-, drifts- och livscykelkostnader. Eventuella egna planeringsanvisningar som utarbetats av den kommun som ordnar KVR-konkurrensutsättningen är visserligen förpliktande anvisningar för den som förverkligar KVR-konkurrensutsättningen.

5 Översikt över forsknings- och utvecklingsprojekt som gäller lärmiljöer och daghemsbyggnader inom småbarnspedagogiken

En av uppgifterna i utredningen av det nuvarande tillståndet hos lokalerna och byggnaderna inom småbarnspedagogiken var att kartlägga hurdana undersökningar och lärdomsprov som under de senaste åren har färdigställts i anslutning till lärmiljöer inom småbarnspedagogiken och daghemsbyggnader. Kartläggningen gjordes över lärdomsprov och undersökningar som gjorts inom pedagogikens och arkitekturens områden samt över lärdomsprov som gjorts vid yrkeshögskolor. I kartläggningen betonades den produktion som kommit till efter 2010-talet och särskilt efter 2015. Som en del av arbetsskedet kartlades också hurdana nationella utvecklingsprojekt som har genomförts under de senaste åren gällande planering och underhåll av lärmiljöer och daghemsbyggnader.

Lokalerna och byggnaderna inom småbarnspedagogiken har granskats till en viss grad i lärdomsproven under det senaste decenniet. Lokalerna har granskats både inom arkitekturens område och ur ett pedagogiskt perspektiv. Undersökningar och lärdomsprov har gjorts i något större utsträckning för daghemsbyggnader än till exempel för yrkesutbildningens lokaler och byggnader, som kartlades i en utredning som färdigställdes 2021. Fortfarande har flest lärdomsprov och undersökningar gjorts om den allmänbildande utbildningens lärmiljöer och byggnader.

Endast några få undersökningar eller lärdomsprov med direkt anknytning till tematiken i denna utredning – nationell granskning av lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken eller styrning av planeringen – stod att finna. Härnäst granskar vi några undersökningar och lärdomsprov om lärmiljöer, lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken som vi hittade våren 2023 genom att söka bland forskning som gjorts vid olika universitet och högskolor².

I avhandlingarna som utarbetats vid pedagogiska fakulteten behandlas lokalerna ofta ur deras funktionella och pedagogiska synvinkel. Syftet med den pro gradu-avhandling i pedagogik som Vaajanen utarbetade 2018 var till exempel att utreda betydelsen av daghemmets fysiska småbarnspedagogiska miljö och granska daghemmets fysiska utrymmen, deras funktionalitet och lösningar som stöder pedagogiken genom daghemsföreståndarnas och barntädgårdslärares tolkning samt att i sin fallstudie granska arkitektens uppfattning om särdragen i planeringen av byggandet av ett daghem.

Som ett centralt resultat av undersökningen framför Vaajanen att daghemmets fysiska miljö för småbarnspedagogik bäst stöder småbarnspedagogiken när lokalerna är föränderliga och möjliggör många slags funktioner. Av den fysiska modifierbarheten förväntade man sig möjligheten att kombinera eller avskilja utrymmen av olika storlek till exempel med hjälp av en dörr eller en flyttbar vägg. Modifierbarheten kopplades till modifierbarhet av utrymmets användningsändamål utifrån möblernas flyttbarhet, belysningens modifierbarhet, verksamhetens behov och barnens idéer. Barntädgårdslärarna hade betonat betydelsen av specialutrymmen för bl.a. gymnastik, lekpedagogik och mediefostran.

Av resultaten kan man särskilt lyfta fram en detalj som gäller anpassningsförmåga och flexibilitet. Enligt Vaajanen utmanar de intervjuade barntädgårdslärarna ”planerarna och produktutvecklarna

² Närmare källuppgifter om de lärdomsprov som nämns i texten finns i **bilaga 3**.

att utveckla ljudisolerade flyttbara väggar som är lättare att öppna, mångsidigare mobila möbler och nya innovationer, med vilka utrymmets storlek och form kan justeras”.

Daghemsföreståndarna som deltog i avhandlingen hade upplevt att de hade haft goda möjligheter att delta i planeringen av sin daghemsbyggnad och arkitekten hade beaktat användarnas önskemål väl. Vaajanen drar slutsatsen att daghemsföreståndarens, personalens och barnens delaktighet bör utvecklas och i fortsättningen utnyttjas allt mer i de olika skedena av daghemmets planeringsprocess. (Vaajanen, 2018)

I sitt diplomarbete inom arkitektur som färdigställdes 2019 har Lahdenpohja granskat daghemmens lokallösningar i syfte att hitta utvecklingsidéer för att förbättra och göra daghemmens lokaler mångsidigare. I slutarbetet granskades daghemmens nya lokallösningar och hurdant ett bra daghem är. Ett mål för arbetet var dessutom att med hjälp av arkitektur och lokallösningar hitta metoder för daghemsplanering för att skapa ett upplevelserikt och inspirerande daghem som uppmuntrar till lek och rörelse och där naturen görs till en del av daghemmet. (Lahdenpohja, 2019)

År 2020 granskades de öppna lärmiljöerna inom småbarnspedagogiken i Birkaland i Södös pro gradu-avhandling. Lärmiljön skapade närmast en referensram inom vilken hen granskade förändringen i arbetet och arbetskulturen vid enheterna för småbarnspedagogik. Södö ville utreda vad öppna lärmiljöer handlar om och vilken inverkan de har på verksamhetskulturen vid enheterna för småbarnspedagogik. Södös viktigaste observation var att en öppen lärmiljö och arbetet där är en stor arbetskulturnell förändring inom småbarnspedagogiken. Som faktorer som påverkar övergången till öppna lärmiljöer nämnde Södö bl.a. smågruppsarbete, förändringar i samhället och ekonomiska faktorer. Södö betonar dessutom att övergången till en ny arbetskultur förutsätter systematisk gemensam planering, introduktion i det nya arbetssättet och engagemang i förändringen.

Lillebergs pro gradu-avhandling i småbarnspedagogik för ett par år sedan (2021) granskar småbarnspedagogikens flexibla pedagogiska verksamhetsmiljö via hemboet. Lilleberg närmade sig frågan om hemboet genom att utreda vad som avses med hembotänkande inom småbarnspedagogiken. I avhandlingen sökte man svar på vilka pedagogiska möjligheter småbarnspedagogik som grundar sig på hembon erbjuder och hur den fysiska småbarnspedagogiska miljön, inklusive lokaler och materialresurser, stöder genomförandet av pedagogiken i hemboet. Lilleberg fastställde att hembona representerar nya flexibla verksamhetsmiljöer inom småbarnspedagogiken och att de finns särskilt i nya daghemsbyggnader.

I Alastalos (2021) diplomarbete granskades daghemmet Taikurinhattu och man funderade på vilken inverkan barndagvårdslagen, som trädde i kraft på 70-talet, har haft på byggandet av daghem vid följande decennieskifte. Enligt Alastalo har de fysiska dimensionerna på daghemmet Taikurinhattu utgjort grunden för planeringsidén och i lokalplaneringen har man beaktat modifierbarheten och en flexibel användning av lokalerna.

Under de senaste åren har det inom arkitekturområdet färdigställts flera diplomarbeten, som fungerat som tävlingsbidrag i offentliga arkitekturtävlingar och som utvidgats till diplomarbete. Helsingfors stad genomförde 2021 en öppen arkitekturtävling för daghemmet Taka-Töölön päiväkoti. Till exempel plandelen i Heikkiläs, Grönbergs och Mikolas diplomarbeten grundar sig på planen för daghemmet i fråga. Utöver dessa hittar man bland slutarbetena i arkitektur några case-avhandlingar som behandlar planeringen av enskilda daghem (t.ex. Hulmi 2015, Knuutila 2015 och Tikka-Rissanen 2016).

I ett par pedagogiska doktorsavhandlingar har daghemmens lokaler behandlats eller tangerats. I Koivulas (2010) doktorsavhandling undersöktes barnens gemenskap och gemenskapsbaserat lärande på daghemmet. I undersökningen granskades i viss mån lokalerna som faktorer som främjar eller förhindrar gemenskap och gemenskapsbaserat lärande. Lokalerna stod dock inte i centrum för undersökningen och även enligt Koivula blev den behållning som behandlade lokalerna snäv.

Alilas (2013) doktorsavhandling om kvalitetsstyrningen av småbarnspedagogiken och styrningens kvalitet innehåller några hänvisningar till daghemmens lokaler som fysiska platser. I Syrjäkis doktorsavhandling (2020) undersöktes lärmiljöernas kvalitet genom att identifiera pedagogiska verksamhetsmodeller som stärker kamratinteraktionen bland daghemmens integrerade specialgrupper, med särskilt beaktande av de barn för vilka det var svårare än för deras jämnåriga att ansluta sig till den gemensamma verksamheten. Även i denna undersökning utgjorde daghemmets lärmiljö en referensram för undersökningen, men begränsades till ett funktionellt perspektiv.

I Sillanpääs doktorsavhandling vid pedagogiska fakulteten (2021) undersöktes omvälvningarna och kontinuiteten i barnträdgårds- och daghemsvardagen från 1930-talet till 2000-talet ur ett rumsligt perspektiv. I sina resultat lyfter Sillanpää fram tre betydande rumsliga omvälvningar: barnens utomhusutrymmen har blivit snävare, lekutrymmena inomhus har utvidgats och köksutrymmena har försvunnit utom räckhåll för barnen. Sillanpää observerade också att antalet kvadratmeter som riktades till ett enskilt barn ökade och att antalet tillåtna utrymmen för barnen blev fler, vilket medförde mångsidighet och även självständighet i användningen av lokalerna inomhus. Sillanpää hänvisar till sitt forskningsmaterial och betonar att man i den rumsliga planeringen bör fästa särskild uppmärksamhet vid det kunskapsätt som är typiskt för barn – vid sidan av intellektuell, medveten kunskap.

6 Översikt över utvecklingen av planeringen av daghemsbyggnader och -lokaler

I översikten över utvecklingen av planeringen av daghemsbyggnader och -lokaler kartlades faktorer som påverkar planeringen för anordnare och serviceproducenter av småbarnspedagogik. Granskningen inriktades på granskning av dimensioneringsprinciperna, finansieringen, ägarmodellerna och entreprenadformerna för byggnader inom småbarnspedagogiken. I avsnittet samlade man också in information om lokalkoncept och användarnas erfarenheter.

6.1 Enkätens genomförande och respondenter

Innehållet i enkäterna utarbetades tillsammans med beställaren. Enkäterna genomfördes med Webropol-programmet vintern 2023. Med hjälp av enkäter och intervjuer sökte man svar på bl.a. följande frågor:

- Dimensioneringsprincipen för lokaler inom småbarnspedagogiken
- Faktisk dimensionering
- Genomförande av koncept för lokaler/byggnader
- Konceptets karaktär
- Anskaffning av nybyggnad (finansiering + ägande)
- Genomförd entreprenadform
- Daghemsbyggnadernas framtidsriktning (trender)
- Daghemsbyggnadens egenskapstyp
- Lokalernas och byggnadens lämplighet för användningsändamålet
- Upplevelsen av lokaler och byggnader

Enkäterna riktades både till producenterna av småbarnspedagogik och till dem som använder lokalerna. Enkäten för serviceproducenter inom småbarnspedagogiken skickades till alla representanter för kommunernas, samkommunernas och koncernernas anordnare av småbarnspedagogik samt till privata producenter av småbarnspedagogik. I enkäten kartlades bl.a. frågor angående anskaffning och planering av lokaler samt lokalernas lämplighet.

Enkäten besvarades av sammanlagt 96 producenter och anordnare av småbarnspedagogik. Av respondenterna representerade 44 (46 procent) kommuner eller samkommuner, 22 (23 procent) företag och 28 (29 procent) föreningar eller stiftelser och två (2 procent) andra organisationer.

Tabell 10 De som svarat på enkäten för serviceproducenter inom småbarnspedagogiken enligt organisation

Serviceproducent inom småbarnspedagogik	N	Andel
Alla respondenter	96	100 %
Kommun (eller samkommun)	44	46 %
Företag	22	23 %
Förening eller stiftelse	28	29 %
Annat	2	2 %

Den andra enkäten riktades till dem som använder lokalerna inom småbarnspedagogiken. Enkäten skickades till flera tusen aktörer som arbetar inom småbarnspedagogiken, även till representanter för privata daghem. I användarnas enkät behandlades byggnadernas egenskaper, lämplighet för användningsändamålet och erfarenheter av nya inlärningsmiljöer.

Enkäten besvarades av sammanlagt 257 användare av lokaler för småbarnspedagogik. Av respondenterna arbetade 191 (74 procent) i kommunen, 41 (16 procent) i ett företag och 22 (9 procent) i en förening eller stiftelse och tre (1 procent) i ett religiöst samfund (t.ex. en församling). Respondenter som representerar religiösa samfund har på grund av det låga antalet inte rapporterats separat i rapporten, men de är en del av medeltalet för alla respondenter. Vanligtvis var respondenten antingen daghemsföreståndare eller ansvarsperson för daghemmet. Tre respondenter representerade religiösa samfund. På grund av det låga antalet respondenter behandlas svaren från denna grupp inte separat.

Tabell 11 Det totala antalet respondenter i användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken (n=257) och fördelningen av respondenterna enligt serviceproducentorganisation

Användaren för lokalerna	N	Osuus
Alla respondenter	257	100 %
Kommun (eller samkommun)	191	74 %
Religiöst samfund	3	1 %
Företag	41	16 %
Förening eller stiftelse	22	9 %

6.2 Lokaler och platser inom småbarnspedagogiken

De som svarade på enkäten för serviceproducenter inom småbarnspedagogiken ansvarade för och administrerade sammanlagt nästan 30 000 platser inom småbarnspedagogiken (bild 36). I genomsnitt förfogade serviceproducenten över 251 daghemsplatser, åtta platser vid gruppfamiljedaghem, 91 platser inom förskoleundervisningen och 22 platser inom familjedagvården. Nästan 80 procent av respondenternas platser finns på daghem och cirka 17 procent inom förskoleundervisningen. Gruppfamiljedaghemmens och familjedagvårdens andel är liten.

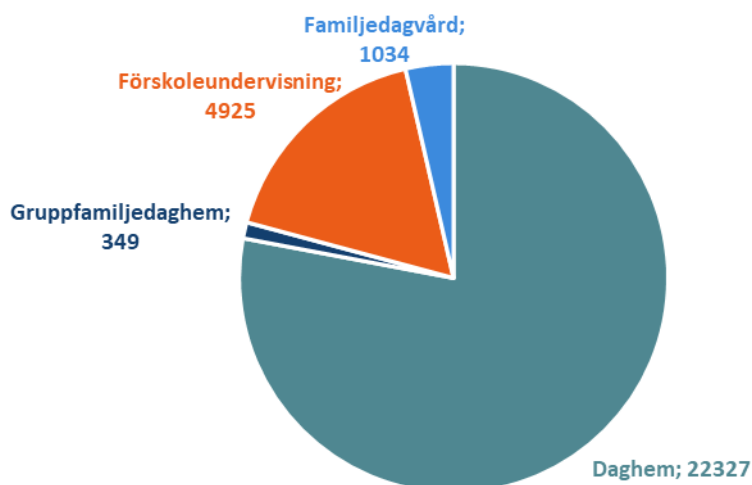

Bild 36 Fördelningen av platserna inom småbarnspedagogiken enligt anordnarform hos dem som svarat på enkäten för serviceproducenter inom småbarnspedagogiken och som ansvarar för och administrerar platserna

I tabell 12 beskrivs fördelningen av antalet platser för respondenterna enligt både serviceproducent och antal. I kommunerna finns det i genomsnitt 35 platser vid ett verksamhetsställe. Företagen har i genomsnitt 15 platser vid ett verksamhetsställe.

Tabell 12 Antal platser som uppgetts av dem som svarat på enkäten för serviceproducenter

Antal platser inom småbarnspedagogiken						
Serviceproducent inom småbarnspeda		1-10	11-50	51-150	151-322	Sammanlagt
Kommun	Antal	50	12	48	23	133
	%	37 %	9 %	35 %	17 %	100 %
Företag	Antal	15	10	8	4	37
	%	41 %	27 %	22 %	11 %	100 %
Förening/stiftelse	Antal	9	7	3	0	19
	%	45 %	35 %	15 %	0 %	100 %

De serviceproducenter som svarade på enkäten förfogade över och ansvarade för sammanlagt 738 verksamhetsställen som fördelades på 568 byggnader. Lokalernas sammanlagda bruttoarea var 280 973 brm² (tabell 13).

Tabell 13 Antal byggnader som uppgetts av dem som svarat på enkäten för serviceproducenter

Antalet byggnader inom småbarnspedagogiken							
Serviceproducent inom småbarnspeda		1	2	3	4	5 eller fler	Sammanlagt
Kommun	Antal	71	48	30	8	15	173
	%	41 %	28 %	17 %	5 %	9 %	100 %
Företag	Antal	28	5	3	2	1	39
	%	72 %	13 %	8 %	5 %	3 %	100 %
Förening/stiftelse	Antal	17	2	1	0	0	20
	%	85 %	10 %	5 %	0 %	0 %	100 %
Alla respondenter	Antal	119	55	34	10	7	235
	%	50 %	23 %	15 %	4 %	3 %	100 %

Kommunerna har i genomsnitt fler platser vid de verksamhetsställen för småbarnspedagogik som de upprätthåller än företagen, organisationerna eller stiftelserna har. De kommunala enheterna är i genomsnitt större än andra serviceproducenters enheter.

Kommunernas daghem har i genomsnitt cirka 16 bruttokvadratmeter per plats. I daghem som drivs av företag, föreningar och stiftelser finns det i genomsnitt endast cirka 10 bruttokvadratmeter per plats.

6.2.1 Karaktären hos byggnader och lokaler för småbarnspedagogik samt deras administration

Syftet med enkäterna var att kartlägga hurdana byggnader som innehas av aktörer som ordnar småbarnspedagogik och producerar tjänster, samt hur byggnaderna som används inom småbarnspedagogiken ägs och administreras.

Med enkäten samlade man in information om huruvida serviceproducenten inom småbarnspedagogiken för närvarande använder byggnader som ursprungligen inte har planerats för småbarnspedagogiken (bild 37). Här varierar resultaten mycket mellan serviceproducenterna. I de daghem som kommunerna driver är majoriteten av lokalerna antingen helt eller till 75 procent planerade för småbarnspedagogiken. Företag och föreningar ordnar mer daghemsverksamhet i lokaler som inte har planerats för småbarnspedagogiken. Cirka 40 procent av företagen samt föreningarna och stiftelserna uppgav att inga lokaler ursprungligen var planerade för småbarnspedagogiken. I kommunerna är motsvarande antal endast 17 procent av byggnaderna.

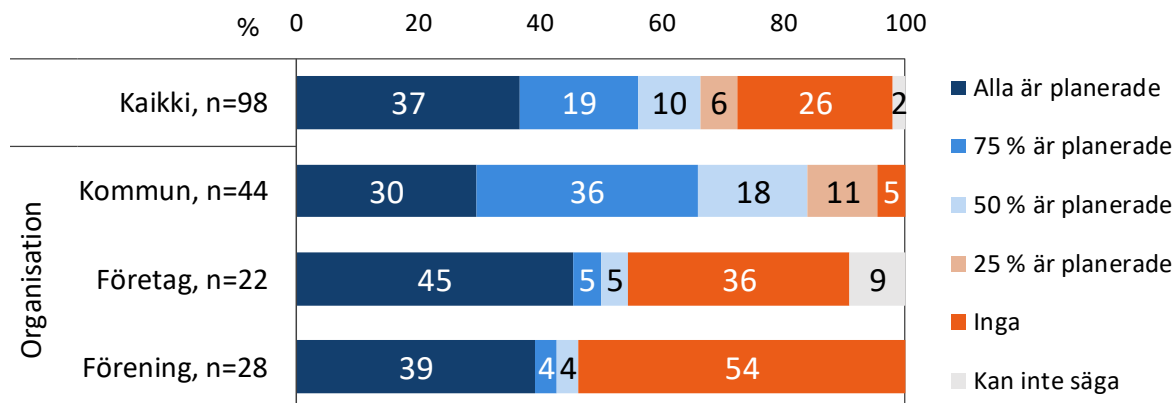

Bild 37 Använder serviceproducenten inom småbarnspedagogiken för närvarande byggnader som ursprungligen inte har planerats för småbarnspedagogiken? N=98, fördelning av svaren i procent

En respondent uppgav att de förfogar över 27 byggnader och 8 000 kvadratmeter som inte ursprungligen planerats för småbarnspedagogiken. I en annan respondents svar uppgavs antalet platser vara 416.

Verksamhetsställena inom småbarnspedagogiken har placerats i mycket varierande byggnader. Många av byggnaderna är sådana att den som byggde dem sannolikt inte skulle ha kunnat föreställa sig byggnadens nuvarande användningsform. För närvarande använder man sig inom småbarnspedagogiken av byggnader som ursprungligen planerats eller fungerat som exempelvis:

- Egnahemshus, radhuslägenhet, studentbostad
- Veterinärmottagningslokal (renoverad för användning inom småbarnspedagogiken)
- Skola, en skolas klassrum
- Lärarnas bostad
- Specialskola
- En före detta hälsostations fastighet
- Familjecentrets utrymme
- Klubbverksamhet
- En filmuthyrningsaffär
- Affärslokal
- Bostads- och behandlingslokaler i en gammal spabyggnad (renoverade för daghemsbruk)
- Förlossningssjukhus
- Militärsjukhus
- Sanatorium
- Ålderdomshem
- Barnhem
- Daghemmet ligger i nedre våningen av en kontorsbyggnad. Före daghemmet (1995) har det funnits en matsal i lokalen. Därefter har en liten renovering gjorts.
- Kansli
- Handel

- Husbolagets nedre våning (övrig företagsverksamhet)
- Klubblokal i stenfoten på ett höghus.
- Yrkesläroanstalt (renoverad för daghemsbruk)
- Lokal avsedd för församlingens verksamhet
- Bostadsflygel i anslutning till kyrkobyggnad
- Läroanstalt
- Gårdskarlshus och musikklass
- Rådgivningsbyggnad
- Bank
- Post

På frågan om antalet flyttbara byggnader som anvisats för småbarnspedagogiken och som har permanent placeringstillstånd, uppgav nio respondenter att de förvaltar en sådan byggnad. Antalet platser i dessa flyttbara byggnader varierar från några tiotal till 168.

6.2.2 Bygglov som verksamheten förutsätter

87 procent av respondenterna bedömde att alla byggnader och lokaler som de använder har de bygglov som den småbarnspedagogiska verksamheten förutsätter (bild 38). Åtta respondenter valde det öppna svarsalternativet och preciserade sitt svar, till exempel genom att berätta att lokalerna har fått dispens för fem år åt gången eller att lokalernas huvudsakliga användningsändamål är något annat, men att byggnadsinspektören har godkänt lokalerna för småbarnspedagogik.

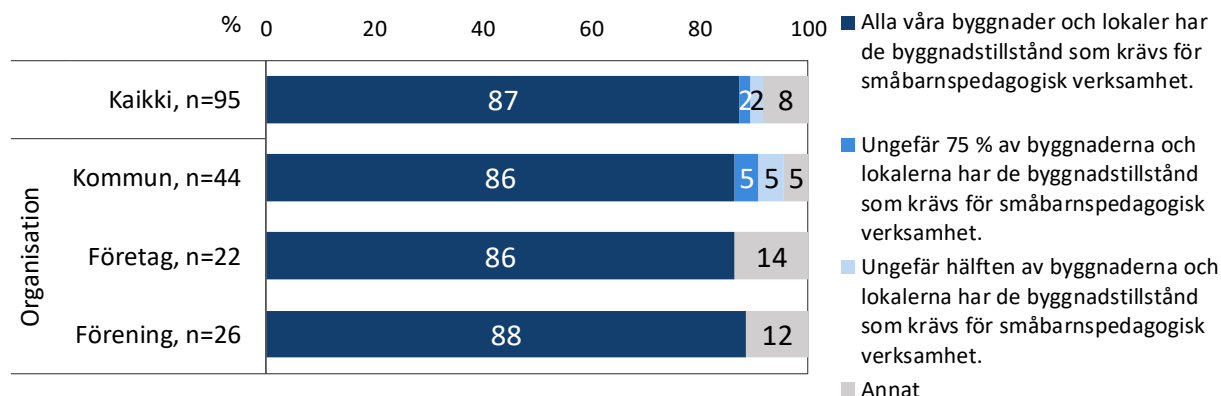

Bild 38 Bedöm den bygglovssituation som småbarnspedagogiken i de byggnader och lokaler ni använder förutsätter. N=95, fördelning av svaren i procent

6.2.3 Ägandet av byggnaderna inom den småbarnspedagogiska verksamheten

Respondenterna ombads berätta hur de byggnader de förfogar över fördelas i fråga om ägande (bild 39). Man bad respondenterna uppskatta ägandet i förhållande till antalet platser. Resultaten presenteras enligt antalet platser, inte antalet byggnader.

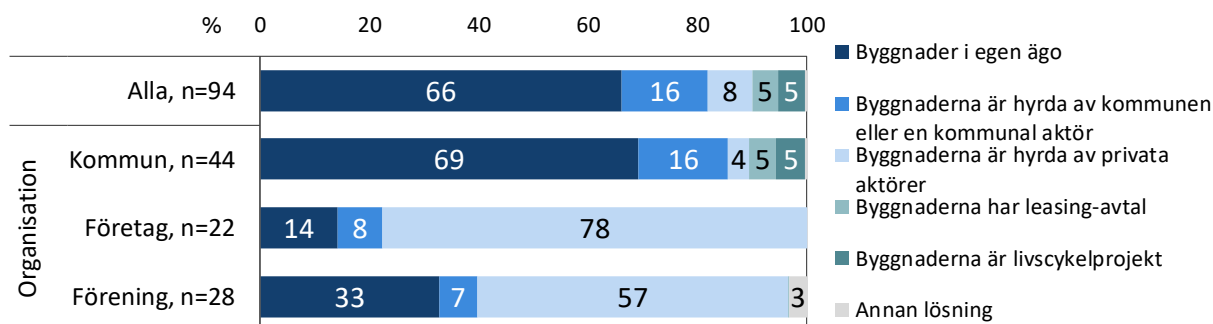

Bild 39 Hur fördelas de hela byggnaderna inom småbarnspedagogiken (till exempel daghemsbyggnaden) som ni använder med tanke på ägande och innehav? N=94, fördelning i procent

Bland alla serviceproducenter finns 66 procent av platserna inom småbarnspedagogiken i byggnader som ägs av en producent av småbarnspedagogik. Resultaten varierar avsevärt beroende på om serviceproducenten är en kommun, ett företag eller en förening/stiftelse. I kommunerna är majoriteten (69 procent) av byggnaderna för småbarnspedagogik i egen ägo/balansräkning. Dessutom svarade cirka 16 procent av respondenterna med kommunal bakgrund att byggnaderna har hyrts av kommunen eller en kommunal aktör. 5 procent av byggnaderna omfattas av leasingavtal och 4 procent av respondenterna med kommunal bakgrund uppgav att byggnaderna har hyrts av privata aktörer.

Företag, föreningar och stiftelser hade hyrt största delen av byggnaderna av privata aktörer. En stor del av företagen hyr sina lokaler, i huvudsak av ett annat företag. Av företagen uppgav 8 procent att de hyrt lokalerna av kommunen eller det kommunala fastighetsbolaget. 14 procent av de privata serviceproducenterna av småbarnspedagogik äger de lokaler där de ordnar verksamhet enligt lagen om småbarnspedagogik. Av föreningarna ägde 33 procent sina lokaler, av vilka över hälften hade hyrt lokalerna av privata aktörer.

6.2.4 Byggnader som är tomma eller har tagits ur bruk

Majoriteten av dem som svarade på enkäten för serviceproducenter inom småbarnspedagogiken (84 procent) äger inga tomma eller ur bruk tagna byggnader (bild 40). Femton respondenter uppgav att de äger tomma eller ur bruk tagna byggnader för småbarnspedagogik. Antalet platser som angivits i dessa varierade mellan 1 och 169. Fjorton respondenter uppskattade den ur bruk tagna eller tomma byggnadens totala yta. Den minsta byggnaden var 140 brm² och den största 3 914 brm². Byggnadernas medelstorlek var cirka 930 brm².

Sorterat efter antal val.

Bild 40 Vilka är de vanligaste orsakerna till att en byggnad har tagits ur bruk? (Svaren i antal)

Problem med inomhusluften är den klart vanligaste orsaken till att byggnaderna har tagits ur bruk. Även förändringar i antalet barn och beslut om nedläggning har varit ganska vanliga orsaker bland respondenterna. Faktorer under punkter "någon annan orsak" var bl.a. byggandet av en ny daghems-skola i kyrkbyn, opraktiska lokaler och ett omfattande behov av grundlig reparation.

Tomma och onödiga byggnader har man oftast för avsikt att sälja (13 svar) eller riva (8 svar) (bild 41).

Sorterat efter antal val.

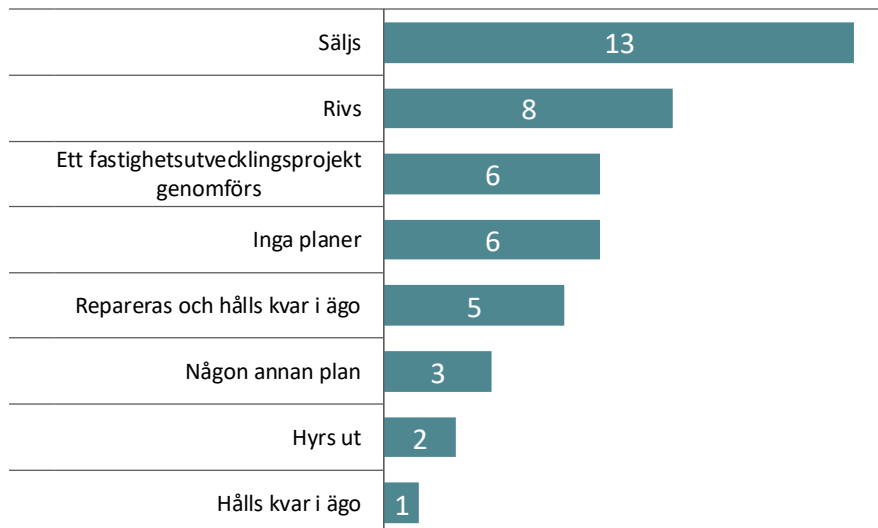

Bild 41 Vad har man för avsikt att göra med tomma/onödiga byggnader inom småbarnspedagogiken inom en femårsperiod? (Svaren i antal)

6.2.5 Kontrollsystem

En tredjedel av respondenterna med kommunbakgrund uppger att de använder ett kontrollsystem för byggnader eller lokaler. Knappt en tredjedel kunde inte säga om de hade kontrollsystem och resten svarade att de inte hade kontrollsystem till sitt förfogande (bild 42).

Tre av fyra företagsrespondenter svarade att de inte har något kontrollsystem för byggnader och lokaler i bruk och resten kunde inte säga. Av respondenterna från föreningarna och stiftelserna svarade 4 procent att de hade ett kontrollsystem.

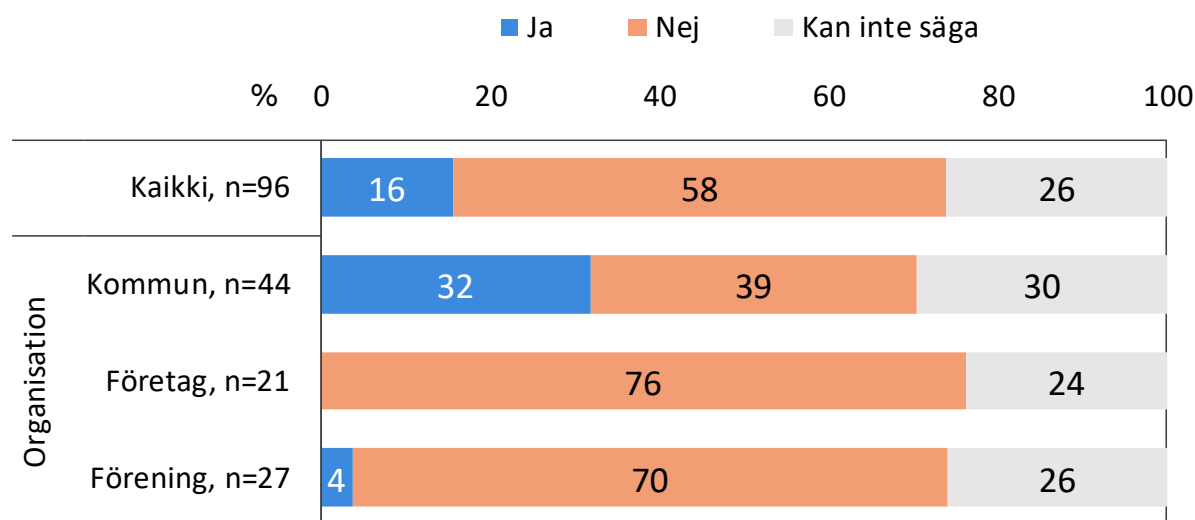

Bild 42 Använder ni kontrollsystem för byggnader och/eller lokaler inom småbarnspedagogiken?
N=96, fördelning i procent

6.3 Respondenternas bedömningar av de kvalitativa faktorerna i lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken

Både serviceproducenterna och lokalanvändarna ombads bedöma de kvalitativa faktorerna och utvecklingsbehoven i anslutning till lokalerna. Frågan formulerades så att respondenten skulle bedöma egenskaperna hos byggnaderna på verksamhetsställena inom småbarnspedagogiken och bedöma vilka av de listade faktorerna som kräver åtgärder inom fem år.

Ungefär en tredjedel av dem som svarade på serviceproducenternas enkät (n=91–95) bedömde att utomhusutrymmena, möblerna, ventilationen, inomhusluftens egenskaper och regleringen av temperaturen kräver åtgärder i byggnaderna under de följande fem åren (bild 43). Däremot ligger det uppenbarligen bra till med den allmänna säkerheten, orenheter som kommer utifrån och brandsäkerheten, eftersom dessa tre egenskaper fick minst omnämmanden i fråga om kommande åtgärder.

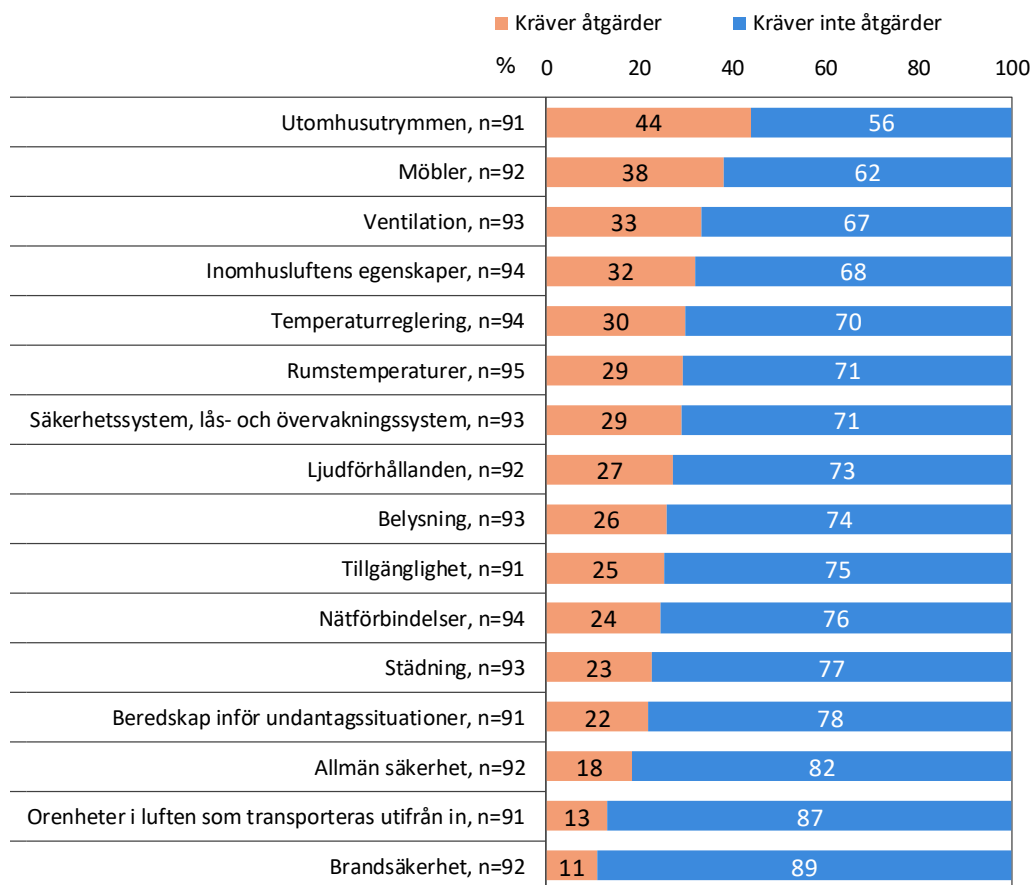

Bild 43 Serviceproducenternas bedömningar av egenskaperna hos de byggnader som är i bruk på verksamhetsställena och som kräver åtgärder inom fem år. N=91–95

Över hälften av respondenterna med kommunal bakgrund bedömde att inomhusluften och ventilationen kräver reparationsåtgärder under de kommande åren. Det kom också många svar gällande temperaturer, säkerhetssystem, låsnings- och övervakningssystem samt utomhusutrymmen.

6.3.1 Synpunkter på lokalerna och byggnaderna inom småbarnspedagogiken hos dem som svarat på enkäten för användare av lokaler inom småbarnspedagogiken

I användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken ombads respondenterna bedöma egenskaperna hos byggnaden för det egna verksamhetsstället på skalan 1–5 (1=mycket dålig och 5=mycket bra).

Åsikterna hos respondenterna med kommunal bakgrund som svarade på användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken avvek något från åsikterna hos representanterna för anordnaren. På kommunsidan har man tydligt fäst uppmärksamhet vid den allmänna säkerheten och brandsäkerheten. Över 85 procent av de respondenter med kommunal bakgrund som svarade på användarenkäten bedömde att dessa egenskaper är ganska eller mycket goda. Också belysningen som är nära förknippad med säkerheten och beredskapen för undantagssituationer bedömdes vara bra (bild 44).

När det gäller temperaturregleringen, personalutrymmena, ljudförhållandena, ventilationen och motionsutrymmena var åsikterna däremot delade. Ungefär en tredjedel av respondenterna med kommunal bakgrund bedömde att personalens lokaler var ganska dåliga eller mycket dåliga. Man kan ännu lyfta fram motionsutrymmena separat. 35 procent av respondenterna med kommunal bakgrund gav motionslokalerna ett mycket bra betyg och 24 procent av respondenterna ett ganska bra betyg. Den andra ytterligheten utgjordes av 13 procent av respondenterna som gav ett mycket dåligt betyg, medan 14 procent gav ett ganska dåligt betyg.

Respondentgrupp: Kommun

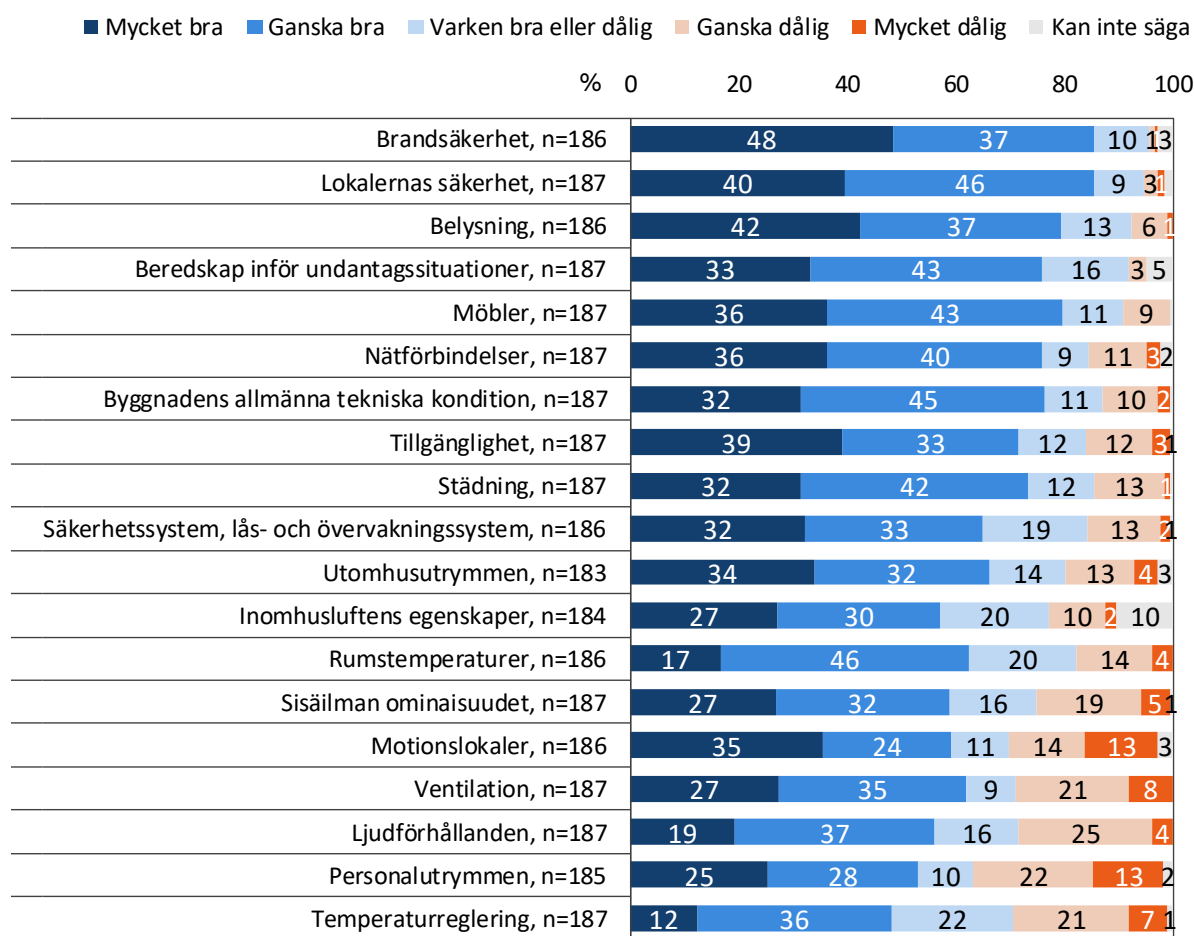

Bild 44 Bedömningar av byggnadens egenskaper på det egna verksamhetsstället av respondenter med kommunal bakgrund som svarat på användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken. N=183–187, fördelning i procent

Utomhusutrymmena, lokalernas säkerhet och belysningen får de bästa betygen av respondenterna med företagsbakgrund som svarade på användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken. Städningen, brandsäkerheten och beredskapen inför undantagssituationer får också i huvudsak goda betyg. De sämsta betygen får säkerhetssystemen, låsnings- och övervakningssystemen, personalutrymmena och motionsutrymmena.

Jämfört med svaren från respondenterna med kommunal bakgrund var bedömningarna av egenskaperna hos byggnaden på det egna verksamhetsstället i genomsnitt något bättre (bild 45). Skillnader fanns särskilt i fråga om ventilationen, rumstemperaturerna och temperaturregleringen så att respondenterna med kommunal bakgrund bedömde att dessa egenskaper var svagare än respondenterna vid privata daghem.

Till följd av den livliga diskussionen om säkerheten under de senaste åren torde det inte ha varit en överraskning att säkerhetssystemen, låsnings- och övervakningssystemen och lokalernas allmänna säkerhet bedömdes på samma sätt i båda grupperna och i regel som ganska bra eller mycket bra.

Respondentgrupp: Företag

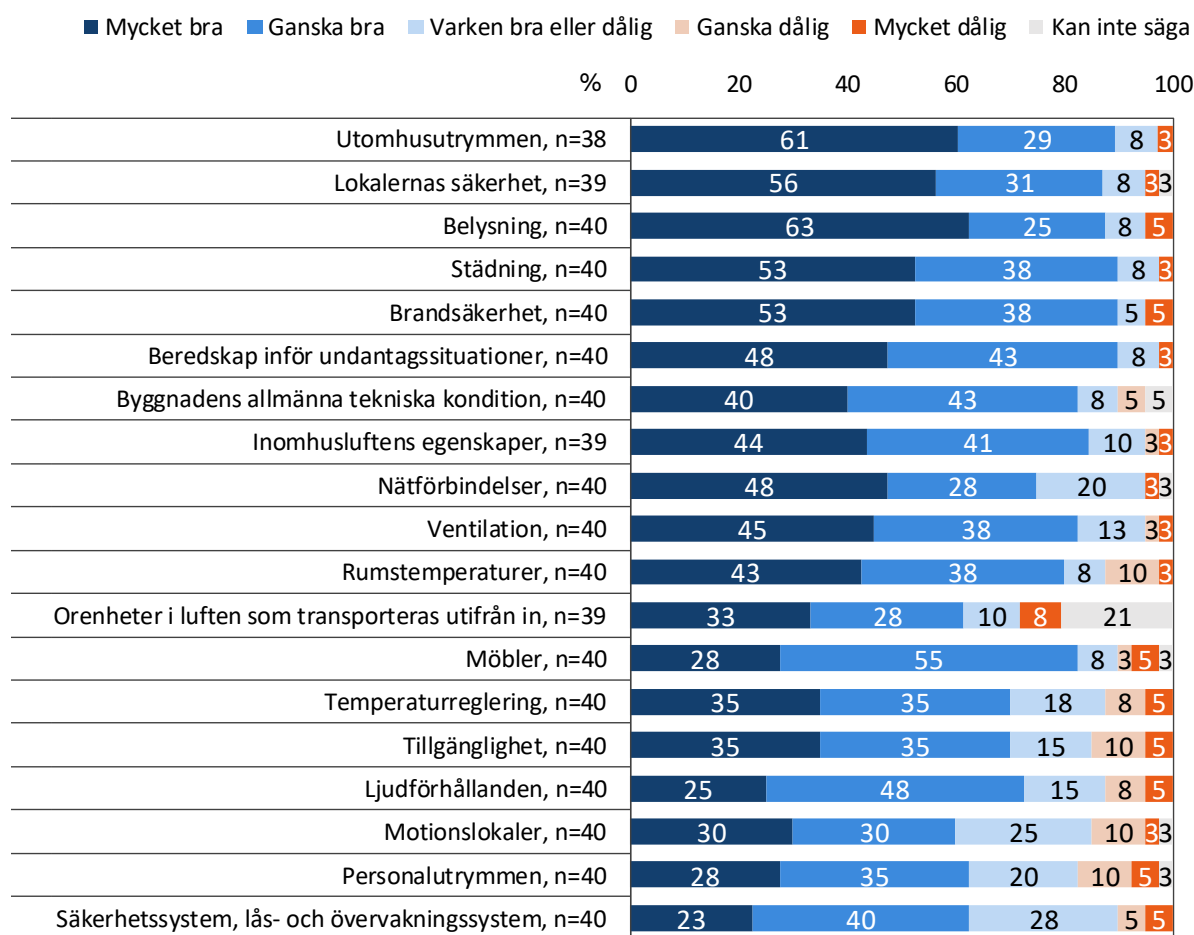

Bild 45 Bedömningar av byggnadens egenskaper på det egna verksamhetsstället av respondenter med företagsbakgrund som svarat på användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken. N=38–40, fördelning i procent

De mest positiva svaren från respondenterna med förenings- eller stiftelsebakgrund som svarade på användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken gällde brandsäkerheten, inomhusluftens egenskaper och ventilationen. Lokalernas säkerhet, byggnadens allmänna tekniska skick, städningen, belysningen, utomhusutrymmena och beredskapen för undantagssituationer bedömdes till sina egenskaper också vara i huvudsak goda eller mycket goda. Personalutrymmena, motionsutrymmena och tillgängligheten fick de sämsta betygen.

Respondentgrupp: Förening

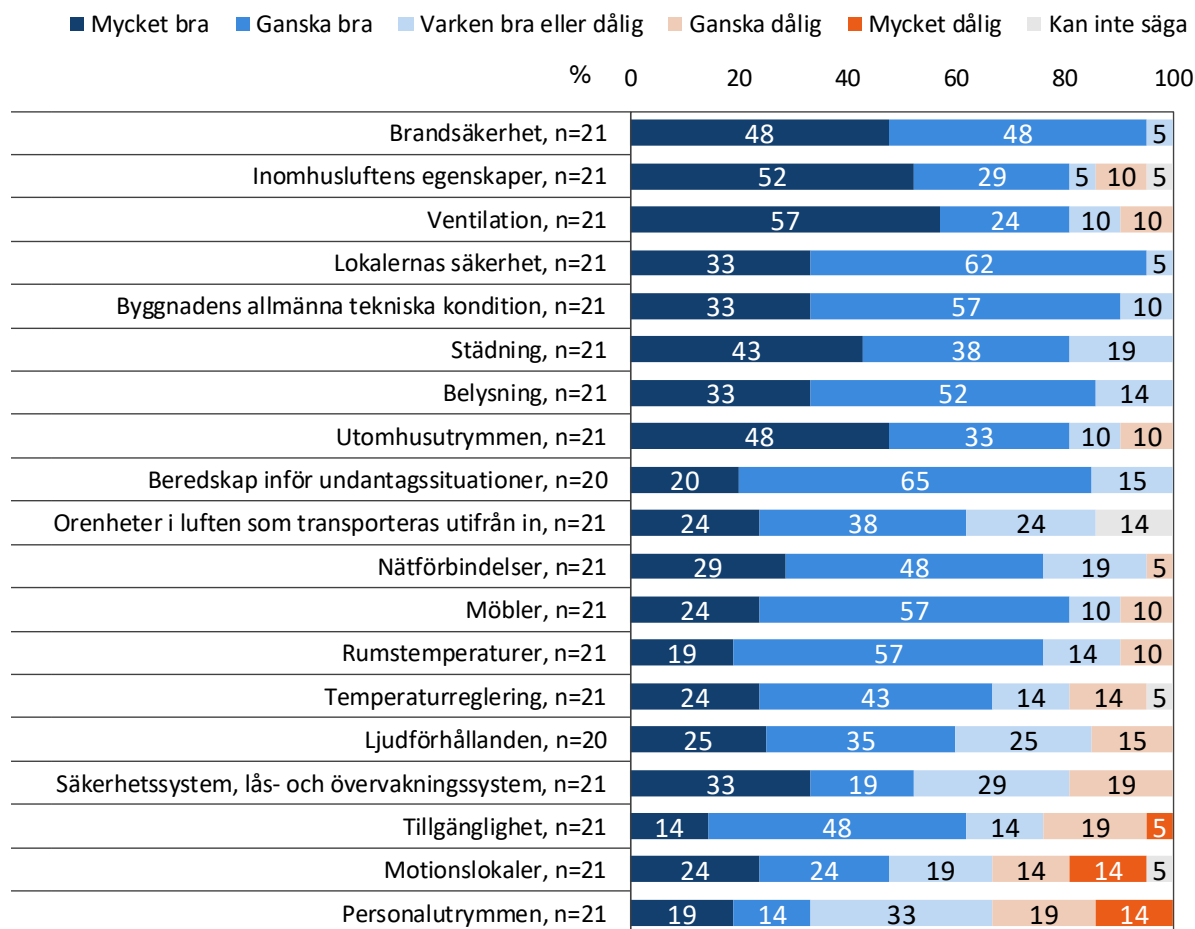

Bild 46 Bedömningar av byggnadens egenskaper på det egna verksamhetsstället av respondenter med förenings- eller stiftelsebakgrund som svarat på användarenkäten för lokalerna inom småbarnspedagogiken. N=20–21, fördelning i procent

Respondenterna med förenings- eller stiftelsebakgrund gav personalutrymmena ett sämre betyg än de andra respondenterna gav, även om personalutrymmena var de egenskaper som varje respondentgrupp bedömde vara svagast.

Bedömningarna av respondenter med förenings- eller stiftelsebakgrund var på samma sätt som bedömningarna av respondenter med företagsbakgrund något positivare än bedömningarna av respondenter med kommunal bakgrund.

6.3.2 Det finns behov av ändringar i lokalerna eller byggnaden

I flera av svaren från de användare som svarade på användarenkäten för lokaler inom småbarnspedagogiken framfördes att lokalerna behöver renoveras inomhus och/eller utomhus. I de öppna svaren lyfte man fram i hög grad fram utmaningar i anslutning till ventilationen och inomhusluften. I synnerhet användares respondenter med kommunbakgrund önskade en tydligare arbets- och ansvarsfördelning av kommunen/staden i fråga om lokalerna. Å andra sidan framfördes i flera svar att en stor renovering kommer att göras i daghemsbyggnaden eller att daghemmet håller på att flytta till nya lokaler. Här är några direkta citat ur svaren:

Byggnaden behöver renoveras inomhus och lokalerna omorganiseras så att de fungerar bättre än i nuläget.

Vi önskar en smidigare och mer betjänande lokalservice av staden. Det nuvarande systemet är stelt, servicebegärandena dröjer och förblir ibland ouppfyllda. Ingen i branschen eller i disponentverksamheten tar tag i eller ansvar för exempelvis trasiga persienner eller säkerhetsbrister på gården.

Utifrån de öppna svaren kan man tolka att man i daghem som förvaltas av företag är något nöjdare med lokalerna. I svaren från respondenterna med företags- och förenings-/stiftelsebakgrund som använder lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken uppgav man i regel att man var nöjd med lokalernas kvalitet och funktionalitet istället för att ta upp brister. Till exempel:

Våra lokaler är trivsamma och hemlika, inte anstaltslika (tidigare kyrksal, som ombyggt/renoverats till daghem). Kunderna är mycket nöjda!

En fråga i enkäten gällde ändringsbehoven i verksamhetsställets byggnad eller lokaler. Frågan var "Vilka tre saker i anslutning till lokalerna eller byggnaden anser ni man borde ändra på just vid detta verksamhetsställe inom småbarnspedagogiken?" Man gjorde ett sammandrag av de viktigaste svaren. I sammandraget nedan har vi samlat de svar som fått flest omnämningar och antalet omnämningar:

- Ventilation, förbättring av inomhusluften, luftkonditionering (cirka 45 omnämningar)
- Utomhusutrymmena/gården för liten eller annars utmanande (30 omnämningar)
- Motionsutrymmen saknas eller är trånga (cirka 10 omnämningar)
- Utrymmen för smågrupper saknas eller de är för små (cirka 7 omnämningar)
- Justering av temperaturen (cirka 7 omnämningar)
- Förbättring av belysningen (cirka 5 omnämningar)
- Utökning av förvaringsutrymmet (cirka 5 omnämningar)
- Allmän renovering, målningsarbeten osv.

I enkäten för serviceproducenter lyfte man fram samma teman och berättade om kommande planer. Här är några exempel:

Barnens möbler kommer att förnyas.

Generalplanen för området gör det möjligt att utvidga daghemmets gårdsområde.

Det har gjorts upp reparerbarhetsplaner för fastigheterna. Varje år görs systematiskt små och större reparationer i fastigheterna. Anslag har också reserverats för oplanerade reparationer.

Det finns trappor inne i huset.

- - lokalerna är inte tillgängliga
- - istandsättning av gården; målning av staket
- - städning; vinden och städning av hobbyrum

I båda verksamhetslokalerna för småbarnspedagogik kommer man sommaren 2023 att installera flera luftvärmepumpar/luftkylare för att jämna ut temperaturerna.

Bland egenskaperna kunde man ännu lyfta fram att de nuvarande lokalerna som används på verksamhetsstället för småbarnspedagogik är tillräckliga för de framtida behoven. I användarenkäten fanns en separat fråga om detta där respondenten ombads ge en bedömning. En femtedel (26 procent) av alla respondenter bedömde att de nuvarande lokalerna räcker till för framtida behov. Respondenterna med kommunal bakgrund bedömde lokalernas tillräcklighet mer negativt. Hela 33 procent av dem med kommunal bakgrund som svarade på användarenkäten bedömde att lokalerna mycket dåligt (12 procent av svaren från personer med kommunal bakgrund) eller ganska dåligt (21 procent av svaren från personer med kommunal bakgrund) räcker till för framtida behov.

Användarrespondenterna med företagsbakgrund bedömde lokalernas tillräcklighet positivt, hela 51 procent bedömde att tillräckligheten var mycket god och 28 procent bedömde den som ganska god. Hos personerna med förenings- och stiftelsebakgrund var 75 procent av svaren mycket bra och ganska bra.

6.4 Anvisningar som styr planeringen och byggandet av byggnader inom småbarnspedagogiken

På bild 47 granskas anvisningar som utarbetats av anordnare av småbarnspedagogik och som styr planeringen och byggandet av byggnader. Majoriteten av de serviceproducenter inom småbarnspedagogiken som svarade på enkäten har inte utarbetat allmänna planeringsanvisningar för daghemmet eller tekniska krav på planeringen av byggnader.

I genomsnitt en tredjedel av de representanter för serviceproducenterna som svarade på enkäten har utarbetat allmänna planeringsanvisningar för daghemmet, daghemmets tekniska krav och lokal-koncept. Ungefär hälften av respondenterna har inte alls utarbetat ovan nämnda anvisningar. Ungefär en femtedel av respondenterna kunde inte säga om anvisningar hade utarbetats.

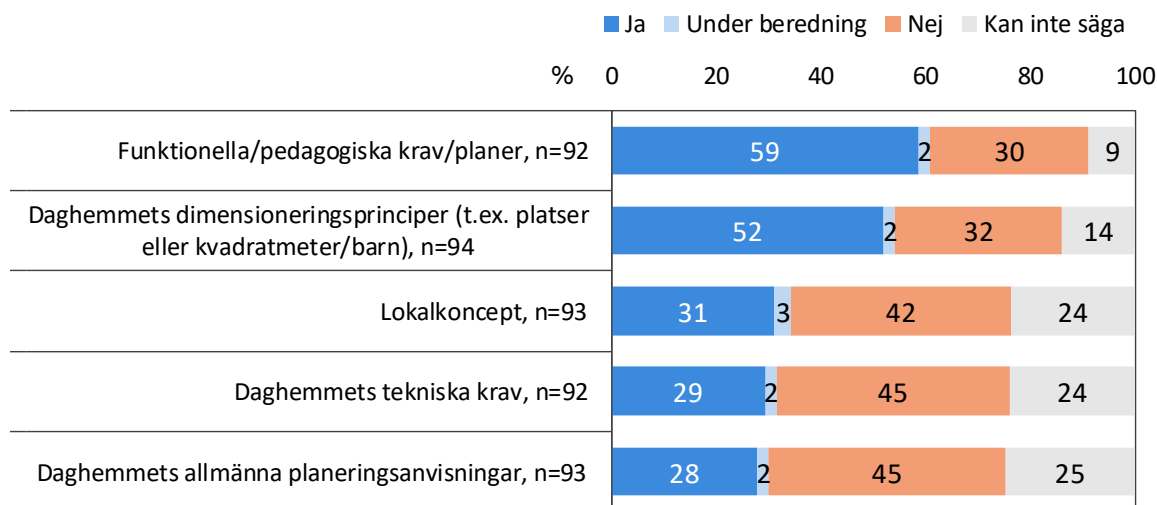

Bild 47 Svaren från dem som svarat på enkäten för serviceproducenter inom småbarnspedagogiken om de anvisningar som styr planeringen och byggandet av byggnader inom småbarnspedagogiken. N=92–94, fördelning i procent

Några exempel på egna svar gällande planeringsanvisningarna:

"Småbarnspedagogiken använder inte de dokument som efterfrågas i punkt 20. Alla specifikationer grundar sig på de krav/önskemål/behov som beskrivs i behovsutredningarna. Dessa fastställer sedan slutgiltigt genomförandet."

"Som planeringsanvisning använder vi planeringsanvisningen för Tammerfors stads daghem."

6.5 Nybyggnader inom småbarnspedagogiken

Av de serviceproducenter som svarade på enkäten uppgav 24 att de genomfört en nybyggnad eller nybyggnader inom småbarnspedagogiken efter 2017. Av dem som svarade på denna fråga representerade 19 kommunala serviceproducenter inom småbarnspedagogiken och fem företag, sammanlutningar eller stiftelser.

Antalet nybyggen som uppgavs var 114 och byggnaderna var belägna på 19 orter. I dessa nybyggen fanns 2 970 platser inom småbarnspedagogiken.

Daghemmets dimensioneringsprinciper varierade mellan 6 och 14 nym²/barn. Det fanns ingen betydande skillnad i dimensioneringsprinciperna mellan kommuner, företag och föreningar/stiftelser.

De minsta omfattningarna av serviceproducentens nybyggnader var 250 brm² och som mest hade en kommunal serviceproducent byggt nybyggnader/lokaler inom småbarnspedagogiken till en omfattning av sammanlagt 12 100 brm². Efter 2017 hade kommunerna, företagen, föreningarna och stiftelserna byggt sammanlagt 30 669 brm².

De som genomfört ett nybygge tillfrågades huruvida lokalerna inom småbarnspedagogiken förverkligades enligt dimensioneringsprincipen. Största delen av byggnaderna hade enligt respondenterna

förverkligats enligt principerna (tabell 14). Ett par projekt hade genomförts som större och ett par som mindre.

Tabell 14 Förverkligades lokalerna inom småbarnspedagogiken enligt era dimensioneringsprinciper?

Genomfördes lokalerna för småbarnspedagogiken enligt era dimensioneringsprinciper?	N	%
Ja, på det stora hela.	24	86
Nej, lokalerna genomfördes som mindre än dimensioneringsprincipen.	2	7
Nej, lokalerna genomfördes som större än dimensioneringsprincipen.	2	7

Respondenterna bedömde att de nuvarande lokalerna i huvudsak räcker väl till för daghemsverksamheten. Av företagen och föreningarna bedömde nästan alla att lokalerna räcker till för daghemsverksamheten antingen ganska eller mycket väl. I de kommunala daghemmen bedömde i genomsnitt en femtedel av respondenterna att lokalerna för närvarande räcker ganska dåligt till.

I enkäten samlade man också in information om hur de nuvarande lokalerna kommer att räcka till för verksamheten i framtiden. I kommunerna bedömde i genomsnitt en tredjedel av respondenterna att lokalerna räcker ganska eller mycket dåligt till för verksamheten i framtiden. I företag och föreningar bedöms lokalerna räcka till för verksamheten ganska väl även i framtiden. Av företagen bedömde endast cirka 10 procent att lokalerna inte räcker till för framtidens behov.

6.6 Goda och dåliga erfarenheter och observationer som plockats ur de öppna svaren

"Det var en överraskning hur utmanande projekten var. Arkitekterna var inte särskilt insatta i branschen, det gick åt otroligt mycket egen tid. Efter färdigställandet har det förekommit alldeles för mycket problem i byggnaderna."

"När småbarnspedagogikens lokaler byggs borde det finnas något starkare än ett RT-kort för lokalerna för småbarnspedagogiken. Det finns anvisningar för daghemmets lokaler som grund för god planering och byggande. Men under byggprojektet fick jag ofta höra att dessa är anvisningar som inte förpliktar en att göra saker på ett visst sätt. Vi har nu en grupp där 2/3 av lokalerna är befolkningsskyddsrum, varvid rekommendationen om 11 procent naturligt ljus i lokalerna inte förverkligas. I den andra lokalen finns inget naturligt ljus alls."

Barnens klädförvaring i yttertamburen stöder inte barnens självständighet, eftersom inte heller de vuxna når upp för att hänga upp kläderna på krokarna; i mötesrummet/personalens pausutrymme ryms bara fyra personer i gången. Förskoleundervisningen fungerar i en klass och de har inga egna toaletter i närheten. Vi har mycket labyrintaktiga utrymmen med

många dörrar. De större barnen över 3 år går tre gånger om dagen till skolans matsal för att äta, det är en lång väg för de små.

Billigt får man inget bra. Planeringen av gårdsplanen har gjorts så att behovet av övervakare på gården ökar, på grund av hörnen och portarna. Man har inte lyssnat på gruppernas önskemål om gemenskap.”

”Vi har varit nöjda med cellösningarna vid de nya daghemmen. Även ett stort daghem garanterar en känsla av trygghet för barnen, man får vara i sin egen grupp, men de gemensamma utrymmena möjliggör mångsidigt arbete.”

”Det finns inga exakta uppgifter om kvadraterna. Vi räknar med 7 m²/barn. Vårt daghem som är beläget i ett radhus har sanerats helt för daghemmets bruk (5 grupper) och är fungerande. Den rätt nya enhetsskolan har fungerande lokaler för två förskolegrupper. Man håller på att avstå från de tillfälliga lokalerna (i radhuset) eftersom saneringen av ett annat kommunalt daghem har påbörjats i ett gammalt timmerhus. Lokaler för två grupper under den kommande verksamhetsperioden.”

7 Slutsatser

7.1 Allmänna observationer

Man kan observera en stor osäkerhet i användningen av begrepp som gäller lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken. En del av begreppen är inte etablerade i vardagsbruket, och förståelsen för begreppen är inte enhetlig inom småbarnspedagogiken och bland dem som arbetar där. Efter att enkäten öppnats fick den person som nämnts som kontaktperson i frågeformuläret under hela enkätens öppettid svara på samtal och e-postmeddelanden, där man frågade bl.a. vad som avses med plats eller verksamhetsställe, vad som avses med en pedagogisk plan, om den är densamma som planen för småbarnspedagogik osv.

"Jag ger respons till den som utarbetat enkäten. En del av frågorna var mycket svåra att förstå. På många ställen var man tvungen att fundera på vad som menas med frågan. Det var svårt att svara på enkäten."

Inom småbarnspedagogiken är det svårt att definiera det exakta antalet barn på ett verksamhetsställe. Barn kommer och går, de byter vårdplats och -form, flyttar från den så kallade lilla gruppen till den så kallade stora gruppen, en del vårdas hela dagen och en del endast under en del av tiden. De kalkylmässiga barnen, barnen som baserar sig på personantalet, antalet barn som baserar sig på platserna inom småbarnspedagogiken och ännu antalet grupper och specialbarn och koefficienterna för antalet barn i grupperna i personaldimensioneringen skapar en situation där antalet barn på daghemmet varierar betydligt, beroende på respondentens ställning. Därför är det också en utmaning i början av byggprojektet att alla uppfattningar om antalet barn kan sammanfattas till en gemensam uppfattning om det kommande antalet användare av byggnaden.

7.2 Kvantitativ och kvalitativ granskning av lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken

Det grundläggande materialet för den kvantitativa och kvalitativa granskningen av verksamhetsställen och byggnaderna för småbarnspedagogik var bland annat Statistikcentralens statistik "Byggnader vid verksamhetsställen för småbarnspedagogik enligt kommun och landskap 31.12.2021, med användningsändamål, år för färdigställande, byggnadssätt, bärande byggnadsmaterial (stommateriell) och enhet (antal, m²) som variabler". Motsvarande lokaler för privata serviceproducenters byggnader användes också.

Utifrån det material som använts är det inte möjligt att bilda sig en uppfattning om hur mycket utrymme småbarnspedagogiken i verkligheten har i Finland. Problemet härstammar från bygglovets ansökningskedje, där sökanden bl.a. uppger byggnadens huvudsakliga användningsändamål. Om lokalerna för småbarnspedagogik byggs till exempel i anslutning till ett bostadshus med detta som sitt huvudsakliga användningsändamål, specificeras småbarnspedagogikens lokaler inte separat så att de statistikförs som en lokalhelhet som avviker från det huvudsakliga användningsändamålet. De uppgifter om byggnaden som anges i bygglovet överförs direkt till Statistikcentralen, utan att andra än de specificerade uppgifterna om omfattningen enligt det huvudsakliga användningsändamålet syns i Statistikcentralens statistik. Utifrån materialet kan man granska dessa byggnader som helheter. Uppgifter om arealerna för småbarnspedagogikens lokaler kan inte specificeras utifrån byggnadens totala areal.

En annan observation var att det i utgångsuppgifterna inte fanns uppgifter om antalet platser. Antalet användare av verksamhetsställena och byggnaderna kunde inte granskas separat och inte heller användas som en del av den kvantitativa eller kvalitativa bedömningen av lokalerna.

I den offentliga debatten har det under de senaste åren lyfts fram enheter inom småbarnspedagogiken som verkar i lokaler som inte har beviljats status för småbarnspedagogik via bygglovet. Det finns skäl att anta att sådana "dolda daghem" finns i andra byggnader än byggnader inom byggnadsklassificeringen 081 Byggnader för småbarnspedagogik. En noggrannare utredning av ärendet skulle kräva en djupare granskning på kommunnivå.

Utifrån det statistiska materialet i kapitel 3 kan man lyfta fram ett par saker. Utifrån materialet har byggnadernas genomsnittliga storlek ökat. På 2000-talet har den genomsnittliga våningsytan för byggnader inom den kommunala småbarnspedagogiken nästan fördubblats. Även de privata byggnadernas genomsnittliga storlek har ökat.

De privata verksamhetsställena för småbarnspedagogik finns betydligt oftare än de kommunala verksamhetsställena i andra byggnader än 081 byggnader för småbarnspedagogik. Å andra sidan är det utifrån materialet inte möjligt att bedöma huruvida lokalerna lämpar sig för daghemsbruk eller vilken kvalitet på barnens verksamhets- och lärmiljö lokalerna representerar.

Det är alltså mycket synd att man utifrån de tillgängliga nationella statistikuppgifterna inte kunde göra jämförelser som grundar sig på antalet platser inom småbarnspedagogiken och arealer i småbarnspedagogikens lokaler.

7.3 Sammanfattning av föreskrifter och anvisningar om planering och underhåll av lärmiljöerna och daghemsbyggnaderna inom småbarnspedagogiken

I lagstiftningen om ordnande av småbarnspedagogik finns ganska få hänvisningar till lärmiljöer och byggnadernas egenskaper. Det finns knappt någon annan reglering av den fysiska lärmiljön än sådan reglering som gäller lokalernas säkerhet eller hälsosamhet. I lagstiftningen i anslutning till hälso- och sjukvården finns en del faktorer som gäller säkerheten och hälsan vid läroanstalter, men det är fråga om krav på allmän nivå. Lagstiftningen har inte tagit ställning till definitioner eller särdrag i anslutning till säkerheten eller hälsosamheten i de fysiska lärmiljöerna.

Även om kravet på en fysiskt trygg lärmiljö upprepas ofta i lagstiftningen, har bestämmelsen just inte konkretiserats genom lagstiftning, anvisningar eller föreskrifter. Vad den fysiska säkerheten i daghems- eller skolmiljön innebär i praktiken hänger således på författningar på lägre nivå, RT-anvisningar och kommunens egna anvisningar. Detta är en egenskap som är typisk för lagtexten: vara beroende av den tidsmässiga kontexten och tillräckligt allmängiltig. Vid sidan av lagen finns andra anvisningar och mål som lever i tiden och som är lättare att uppdatera.

Krav för säkerhet och hälsa ingår bland annat i statsrådets förordning om krav för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen (577/2003). Förordningen konkretiserar i stor utsträckning säkerhetskraven för den fysiska miljön. Den innehåller krav på till exempel belysning och brandsäkerhet. Kraven gäller daghemsbyggnader som arbetsplatser för personalen.

I planeringen beaktas förutom hälsosamheten i allt högre grad även beredskapen inför riskerna med klimatförändringen och utmaningarna inom den cirkulära ekonomin. Med beredskap avses i detta

sammanhang till exempel beredskap för förändringar i väderförhållandena, värmevågor samt översvämningar orsakade av eventuella störtregn. I RT-anvisningskortet har hälsosamheten och säkerheten i stor utsträckning beaktats i det nyligen färdigställda RT-anvisningskortet: RT 103085 Päiväkodin ja perusopetuksen tilat. Turvallisuuden suunnittelu.

Den inhemska lagstiftningen om byggande gäller vanligtvis alla byggnader och på lagstiftningsnivå har det i regel inte utfärdats olika bestämmelser om byggande av olika lokaler. Bestämmelserna om byggande och kraven på byggnader gäller således också lokaler för småbarnspedagogik. Bygginformationstiftelsens RT-anvisningskort och Finlands Byggbestämmelsesamling fungerar som stöd för planeringen. I denna situation betonas den enskilda planerarens ansvar att uppdatera sin egen kompetens och vara medveten om de pedagogiska och arkitektoniska målen för lokalerna och verksamheten när lokalerna för småbarnspedagogiken planeras.

I arkitektutbildningen har man alltid i undervisningen beaktat några byggnadstyper, vars planering har övats redan under studietiden: bostäder och daghem. Detta säkerställer att unga arkitekter har god beredskap att planera byggnadstyperna i fråga.

I den nuvarande beställnings- och genomförandeprocessen för byggnader inom småbarnspedagogiken beaktas inte vid sidan av de konkreta anvisningarna byggnadernas erfarenhets- och upplevelsemässiga mål. Man kan också fundera på om specialgrupperna bland barnen har beaktats tillräckligt i lokalanvisningarna.

Daghemmen är ofta bostadsområdets första eller enda offentliga byggnad. Barnen i familjerna som flyttat till det nya bostadsområdet går först i daghemmet och fortsätter senare till skolan i området. När bostadsområdets livscykel befinner sig i ett skede där befolkningen i området har åldrats och daghemmet inte längre används, vore det bra om man i daghemmets planeringsskede hade beaktat att det ska gå lätt att ändra byggnaden till exempel till ett verksamhetscentrum för området eller till servicebostäder för äldre. Mindre åldersklasser och ett mindre antal barn bör beaktas i kommande lokalkoncept inom småbarnspedagogiken. I planeringen är arkitektonisk allmängiltighet och en struktur som möjliggör omvandling förutsättningar för att omvandlingsflexibiliteten ska förverkligas.

7.4 Nationell forskningsöversikt om byggnader och lokaler inom småbarnspedagogiken för forsknings- och utvecklingsprojekt som gäller lärmiljöer och daghemsbyggnader inom småbarnspedagogiken

En av uppgifterna i utredningen av det nuvarande tillståndet för lokalerna och byggnaderna inom småbarnspedagogiken var att kartlägga de senaste årens undersökningar och lärdomsprov som gäller lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken. Lokalerna och byggnaderna inom småbarnspedagogiken har granskats till en viss grad i lärdomsproven under det senaste decenniet.

En central observation är att lärmiljön främst skapar en referensram inom vilken man i lärdomsproven granskar verksamhetskulturen, förändringarna i arbetet och arbetskulturen, växelverkan och motsvarande faktorer vid enheterna för småbarnspedagogik. Inom arkitekturen har temat för diplomarbetena i regel varit att utarbeta och undersöka en plan för en daghemsbyggnad.

I Sillanpääs (2021) doktorsavhandling kan man lyfta fram en observation i anslutning till tematiken i denna utredning, enligt vilken den rumsliga omvälvningen har lett till att barnens utomhusutrymme har blivit snävare, medan lekutrymmena inomhus har utvidgats och köksutrymmena förflyttats så att de är utom räckhåll för barnen. Antalet kvadratmeter per barn har ökat.

7.5 Översikt över utvecklingen av planeringen av daghemsbyggnader och -lokaler.

Ungefär hälften av dem som svarade på enkäten för serviceproducenter inom småbarnspedagogiken uppgav att de har utarbetat funktionella och pedagogiska krav eller anvisningar om dimensionering av lokalerna som stöd för styrningen av planeringen av byggnaderna inom småbarnspedagogiken. Utifrån resultaten är det värt att notera att endast var tredje respondent har en anvisning för den egentliga byggnadsplaneringen.

Av enkätresultaten framgår att man i respondenternas kommuner endast i sällsynta fall har gett anvisningar från beställarens sida vid planeringen av daghem. I de flesta fall har planen för småbarnspedagogik och vissa pedagogiska mål varit tillgängliga i byggprojektets inledande skede, men enligt enkätsvaren hade inga tekniska och/eller arkitektoniska anvisningar utarbetats. Därför är det mycket viktigt att man i Finland publicerar neutrala och oberoende anvisningar såsom RT-anvisningarna i anslutning till planeringen av byggnader för småbarnspedagogiken. Allmänt godkända anvisningar säkerställer att planerna är av hög kvalitet och att lösningarna är tillräckligt allmängiltiga och hållbara oberoende av ägandeformen.

Variationen i svaren på frågorna om planering och beställning av byggnader var stor och man kan tolka det som att begreppen i frågorna har förståtts på många olika sätt. Därför är det omöjligt att entydigt tolka vissa svar och resultat i enkäten, såsom resultaten i anslutning till platser inom småbarnspedagogiken och uppgifter om omfattning. Av svaren kan man inte heller bedöma byggnadernas lämplighet för småbarnspedagogik.

7.6 Till sist

Syftet med utredningen var att skapa en översikt över nuläget angående lokalerna och byggnaderna inom småbarnspedagogiken. Andelen barn under två år inom småbarnspedagogiken har ökat under de senaste två åren. Samhällets konjunkturen och sysselsättning påverkar utvecklingen av servicebehovet inom småbarnspedagogiken. En tredjedel av dem med kommunbakgrund som svarade på användarenkäten uttryckte oro över de nuvarande lokalernas tillräcklighet för framtida behov.

Svaren beskriver respondenternas nuvarande uppfattning om problem i anslutning till lokalerna. Om nativiteten fortsätter att sjunka under de kommande åren är konsekvenserna för servicebehovet inom småbarnspedagogiken betydande. Barngrupperna minskar och behovet av lokaler per verksamhetsställe minskar. På en plats kan det uppstå brist på platser inom småbarnspedagogiken, medan det på en annan plats kan uppstå överkapacitet i småbarnspedagogikens lokaler.

Situationen kan tillspetsas jämfört med nuläget. I Finland kan det uppstå stora områden där daghem är tomma och inte används, samtidigt som områden med befolkningsökning drabbas av en kronisk brist på lokaler. Den största utmaningen i framtiden är det minskade antalet barn och de allvarliga problem som detta medför.

Som fortsatta åtgärder föreslås:

- Anvisningar som gäller fysiska inlärningsmiljöer inom småbarnspedagogiken bör uppdateras för att möta framtidens utmaningar (klimatförändringar och ett mindre antal barn).

-
- Som en del av byggprojektet bör det utarbetas en separat pedagogisk plan som klargör byggnadens funktionella mål för planeringen.
 - Den vetenskapliga forskningen kring inlärningsmiljöer, -byggnader och underhåll inom småbarnspedagogiken bör utökas.
 - Begrepp och statistik kring byggnader och lokaler inom småbarnspedagogiken bör förtydligas och de brister som uppdagats i utredningen åtgärdas.
-

7.7 Sammanfattning

Utbildningsstyrelsen genomförde på uppdrag av undervisnings- och kulturministeriet en utredning om det nuvarande tillståndet hos lokalerna och byggnaderna för småbarnspedagogiken. Utredningen ingår i åtgärden **Flexibla, förändringsbara, mångsidiga och trygga lokaler** som omfattas av programmet Sunda lokaler 2028. Uppgiften var att utarbeta 1) en kvantitativ och kvalitativ granskning av lokaler och byggnader inom småbarnspedagogiken, 2) en sammanfattning av föreskrifterna och anvisningarna om planering och underhåll av lärmiljöerna och daghemsbyggnaderna inom småbarnspedagogiken, 3) en översikt över forsknings- och utvecklingsprojekt som gäller lärmiljöer och daghemsbyggnader inom småbarnspedagogiken samt 4) en översikt över utvecklingen av planeringen av daghemsbyggnader och -lokaler.

Antalet verksamhetsställen för kommunala daghem var 3168 och för gruppfamiljedaghem 297. Motsvarande antal verksamhetsställen för privata serviceproducenter var 1 011 verksamhetsställen för daghem och 126 verksamhetsställen för gruppfamiljedaghem. I slutet av 2021 hörde 1 554 byggnader till byggnadsklassen byggnader för småbarnspedagogik (081). Antalet kommunala byggnader för småbarnspedagogiken var 1227 och de privata serviceproducenternas byggnader var 327 till antalet.

Endast drygt hälften (52 procent) av verksamhetsställena inom småbarnspedagogiken är belägna i byggnader som till sitt huvudsakliga användningsändamål är byggnader för småbarnspedagogik. Det finns en betydande skillnad mellan de kommunala och privata verksamhetsställena såtillvida att 67 procent av de privata verksamhetsställena finns i andra byggnader.

Flest byggnader för kommunal småbarnspedagogik har färdigställts 1980–1994. Den andra toppen infaller under 2010-talet. De privata nya byggnaderna för småbarnspedagogik når sin kulmen på 2010-talet.

De kommunala daghemsbyggnadernas totala areal har sedan 1990-talet ökat från cirka 800 m² våningsyta till över 1 600 m² våningsyta. Även omfattningen av de privata serviceproducenternas byggnader har nästan fördubblats.

Utifrån det material som använts är det inte möjligt att bilda sig en uppfattning om hur mycket utrymme småbarnspedagogiken i verkligheten har i Finland. Utifrån de tillgängliga nationella statistikuppgifterna kunde man inte göra jämförelser som grundar sig på antalet platser inom småbarnspedagogiken och arealer i småbarnspedagogikens lokaler.

Lagstiftningen, anvisningarna och kraven i anslutning till planeringen av byggnader inom småbarnspedagogiken är i relativt gott skick. Lagstiftningen tillåter och begränsar i ett lämpligt förhållande och de omfattande RT-anvisningarna är aktuella. Allmänt taget är RT-anvisningarna välkända och dessutom har vissa kommuner utarbetat egna planeringsanvisningar.

Lärdomsprov som gäller byggnader och lokaler inom småbarnspedagogiken har utarbetats i viss mån, men perspektivet är ofta något annat än det fysiska utrymmet eller inlärningsmiljön. Själva byggnaden har undersökts väldigt lite.

Säkerhet och hälsa betonades i enkätsvaren, i lagstiftningen samt i kommunernas egna beställar- och planeringsanvisningar. Mindre än en tredjedel av dem som svarade på enkäten hade utarbetat anvisningar som styr det producentspecifika byggandet inom småbarnspedagogiken, såsom allmänna och tekniska planeringsanvisningar samt funktionella lokalkoncept.

Bilaga 1 Följande lagar, förordningar och föreskrifter som styr planeringen och underhållet av lokaler inom småbarnspedagogiken analyserades:

Statsrådets förordning om räddningsväsendet 407/2011
Livsmedelslag (23/2006)
För förskoleundervisningens del lag om grundläggande utbildning (628/1998)
Hiss säkerhetslag (1134/2016)
Avfallslag (646/2011)
Kemikalielagen (599/2013)
Konsument säkerhetslag 920/2011 (RT TEM-21534, KH TEM-10635, LVI TEM-00489)
Kommunallagen (410/2015)
Lag om unga arbetstagare (998/1993)
Lag om anordningar inom räddningsväsendet (10/2007)
Lag om överensstämmelse med kraven för utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar (1139/2016)
Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005)
Lag om privat socialservice (922/2011)
Barnskyddslagen (417/2007)
Idrottslagen (390/2015)
Markanvändnings- och byggförordningen (895/1999)
Undervisnings- och kulturministeriets förordning om småbarnspedagogik som tillhandahålls av privata serviceproducenter (772/2018)
Lagen om elev- och studerandevård (1287/2013)
Räddningslagen (379/2011)
Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014
Förordning om grundläggande utbildning (852/1998)
Inrikesministeriets förordning om märkning av räddningsvägar (1384/2003)
Inrikesministeriets förordning om märkning och belysning av utrymningsvägar i byggnader (805/2005)
Social- och hälsovårdsministeriets förordning om sanitära förhållanden i bostäder och andra vistelseutrymmen samt om kompetenskrav för utomstående sakkunniga (545/2015)
Finlands byggbestämmelsesamling
Elsäkerhetslag (1135/2016)
Hälso- och sjukvårdslag (1326/2010)
Hälsoskyddsförordning (1280/1994)
Hälsoskyddslagen (763/1994)
Hälsoskyddslagen (763/1994)
Arbetarskyddslag (738/2002)
Statsrådets förordning om arbeten som är särskilt skadliga och farliga för unga arbetstagare (475/2006)
Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (422/2012)
Statsrådets förordning om byggnaders tillgänglighet (241/2017)
Statsrådets förordning om krav för säkerhet och hälsa på arbetsplatsen (577/2003)

Statsrådets förordning om varselmärkning och signaler på arbetsplatser samt om minimikraven på dem (687/2015)
Statsrådets förordning om säker användning och besiktning av arbetsutrustning (403/2008)
Statsrådets förordning om övervakning av hanteringen och upplagringen av farliga kemikalier (685/2015)
Statsrådets förordning om sättande i kraft av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll och om ikraftträdande av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen och dess fakultativa protokoll (27/2016)
Statsrådets förordning om småbarnspedagogik (753/2018)
Statsrådets förordning om skyddsrum (408/2011)
Lag om småbarnspedagogik (540/2018)
Grunderna för planen för småbarnspedagogik och grunderna för förskoleundervisningens läroplan (Utbildningsstyrelsen)
Miljöministeriets förordning om säkerhet vid användning av byggnader 1007/2017 (RT RakMK-21759, KH RakMK-10794, LVI RakMK-00626)
Miljöministeriets förordning om ljudmiljön i byggnader 796/2017 (RT RakMK-21760, KH RakMK-10795, LVI RakMK-00627)
Miljöministeriets förordning om byggnaders fukttekniska funktion 782/2017 (RT RakMK-21738, KH RakMK-10784, LVI RakMK-00615)
Miljöministeriets förordning om inomhusklimat och ventilation i nya byggnader 1009/2017 (RT RakMK-21752, KH RakMK-10791, LVI RakMK-00623)
Miljöskyddslag (527/2014)

Vid utarbetandet av utredningen har man dessutom utnyttjat följande dokument och kommunernas offentliga material:

Opetus- ja koulutussanasto (OKSA) 2:a upplagan Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2021:10.

RT 103083 Päiväkotien suunnittelu

RT 103085 Päiväkodin ja perusopetuksen tilat. Turvallisuuden suunnittelu

RT 103079 Perusopetuksen tilat. Rakennushankkeen valmistelun lähtökohtia

RT 94-11254 Ammattikeittiöt

RT 103294 Päiväkodin ja perusopetuksen tilat. Ulkotilojen suunnittelu.

RT 103563 Ulkoleikkipaikat

RT 103082 Perusopetuksen tilat. Sisustussuunnittelu

Miljöministeriets anvisning om bestämmande av svårighetsklassen vid projekteringsuppgifter för byggande MM1/601/2015

Esboregionens miljö- och hälsoskydd: Pääperiaatteet ja ohje 2021. Päivähoito- ja kerhotilat.

Helsingfors. Päiväkodin käsikirja. Päiväkotien tilasuunnittelun Helsingissä. Ohjeita ja esimerkkejä tilasuunnittelun pohjaksi.

Hyvinkään kaupungin terveydensuojeluohje 2. Päivähoito- ja kerhotilojen suunnittelu ja perustaminen.

Jyväskylän kaupunki ohje. Ympäristöterveydenhuolto. Lasten päivähoitotilojen suunnitteluohje.

S:t Karins stad. Koul- ja päiväkotirakennuksen suunnitteluohje.

Karleby stad. Ohjeita lasten päivähoitotilojen/varhaiskasvatustilojen suunnitteluun.

Kuopio stads daghemskoncept.

Villmanstrand stad Lasten päivähöytötilöjen suunnitteluohjeita.
 Uleåborg. Suunnitteluohjeita päiväkodin perustamiseen.
 Porvoon kaupungin päiväkotipihojen suunnitteluohje. YH lärdomsprov.
 Rovaniemi. Päiväkodit. Lasten päivähöytötilöjen suunnitteluohje.
 Tammerfors. Päiväkotien suunnitteluohje. 2020.
 Åbo. Ohje päiväkodin perustamiselle olemassa olevaan kiinteistöön.

Planeringsanvisningar för småbarnspedagogiken

BILAGA 2

Nr	Stad	Anvisningar för utarbetande av koncept	Teknisk anvisning för beställaren: betoning på säkerhet, hälsa och pedagogik	Anvisning för arkitektplanerare	Finns det förtydligande av lagstiftning?	Övrigt att beakta
1	Helsingfors	x		x	Lag, förordning, RT-kort, standarder, anvisningar	Projektplanering och arkitektplanering
2	Esbo	x	x		Lag, förordning, RT-kort, standarder, anvisningar	Projektplanering och kostnadskalkyl
3	Hyvinge		x		Lag, förordning, RT-kort, allmänna anvisningar (t.ex. tillräckligt med leksaksförvaring osv.)	
4	Joensuu	x			Nej	Pedagogik och koncept
5	Jyväskylä		x		Lag, förordning, RT-kort, preciserande anvisningar t.ex. för ledsagande trafik, daghemmets placering	
6	S:t Karins		x		Allmän – inga exakta hänvisningar till författningar	
7	Karleby		x		Lag, förordning, RT-kort, preciserande anvisningar t.ex. om renhållning	
8	Kuopio	x		x	Nej	Pedagogisk och planeringssynpunkt
9	Villmanstrand		x		Lag, förordning, RT-kort, upprepning av lagstiftning	
10	Uleåborg		x		Lag, förordningar, anvisningar, RT-kort, belysning	
11	Borgå		x	x	Gårdsplanering?	YH-slutarbete med omfattande översikt
12	Björneborg	x	x		Lag, förordning	Litet, konceptuellt
13	Rovaniemi		x		Lag, förordning, RT-kort	
14	Tammerfors	x	x	x	Lista över minimikrav, inga direkta hänvisningar till lagar och förordningar (standard)	
15	Vasa	x			Nej	Pedagogisk anvisning + säkerhet
16	Åbo		x		Minimi, inga direkta hänvisningar till lag, trots att anvisningen har sin grund i den	Mycket snäv, nya anvisningar på kommande 2023

OPINNÄYTTEET JA TUTKIMUKSET

BILAGA 3.

Hakusanat: päiväko*, esiopetu*, varhaiskasvatu*

(päiväkoti, päiväkodin, esiopetus, esiopetuksen - tilat, oppimisympäristö, rakennusrakentaminen, peruskorjaus, perusparannus, konsepti, konseptointi)

Ylempi AMK -opinnäytetyö

YH-LÄRDOMSPROV	Författare	År	Läroanstalt	Länk
Päiväkotien ja ryhmäperhepäiväkotien sisäilman laatu : Kartoitukset Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymän toiminta-alueella	Mikko Piippo	2010	Mikkelin ammattikorkeakoulu	https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201005169411
Kyllä on mukava nähdä, millaisissa tiloissa lasta hoidetaan. Päiväkoti lapsen toimintaympäristönä	Jenni Kummu	2010	Kemi Tornio AMK	Microsoft Word - OPINN.YTETY. 2. versio sis.llys.doc (theseus.fi)
Päiväkotien kuntokartoitus hankesuunnitelmaan	Auli Hoffren	2011	Savonia-ammattikorkeakoulu	https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201105127588
Päiväkoti Tuhkimon sisustussuunnitelma - päiväkodin pintamateriaalien suunnittelu	Sanni Jääskeläinen	2012	Savonia ammattikorkeakoulu	Savonia-ammattikorkeakoulu, opinnäytetyön pohja (theseus.fi)
Mikrobivaurioituneiden rakenteiden tutkiminen : Rakenteesta otettava ilmanäyte tutkimusten apuna (tutkimuskohteena 2 päiväkotia ja 2 koulua)	Henna Kauppi	2013	Metropolia ammattikorkeakoulu	https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201304054024
Varhaiskasvatuksen muuttuvat tilat – leikki ja liike osaksi Pentinpellon arkea	Antti Kares	2013	Savonia ammattikorkeakoulu	https://www.theseus.fi/bit-stream/handle/10024/61259/Puoskari_Erja.pdf?sequence=1
Koulu- ja päiväkotirakennuksen suunnitteluohje - Kaarinan kaupunki	Markku Leinonen	2014	Turun ammattikorkeakoulu	https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014060311501

Esteettisen oppimisympäristön merkitys	Liina-Maaria Lönnroth	2014	Tampereen ammattikorkeakoulu	https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014053011128
Päiväkotien hygieniaselvitys Pohjois-Karjalan Ympäristöterveyden valvonta-alueella	Marko Sahioja	2017	Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu	https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017113019039
Päiväkodin jätehuoltosuunnitelma : jätehuollon kehittäminen yksityisessä päiväkodissa	Reetta Haapasalo	2019	Turun ammattikorkeakoulu	https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201904235764
DIPLOMARBETE	Författare	År	Läroanstalt	Länk
Vilkkilänmäen päiväkotiki : paikkoja lapsuudelle	Knuutila, Katariina	2015	Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksikkö	http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201505261637
Vermorinteen päiväkotiki	Hulmi, Joonas	2015	Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksikkö	http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201505231628
Päiväkotiki Joensuun Kanervalaan	Tikka-Rissanen Vilhelmiina	2016	Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksikkö	http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201609302865
Kirkkokedon päiväkotiki	Ronkainen, Erkka-Ilari	2016	Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksikkö	http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201612103241
Mahnalalan ympäristökoulu & varhaiskasvatuksen ja peruskoulun oppimisympäristöt	Nokso, Maria	2016	Tampereen yliopisto, arkkitehtuurin koulutusohjelma, Rakennetun ympäristön tiedekunta	https://urn.fi/URN:NBN:fi:tty-201605113963
Päiväkotiki Taikametsä	Nukarinen, Anu	2015	Tampereen yliopisto, arkkitehtuurin koulutusohjelma, Rakennetun ympäristön tiedekunta	https://urn.fi/URN:NBN:fi:tty-201508111511

Leikki ja lasten muu toiminta päiväkotiympäristöjen suunnittelussa	Määttä, Pekka	2018	Oulun yliopiston arkkitehtuurin yksikkö	http://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-201805311995
Päiväkotien uudet tilaratkaisut - kehitysideoita joustavista varhaiskasvatustyöympäristöistä	Lahdenpoika, Anu	2019	Tampereen yliopisto, arkkitehtuuri, Rakennetun ympäristön tiedekunta	https://urn.fi/URN:NBN:fi:tty-201905101572
Tiloja lapsille : Päiväkoti Taka-Töölöön	Fagerström, Riinamari	2021	Tampereen yliopisto, arkkitehdin tutkinto-ohjelma, Rakennetun ympäristön tiedekunta	https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202111028082
Päiväkoti Taka-Töölöön	Heikkilä, Jaakko	2021	Aalto yliopisto, Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, Arkkitehtuurin laitos	http://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-2021123011016
Uudisrakennus kulttuuriympäristöön: Taka-Töölön päiväkodin yleinen arkkitehtuurikilpailu	Gronberg, Outi	2021	Tampereen yliopisto, arkkitehtuurin koulutusohjelma, Rakennetun ympäristön tiedekunta	https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202110308026
Taikurinhattu nyt : Tilojen tunnelmia ja toiminnallisuutta Pietilöiden suunnitelmassa päiväkodissa	Alastalo Lumi	2021	Aalto yliopisto, arkkitehtuuri	https://aalto-doc.aalto.fi/handle/123456789/107979
Varhaiskasvatuksen tilat. Sisustusarkkitehtuurin merkitys turvallisten, terveellisten ja esteettisten tilojen suunnittelussa.	Taneli Ratas	2022	Aalto, kandityö	https://aalto-doc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/118591/bachelor_Ratas_Taneli_2022.pdf?sequence=1
PRO GRADU	Författare	År	Läroanstalt	Länk
Lapsen toimijuus päiväkodin fyysisessä ja kulttuurisessa ympäristössä : eteis-ympäristö lapsen paikkana	Hokkanen, Pauliina	2011	Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, varhaiskasvatus	http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2011061310994
Päiväkodin sisätilat liikunnallisena oppimisympäristönä	Kivelä Lotta	2014	Helsingin yliopisto	Päiväkodin sisätilat liikunnallisena oppimisympäristönä (helsinki.fi)

Lastenko tiloja? : päiväkotien tilasuunnittelun lähtökohtien yhteys tilasuunnittelussa korostuviin tekijöihin	Berg, Anniina	2017	Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, varhaiskasvatus	http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201706152892
Varhaiskasvatusympäristö : tapaustutkimus päiväkotitiloista päiväkodin johtajien, lastentarhanopettajien ja arkkitehdin näkökulmasta	Vaajanen, Kati	2018	Tampereen yliopisto, pro gradu	Varhaiskasvatusympäristö : tapaustutkimus päiväkotitiloista päiväkodin johtajien, lastentarhanopettajien ja arkkitehdin näkökulmasta - Trepo (tuni.fi)
Avoin oppimisympäristö varhaiskasvatuksessa. Mistä on kyse ja mikä vaikutus sillä on varhaiskasvatusyksiköiden toimintakulttuuriin Pirkanmaalla.	Södö, Terhi	2020	Pro gradu Tampereen yliopisto Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta 2020	https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202010237446
Kotipesä - varhaiskasvatuksen joustava pedagoginen toimintaympäristö	Lilleberg, lida	2021	Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, varhaiskasvatus	http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-202106033420
DOKTORSAVHANDLINGAR	Författare	År	Läroanstalt	Länk
Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa	Merja Koiivula	2010	Jyväskylän yliopisto	Lasten yhteisöllisyys ja yhteisöllinen oppiminen päiväkodissa (jyu.fi)
Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu	Kirsi Allila	2013	Tampereen yliopisto	Microsoft Word - Väitöskirja_Alila_26_3_2013PAINOVERSIO.docx (tuni.fi)
Leikkien, havainnoiden, kannatellen Vertaisvuorovaikutusta vahvistava pedagogiikka varhaiserityiskasvatuksen toimintaympäristössä	Syrjämäki, Marja	2019	Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta	http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-5555-9
Tila, lapsi ja toimijuus Lastentarha- ja päiväkotiarjen murrokset ja jatkuvuudet muistitietoaineistoissa	Sillanpää, Taina	2021	Helsingin yliopisto, Kasvatustieteellinen tiedekunta	http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7451-2